

פרק ו'

חובות הגילוי והדיווח

תוכן עניינים

202	1. "תאגיד" המחויב בדיווח
202	2. סוגי הדיווחים
202	2.1 דו"ח תקופתי
202	2.1.1 כללי – מהו דו"ח תקופתי
203	2.1.2 תפוצת הדו"ח התקופתי
204	2.1.3 המועד להגשת הדו"ח התקופתי
204	2.1.4 תוכן הדו"ח התקופתי
204	2.1.5 דו"ח הדירקטוריון על "מצב ענייני התאגיד"
216	2.2 דו"ח מיידי
216	2.2.1 כללי – מהו "דו"ח מיידי"
217	2.2.2 על מי חלה חובת הדיווח
217	2.2.3 תפוצת הדו"ח המיידי
218	2.2.4 המועד ולוח הזמנים להגשת הדו"ח המיידי
219	2.2.5 דו"ח מיידי לפי דרישת הרשות לניירות ערך
219	2.2.6 אירועים המחייבים פרסום דו"ח מיידי
231	2.3 דו"חות כספיים ביניים
231	2.3.1 כללי
233	2.3.2 חובת הדיווח
233	2.3.3 תפוצת דו"ח כספי ביניים
233	2.3.4 המועד להגשת דו"ח כספי ביניים
233	2.3.5 עקרונות לעריכת דו"ח כספי ביניים
234	2.3.6 ביאורים
235	2.3.7 דו"חות השוואתיים
235	2.3.8 צירוף דו"חות של "חברה כלולה"

דיני ניירות ערך

236	צירוף דו"חות של "חברה נערכת"	2.3.9
237	אישור הדו"ח וחתימתו	2.3.10
238	סקירת רואה חשבון	2.3.11
238	דו"ח הדירקטוריון לתקופת הביניים	2.3.12
240	דו"חות כספיים שנתיים	2.4
240	הוראות כלליות בנוגע לעריכת הדו"חות הכספיים	2.4.1
242	פרטים שיש לכלול במאזן ביחס לנכסי התאגיד	2.4.2
244	פרטים שיש לכלול במאזן ביחס לחברות מוחזקות	2.4.3
248	פרטים שיש לכלול במאזן ביחס להתחייבויות התאגיד	2.4.4
251	פרטים שיש לכלול במאזן ביחס להון העצמי של התאגיד	2.4.5
253	פרטים שיש לכלול בדו"ח רווח והפסד של התאגיד	2.4.6
256	פרטים שיש לכלול בדו"ח בדבר השינויים בהון העצמי של התאגיד	2.4.7
256	עסקאות התאגיד עם בעלי עניין	2.4.8
259	דרכי הצגת עסקה עם בעל שליטה בדו"חות הכספיים	2.4.9
261	דיווח בגין עסקה בין חברה לבין בעל שליטה בה	2.5
261	מבוא	2.5.1
262	הודעה על עסקה בין חברה לבין בעל שליטה	2.5.2
263	תוכן הדיווח בעניין עסקה עם בעל שליטה	2.5.3
265	פרטי המודעה בעיתונים	2.5.4
265	עסקה להעברת ניירות ערך או פעילות של תאגיד	2.5.5
267	עסקה עם בעל שליטה הכוללת תמורה בנכס אחר	2.5.6
267	נכס שנרכש לפני העסקה	2.5.7
267	חוות דעת מקצועית	2.5.8
269	תיקון דו"ח העסקה לבקשת החברה	2.5.9
269	מתן הוראות על ידי הרשות לניירות ערך	2.5.10
269	הפקדת דו"ח העסקה בידי הרשות לניירות ערך	2.5.11
270	טרם פרסומו	
270	דו"ח מידי על תוצאות האסיפה הכללית	2.5.12
270	דו"ח מידי על עסקה חריגה עם בעל שליטה	2.5.13
271	שאינה טעונה אישור אסיפה כללית	
271	עיון ומשלוח מסמכים	2.5.14
271	התוספת הראשונה לתקנות עיסקה עם בעל שליטה	2.5.15
271	התוספת השנייה לתקנות עיסקה עם בעל שליטה	2.5.16
273	הדיווח האלקטרוני	.3
273	כללי	3.1
274	תכלית הפרויקט	3.2
274	מערכת המגנ"א	3.3

פרק ו': חובות הגילוי והדיווח

275	3.4	תקנות ניירות ערך (חתימה ודיווח אלקטרוני), התשס"ג-2003
275	3.5	תחילת דיווח אלקטרוני של תאגיד מדווח
276	3.6	רישום לראשונה של מורשי חתימה אלקטרונית לתאגיד מדווח
277	3.7	אישור וחתימה על דיווח אלקטרוני
278	3.8	אופן הדיווח האלקטרוני
279	3.9	מורשה חתימה אלקטרונית
280	3.10	עיון ושימוש במידע המופץ בדיווח אלקטרוני
281	3.11	עונשין
281	3.12	פטור מתחולת הוראות הדיווח האלקטרוני
281	4.	המלצות ועדת ברנע לעניין חובות הדיווח
281	4.1	כללי
	4.2	המלצות ועדת ברנע החלות הן על תוכן הדו"חות התקופתיים והן על תוכן התשקיף
282		
284	5.	חוק סארבנס-אוקסלי Sarbanes-Oxley Act
284	5.1	כללי
284	5.2	תמצית החוק
285	5.3	עיקרי הוראות חוק סארבנס-אוקסלי
285	5.3.1	רואה חשבון מבקר
285	5.3.2	צירוף הצהרת CEO ו-CFO לדו"חות הכספיים
287	5.3.3	דירקטור חיצוני ובלתי תלוי – "דירקטור עצמאי"
287	5.3.4	הרכב הדירקטוריון
287	5.3.5	ועדת ביקורת (Audit Committee)
288	5.3.6	אמצעי בקרה פנימיים
288	5.3.7	דיווח וגילוי מידי
288	5.3.8	אחריות עורך הדין
289	5.3.9	אימוץ כללי התנהגות (קוד אתי)
289	5.3.10	הקמת המוסד לפיקוח
289	5.3.11	הוראות נוספות
290	5.4	ביקורת על החוק
291	6.	חובת הגילוי ביחס ל"מידע רך"
291	6.1	מהו "מידע רך" ובמה חשיבותו
297	6.2	כללי "נמל מבטחים" (Safe Harbour)
298	6.3	המלצות ועדת ברנע לעניין "מידע צופה-פני-עתיד" ("מידע רך")

1. "תאגיד" המחויב בדיווח

1.1 חובת הדיווח, כאמור בפרק ו' לחוק (העוסק בהגשת הדו"ח השוטף) ובתקנות שהותקנו על פי פרק זה, מוטלת על תאגיד שניירות הערך שלו הוצעו לציבור על פי תשקיף.¹ יודגש, כי חובת הגשת הדו"ח חלה כל עוד ניירות הערך של התאגיד מצויים בידי הציבור.²

1.2 תקנה 1 לתקנות ניירות ערך (דו"חות תקופתיים ומיידיים), התש"ל-1970 (להלן: "תקנות הדיווח"), מגדירה "תאגיד", לעניין אותן תקנות, כ"תאגיד העורך את הדו"חות, למעט קרן להשקעות משותפות בנאמנות". במילים אחרות, "תאגיד" לעניין חובת הדיווח אינו כולל קרן נאמנות, שהוקמה בהתאם לסעיף 3 לחוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994.³

2. סוגי הדיווחים

2.1 דו"ח תקופתי

2.1.1 כללי – מהו דו"ח תקופתי

2.1.1.1 דו"ח תקופתי הוא דין וחשבון שאותו חייב להגיש תאגיד שניירות הערך שלו הוצעו לציבור על פי תשקיף. חובת הגשת הדו"ח היא, כאמור בתקנה 2 לתקנות הדיווח, כל עוד ניירות הערך של התאגיד מצויים בידי הציבור. ככלל, יוגש הדו"ח התקופתי, כמו כל יתר הדו"חות והדיווחים בהם מחויב התאגיד, לרשות לניירות ערך. ואולם, כמובהר לעיל, אם ניירות הערך של התאגיד רשומים למסחר או נסחרים בבורסה לניירות ערך בתל אביב, יוגשו הדו"חות וההודעות האמורים גם לבורסה לניירות ערך בתל אביב.⁴

1 אם ניירות הערך של התאגיד גם נסחרים בבורסה לניירות ערך בתל אביב, יחויב התאגיד בדיווח לא רק לרשות לניירות ערך ולרשם החברות, אלא גם לבורסה לניירות ערך בתל אביב. ראו סעיף 36(א) לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 (להלן: "החוק"), וכן ראו תקנה 2 לתקנות ניירות ערך (דו"חות תקופתיים ומיידיים), התש"ל-1970 (להלן: "תקנות הדיווח"). יודגש, עם זאת, כי מחובת הדיווח לרשם החברות פטורה חברה המוגדרת כ"חברה ציבורית" על פי חוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: "חוק החברות"). ראו סעיף 36(א) לחוק. "חברה ציבורית" מוגדרת בסעיף 1 לחוק החברות כדלקמן: "חברה שמניותיה רשומות למסחר בבורסה או שהוצעו לציבור על פי תשקיף... ומוחזקות בידי הציבור". ראו בעניין זה גם את הוראת סעיף 145 לחוק החברות, הקובע את הרשימה המצומצמת של הנושאים עליהם מחויבת חברה ציבורית לדווח לרשם החברות.

2 ראו תקנה 2(א) לתקנות הדיווח. המשמעות היא, כי אם מניות החברה אינן מוחזקות בידי הציבור, למשל, אם רכש בעל השליטה בחברה בורסאית את כל המניות מהציבור, באמצעות הצעת רכש, החברה אינה מחויבת עוד בחובות הדיווח, החלות על תאגידים בורסאיים.

3 ראו תקנה 1 לתקנות הדיווח, וכן ראו סעיף 3 לחוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994. כן ראו הגדרת "קרן" בסעיף 1 לחוק.

4 ראו סעיף 36(א) לחוק ביחד עם תקנה 2 לתקנות הדיווח. עד לתיקון התקנות בשנת 2003 היתה חובת דיווח גם לרשם החברות, אך חובה זו בוטלה.

2.1.1.2 ייעודו של הדו"ח התקופתי הוא לספק לציבור המשקיעים מידע עדכני אודות מצב עסקי התאגיד ואודות אחזקות בעלי המניות בהון החברה.

2.1.1.3 סעיף 36(ג) לחוק מבטא את הרציונל העומד מאחורי חובת הגשת הדו"ח התקופתי. נקבע בו, כי התקנות שיתקין שר האוצר בנושא חובת הדיווח יתייחסו "לכל ענין החשוב... למשקיע סביר השוקל קניה או מכירה של ניירות ערך של התאגיד". אכן, פסיקת בתי המשפט בישראל כבר הכירה, לא אחת, כי זהו קנה המידה לגילוי נאות מצד התאגיד כלפי ציבור המשקיעים: על התאגיד להביא לידיעת המשקיעים כל מידע אשר עשוי להשפיע על שיקוליהם לעניין קנייה או מכירה של ניירות ערך של התאגיד.⁵

2.1.1.4 בהתאם לתקנות 3 ו-4 לתקנות הדיווח, ייערכו הדו"חות התקופתיים והמידיים של החברה בצורה נוחה לקריאה ועמודיהם ימוספרו. בכל מקום בו נזכר נייר ערך הנסחר בבורסה יצוין גם מספרו בגליון השערים של הבורסה.

2.1.2 תפוצת הדו"ח התקופתי

עידן הדיווח האלקטרוני יצר מהפכה של ממש בדיווח של כל החברות הבורסאיות, החל בדו"ח מידי, עובר בדו"ח התקופתי והדו"חות הכספיים (לרבות דו"ח כספי ביניים) וכלה בתשקיף. כל הדו"חות האמורים וכל המסמכים האחרים שנדרש תאגיד-מדווח למסור על פי חוק ניירות ערך חייב – מחודש נובמבר 2003 – להיות מדווח באמצעות דיווח אלקטרוני. זאת, בהתאם לסעיף 44ב לחוק ובהתאם לתקנות שהותקנו בעניין דיווח אלקטרוני.⁶

לאור זאת, אין עוד צורך להגיש מסמכים באמצעות הדואר או בפקסימיליה, ואין עוד צורך להגיש מסמך חתום במקור. מנגד, בהתאם לתקנות הדיווח האלקטרוני,

5 ראו ע"ש (ת"א) 737/89 א.צ. ברנוביץ נכסים והשכרה בע"מ נ' רשות ניירות ערך (להלן: "פרשת ברנוביץ-מחוזי"), פ"מ תשנ"א (2) 89.

כן ראו ע"א 5320/90 א.צ. ברנוביץ נכסים והשכרה בע"מ נ' רשות ניירות ערך (להלן: "פרשת ברנוביץ-עליון"), פ"ד מונ(2) 818, בעמ' 830-831, וכן שם בעמ' 836. ראו בעניין זה גם "דו"ח הוועדה להנפקת ניירות ערך ולמסחר בהם" (להלן: "דו"ח ועדת ידין") (תמוז תשכ"ג-יוני 1963), בעמ' 23. כן ראו "דו"ח ועדת החקירה לענין ויסות מניות הבנקים" (להלן: "דו"ח ועדת בייסקי") (ירושלים ניסן-התשמ"ו, אפריל-1986), בעמ' 109-110. בעניין זה ראו גם בפרק ג' לספר זה, דיון בשאלת ה"מהותיות".

6 ראו תקנות ניירות ערך (חתימה ודיווח אלקטרוני), התשס"ג-2003 (להלן: "תקנות הדיווח האלקטרוני"). כן ראו הכללים שהותקנו בעניין זה – כללי רישום, חתימה דיווח והפצה במגנא שהותקנו בשנת 2003. בהתאם לתיקון שנערך בשנת 2003 בוטלה החובה למסור את הדו"חות גם לרשם החברות, אך מנגד הוחלו על הגשת הדו"חות הוראות תקנות הדיווח האלקטרוני. להרחבה בנושא תקנות חדשות אלו, ראו סעיף 3 לפרק זה להלן.

דיני ניירות ערך

נדרש להגיש מסמך בדיווח אלקטרוני כשהוא חתום באופן אלקטרוני, באמצעות מורשה חתימה אלקטרוני.⁷

יצוין, כי תקנות הדיווח האלקטרוני לא ביטלו את הוראת סעיף 44 לחוק, אשר לפיו חובה על התאגיד המדווח להעמיד במשרדו הראשי העתקים מכל דו"ח או מסמך שדווח על ידו, לעיונו של כל דורש, וכל אדם רשאי להעתיקם.⁸

2.1.3 המועד להגשת הדו"ח התקופתי

2.1.3.1 לפי תקנה 7 לתקנות הדיווח, על התאגיד להגיש לרשות לניירות ערך ולבורסה (אם ניירות הערך שלו נסחרים בבורסה) דו"ח תקופתי בכל שנה, וזאת בתוך שלושה חודשים מתום שנת הדיווח שלו, ובלבד ש –

א. הדו"ח יוגש 14 יום לפחות לפני התאריך שנקבע לכינוס האסיפה הכללית שבה יוגשו הדו"חות הכספיים של התאגיד, או –

ב. תוך שלושה ימים מתאריך חתימת רואה החשבון של התאגיד על חוות דעתו על הדו"חות הכספיים המבוקרים של התאגיד, לפי המוקדם מביניהם.⁹

2.1.3.2 בהקשר למועדי הגשת הדו"ח התקופתי יוזכר, כי על פי סעיף 53(א)(4) לחוק ניירות ערך, אם לא הוגש דו"ח תקופתי תוך חודשיים מהמועד האחרון הקבוע להגשתו, יהווה הדבר ראיה לכאורה לכך כי מי שחלה עליו החובה להגשת הדו"ח, נמנע מהגשתו כדי להטעות.¹⁰

2.1.4 תוכן הדו"ח התקופתי

2.1.4.1 כללי

הדו"ח התקופתי חייב לכלול שורה ארוכה של פרטים ונתונים, כפי שיפורט להלן. יצוין, בהערה כללית, כי אין חובה לציין בדו"ח התקופתי את העדר קיומו של פרט פלוני, אלא אם כן נכללה דרישה כזו במפורש בתקנות הדיווח.¹¹

7 ראו בעניין זה תקנה 2 לתקנות הדיווח האלקטרוני. לעניין הסמכת מורשה חתימה אלקטרוני, ראו פרק ג' לתקנות הדיווח האלקטרוני.

8 ראו סעיף 44 לחוק. האמור לעיל אינו חל על בקשת פטור או על מסמך שניתן לגביו פטור מגילוי. יצוין, כי הוראת סעיף 44 חלה לא רק על דו"חות שוטפים, אלא גם על תשקיף ועל כל דו"ח, מסמך או חוות דעת שהוגשו לפי סעיפים 36–37 לחוק.

9 ראו תקנה 7 לתקנות הדיווח. יודגש, שתקנה 7(ב) מחייבת שתאריך החתימה של רואה החשבון לא יקדם ביותר מאשר שלושה ימים לפני מועד הגשתו לרשות לניירות ערך.

10 חזקה זהה חלה אם לא הוגש דו"ח מיידי תוך שבועה ימים מהמועד הקבוע להגשתו. להרחבה בנושא עבירות דיווח, ראו בפרק י"א לספר זה.

11 ראו תקנה 4(א) לתקנות הדיווח.

2.1.4.2 דו"חות כספיים שנתיים

- א. הדו"ח התקופתי יכלול את הדו"חות הכספיים השנתיים של התאגיד, לתאריך שבו נסתיימה שנת הדיווח של התאגיד. הדו"חות הכספיים יהיו ערוכים לפי תקנות ניירות ערך (עריכת דו"חות כספיים שנתיים), התשנ"ג-1993, ויהיו מבוקרים בידי רואה חשבון.¹²
- ב. הדו"ח התקופתי יכלול את חוות דעתו של רואה החשבון של התאגיד על הדו"חות הכספיים המבוקרים של התאגיד, והדו"חות הכספיים המאוחדים המבוקרים של התאגיד. חוות דעת רואה החשבון תכלול, בנוסף, אישור בדבר עריכת הדו"חות בהתאם לתקנות ניירות ערך (עריכת דו"חות כספיים שנתיים), התשנ"ג-1993. יצוין בהקשר זה, כי תקנה 9(ג) לתקנות הדיווח קובעת, כי אם צורפו לדו"חות הכספיים של התאגיד דו"חות כספיים של חברה-בת, תצורף להם גם חוות דעת של רואה החשבון של החברה-בת.
- ג. תיקון חשוב נעשה בתקנות הדיווח בשנת 2003 עת התווספה תקנה 9(ה) הקובעת, כי הדו"חות הכספיים ייחתמו בידי יו"ר הדירקטוריון, מנכ"ל החברה ו"נושא המשרה הבכיר ביותר בתחום הכספים", או לחלופין – "דירקטור שהדירקטוריון הסמיך אותו במקום כל אחד מאלה לצורך חתימה על הדו"חות הכספיים למועד מסוים".¹³ יצוין כי התיקון האמור של תקנה 46 (בעבר נדרשה רק חתימת "המורשים מטעם התאגיד") באה בעקבות חקיקתו של חוק סארבנס-אוקסלי בארה"ב, אשר נחקק על רקע פרשות אנרון, וורלדקום ואחרות, בהן נתגלו זיופים והונאות בהיקפים אדירים בדו"חות הכספיים של תאגידי-ענק בארה"ב.¹⁴

2.1.4.3 דו"ח הדירקטוריון על מצב ענייני התאגיד

- לדו"ח התקופתי של התאגיד יצורף גם דו"ח של דירקטוריון החברה לעניין מצב ענייני התאגיד, אשר כולל התייחסות למצב עסקי התאגיד, לתוצאות הפעילות העסקית, להון העצמי ולתזרימי המזומנים של התאגיד.¹⁵
- דו"ח הדירקטוריון על עסקי התאגיד אמור להתייחס גם להשפעות מהותיות שהיו, אם וככל שהיו, לאירועים חיצוניים על עסקי התאגיד. עוד אמור הדו"ח להסביר לציבור המשקיעים את הרקע לשינויים ולהשפעות האמורות, וכן להסביר את השינויים שחלו בתוצאות העסקיות של החברה ביחס לדו"חות כספיים קודמים. זאת ועוד, דו"ח הדירקטוריון אמור לכלול התייחסות לסיכוני-שוק, אליהם חשופה החברה ואת דרכי ניהול החשיפה לסיכונים אלו.

12 ראו תקנה 9(א) לתקנות הדיווח. להרחבה בנושא תוכן הדו"חות הכספיים השנתיים של התאגיד, ראו סעיף 2.4 לפרק זה להלן.

13 ראו תקנה 9(ה) לתקנות דיווח.

14 להרחבה בנושא לקחי פרשות אלו והשינויים התחקייתיים שבאו בעקבותיהן, ראו סעיף 5 לפרק זה להלן, הדן בנושא חוק סארבנס-אוקסלי.

15 להרחבה בנושא דו"ח הדירקטוריון על מצב ענייני התאגיד, ראו בסעיף 2.1.5 להלן.

דיני ניירות ערך

יודגש, כי מחוקק המשנה לא מיצה את מגוון הנושאים האמורים להיכלל בדר"ח התקופתי, והנושא נותר לשיקול דעת הדירקטוריון. האמצעי שנותר בידי הדירקטוריון, בשקלו אם לפרסם מידע נוסף המצוי בידו, אם לאו, הוא קריטריון "המהותיות". במילים אחרות, יש לכלול כל מידע שהינו "מהותי" לשיקולי "משקיע סביר", השוקל אם לרכוש או למכור ניירות ערך של התאגיד.

2.1.4.4 תמצית דו"חות רווח והפסד רבעוניים
תקנות הדיווח מורות, כי הדו"ח התקופתי יכלול טבלה ובה תמצית דו"חות הרווח וההפסד של התאגיד, לכל אחד מהרבעונים בשנת הדיווח, במתכונת של דו"חות-כספיים ביניים.¹⁶

2.1.4.5 שימוש בתמורת ניירות ערך שהוצעו בתשקיף
התאגיד מחויב לפרט במסגרת הדו"ח התקופתי מה היו דרכי השימוש שלו בתמורה שהתקבלה על ידו, מהצעת ניירות הערך לציבור במסגרת תשקיף, שפורסם לאחרונה לפני תאריך הדו"ח. יובהר, כי פירוט כאמור נדרש מהתאגיד כל עוד נעשה שימוש במלוא תמורת ההנפקה וכל עוד לא הוגש דו"ח הכולל את הפירוט הסופי בדבר ייעוד התמורה. כן יצוין, כי סכומים בהם השתמש התאגיד יפורטו על פי רמת המחירים בתאריך התשקיף, אך תוך השוואתם לרמת המחירים בתאריך הדו"ח.¹⁷

פירוט דרכי השימוש בתמורת ההנפקה, ייעשה תוך התייחסות לנושאים הבאים:

- (1) יעדי התמורה שפורטו בתשקיף.
 - (2) הסכומים שנדרשו להשגת כל אחד מהיעדים.
 - (3) מועדי השגת היעדים.
 - (4) פירוט השלב שבו מצויים יעדי תמורת ההנפקה, אשר טרם הושגו.¹⁸
- במידה שלא הושג אחד או יותר מיעדי התמורה שצוינו בתשקיף, או לא הושג היעד בהתאם ללוח הזמנים החזוי, נדרש התאגיד להתייחס לכך ועליו לפרט את הסיבות שגרמו לכך.

זאת ועוד, אם מימש התאגיד בתקופת הדו"ח זכות ששמר לעצמו בתשקיף, לשנות את יעדי ההנפקה אשר להשגתם נועדה התמורה, עליו לציין זאת בדר"ח התקופתי. כן עליו לציין אם החליט לשנות את הסכומים הנדרשים להשגתו של אחד או יותר מן היעדים, או את לוח הזמנים להשגתו של אחד או יותר מהיעדים.¹⁹

16 ראו תקנה 10א לתקנות הדיווח. ההוראה האמורה אינה חלה על תאגידים בנקאיים ועל חברות ביטוח. ראו תקנה 10ב לתקנות הדיווח.

17 ראו תקנה 10ג(א) לתקנות הדיווח.

18 ראו תקנה 10ג(א) לתקנות הדיווח.

19 ראו תקנה 10ג(ג) לתקנות הדיווח.

- 2.1.4.6 רשימת השקעות בחברות הבת ובחברות קשורות²⁰
הדו"ח התקופתי יכלול רשימה של השקעות התאגיד בתאריך המאזן בכל אחת מחברות הבת והחברות הקשורות שלו, תוך התייחסות לנושאים הבאים:
א. מספר המניות או ניירות הערך ההמירים לסוגיהם, שויים הנקוב, עלותם המותאמת לתאריך המאזן וערך ניירות הערך במאזן המותאם.
ב. שער המניות או ניירות הערך ההמירים, הרשומים למסחר בבורסה בתאריך המאזן.²¹
ג. השיעור מהון מניות החברה וכן השיעור מכח ההצבעה ומהסמכות למינוי דירקטורים, המוחזקים בידי התאגיד.
ד. יתרת איגרות החוב וההלוואות במאזן המותאם.

- 2.1.4.7 שינויים בהשקעות בחברות בת ובחברות קשורות
בדו"ח התקופתי יובאו פרטים בדבר שינויים בהשקעות התאגיד בתקופת הדו"ח, בכל חברה-בת ובכל חברה קשורה של התאגיד.²² הפרטים בדבר שינויים כאמור, יתייחסו למועדי השינוי וכן לעיקרי תנאי העסקאות הקשורות בשינויים אלה.

- 2.1.4.8 הכנסות של חברות בת ושל חברות קשורות
תקנה 13 לתקנות הדיווח קובעת, כי בדו"ח התקופתי יפורטו רווחיה או הפסדיה של החברה, כשהם מותאמים לתאריך המאזן.²³ הנתונים האמורים לעיל יכללו את הנתונים בדבר דיבידנד ודמי הניהול שקיבל התאגיד, עד לתאריך המאזן, מכל חברה כאמור;²⁴ הדיבידנד ודמי הניהול שקיבל התאגיד לאחר תאריך המאזן, או שהוא זכאי לקבל מכל חברה כאמור, הן בגין אותה שנת דיווח והן בגין תקופה שלאחר מכן; ונוסף לכך – הריבית שקיבל התאגיד, או שהוא זכאי לקבל, מכל חברה כאמור, הן בגין אותה שנת דיווח והן בגין תקופה שלאחר מכן.²⁵

- 2.1.4.9 רשימת הלוואות
תאגיד, אשר מתן הלוואות מהווה אחד מעיסוקיו העיקריים, מחויב בדיווח אודות יתרות הלוואותיו.²⁶ תקנה 14(ב) לתקנות הדיווח מוסיפה וקובעת, כי אם קיבל לווה

20 ראו תקנה 11 לתקנות הדיווח.
21 אם לא נתקיים מסחר בתאריך המאזן, יש לפרט את השער בתאריך המסחר האחרון לפניו.
22 האמור לעיל חל גם ביחס לחברה שהפכה לחברה-בת או לחברה קשורה, או שחדלה להיות חברה כאמור, בתקופת הדו"ח. ראו תקנה 12 לתקנות הדיווח.
23 נתונים כאמור יפורטו לפני ואחרי ההפרשה למס בשנת הדיווח האחרונה שלה, שנסתיימה בתאריך המאזן של התאגיד או לפניו.
24 זאת, הן עבור אותה שנת דיווח והן עבור תקופה שלאחר מכן, הכל מותאם לתאריך המאזן של התאגיד.
25 כל הסכומים יציגו בסכומים נומינליים תוך ציון מועדי התשלום.
26 היתרות יסווגו לקבוצות מתאימות, לפי סכומי יתרות הלוואות, תוך ציון מספר הלווים שנכללו בכל קבוצה.

דיני ניירות ערך

יותר מהלוואה אחת ייחשבו, לעניין תקנה זו, כל ההלוואות שקיבל מהתאגיד כהלוואה אחת בסכום השווה לסך כל יתרות ההלוואה האמורות.²⁷

2.1.4.10 תשלומים לנושאי משרה בכירה

בדו"ח התקופתי יפורטו כל התשלומים ששילם התאגיד וכל התחייבויות התאגיד לתשלומים בשנת הדו"ח לחמשת נושאי המשרה הבכירים בתאגיד.²⁸ ראוי להעיר, כי המונח "תשלומים" הוגדר בתקנה 21(ב) באופן מרחיב, הכולל לא רק כספים, אלא גם כל שווה כסף וכן כל הלוואות, ניירות ערך, זכויות אחרות וטובות הנאה אחרות.²⁹

2.1.4.11 שכר וטובות הנאה

בדו"ח התקופתי יפורטו טובות הנאה שקיבל כל בעל עניין בתאגיד, במישרין או בעקיפין, בשנת הדיווח. כן תפורט כל טובת הנאה שהוא זכאי לקבל, מאת התאגיד, מחברה־בת שלו או מחברה קשורה שלו.³⁰ יצוין, עם זאת, כי שכר ומשכורת של הדירקטורים ושל המנהל הכללי של התאגיד, לרבות – הוצאות נלוות לשכר, אשר אינן חורגות מהמקובל, יצוינו בסכום כולל לגבי כל הדירקטורים והמנהלים האמורים יחד.

הגדרה זו של – "אינן חורגות מהמקובל", תמוהה ומשאירה מרחב תמרון רחב ביותר לשיקולי התאגיד המדווח, עובדה העלולה למנוע מציבור המשקיעים מידע אמיתי ומדויק באשר לתשלומים בפועל ששולמו לחמשת בכירי התאגיד. הסתרת נתונים רגישים אלו עלולה למנוע ביקורת מצד ציבור המשקיעים בדבר מדיניות התשלומים של התאגיד הבורסאי לבכיריו.³¹

2.1.4.12 גיירות ערך באחזקת בעלי עניין

בדו"ח התקופתי יפורטו, לפי מיטב ידיעת התאגיד, המניות וניירות הערך ההמירים של התאגיד, בהם מחזיק כל בעל עניין בתאגיד.³² זאת, נכון לתאריך הדו"ח או לתאריך

27 תקנה 14(ג) לתקנות הדיווח קובעת, כי הוראות התקנה 14 אינן חלות על חברה או על אגודה שיתופית העוסקת בקבלת כספים בחשבון עובר ושב על מנת לשלם מהם לפי דרישה על ידי שיק.

28 הנתונים דלעיל יכללו גם תשלומים או התחייבויות לעניין תנאי פרישה. התקנות אינן מבחינות בין תשלום ששולם בפועל לנושא המשרה לבין כזה ששולם לאדם אחר עבור נושא המשרה, או בשל העסקתו של נושא המשרה. כמו כן, אין התקנות מבחינות בין תשלומים ששולמו על ידי התאגיד עצמו או על ידי תאגיד שבשליטתו או על ידי בעל השליטה בתאגיד, או על ידי תאגיד הנשלט על ידי בעל השליטה.

29 עם זאת, מהגדרת "תשלומים" דלעיל הוצאו זכויות או טובות הנאה שקיבל נושא המשרה מכח אחזקותיו במניות החברה.

30 חובת הדיווח חלה "לפי מיטב ידיעת התאגיד". הגדרה זו פותחת פתח (בעייתי) להצדקת אי־דיווח, גם בנסיבות בהן ראוי ונדרש דיווח כזה.

31 הסכומים של טובות הנאה שנתקבלו יובאו כשהם מותאמים לתאריך המאון, אם נתקבלו ער תאריך זה. לחלופין, אם נתקבלו טובות הנאה לאחר מכן, הן יצוינו בסכומים נומינליים תוך ציון מועד התשלום. ראו תקנה 22 (ב) לתקנות הדיווח.

32 פירוט כאמור יכלול את שמו של כל בעל עניין, את שיעור אחזקותיו במניות ובכל אחד מניירות

סמוך לו ככל האפשר. עוד יצוין בדו"ח התקופתי השווי הנקוב של מניות בתאגיד שבעל העניין התחייב לרכוש, או שהתאגיד התחייב למסור לבעל העניין.³³

תקנה 24(ב) מוסיפה וקובעת, כי הדו"ח התקופתי יפרט גם את המניות וניירות הערך ההמירים שכל בעל עניין מחזיק, למיטב ידיעת התאגיד, בכל חברה-בת או חברה קשורה של התאגיד בתאריך הדו"ח או בתאריך סמוך לו ככל האפשר.³⁴ במידה שמספר אנשים מחזיקים בצוותא בנייר ערך, בכמות ההופכת אותם ל"בעלי עניין", חובה לציין בדו"ח התקופתי את פרטי כל המחזיקים בציון מספר ניירות הערך בהם אוחד כל אחד מהם.

בתיקון לתקנה 24 משנת 2002 נקבע, כי חובת הדיווח תכלול, נוסף על כל האמור, פירוט של ה"מניות הרדומות" ושל ניירות ערך המירים למניות רדומות, שהתאגיד או חברה-בת שלו מחזיקים. חובת הדיווח בדו"ח התקופתי הורחבה בנושא הון החברה במסגרת תיקון מס' 3 לתקנות הדיווח משנת 2003. לפיו, נדרש עתה התאגיד לדווח, נוסף לכל האמור לעיל, גם על מספר המניות הנכללות בהון הרשום ובהון המונפק של התאגיד, בניכוי "מניות רדומות".³⁵

2.1.4.13 מסחר בבורסה

הדו"ח התקופתי יתייחס לניירות ערך של התאגיד, שנרשמו למסחר בבורסה, ויפרט את סוג ניירות הערך ומספרם בגיליון השערים של הבורסה, וכן את שוויים הנקוב.³⁶

2.1.4.14 הדירקטורים של התאגיד ונושאי משרה בכירים בו

הדו"ח התקופתי יכלול נתונים בדבר פרטיו האישיים של כל אחד מהדירקטורים והדירקטורים החלופיים של התאגיד.³⁷

הערך ההמירים של התאגיד, בתאריך האמור ובדילול מלא. ראוי להעיר, כי הכפפת חובת הדיווח לקריטריון מעורפל של "למיטב ידיעת התאגיד", כפי שנעשה בתקנה 24 ובדומה לאמור גם בתקנה 22 לתקנות הדיווח, כאמור לעיל, אינה רצויה. מטוב היה לקבוע, כי הדיווח הוא בהתאם למידע המצוי בידי התאגיד וכן בהתאם למידע שנמסר לתאגיד על ידי בעלי העניין בתאגיד. באופן זה יישאו האחרונים באחריות לכך שלא מסרו מידע מלא לתאגיד או לכך שמסרו לו מידע שגוי.

33 ראו תקנה 24(א) לתקנות הדיווח. לעניין תקנה זו יודגש, כי תקנה 24(ג) קובעת שמנהל קרן ייחשב כמחזיק בהון המניות המונפק הכלול בנכסי הקרן.

34 יודגש, כי על-פי תקנה 24(ג) יראו חברה-בת של התאגיד כ"בעל עניין" בתאגיד.

35 "מניות רדומות" הינן מניות שנרכשו על ידי התאגיד עצמו ואשר, כאמור בסעיף 308 לחוק החברות, הן משוללות זכויות הצבעה. הוא הדין במניות שנרכשו על ידי חברה-בת או תאגיד אחר בשליטת התאגיד הבורסאי. ראו סעיף 309 לחוק החברות. יש לציין ניירות ערך המירים (אופציות ואיגרות חוב) שהונפקו על ידי התאגיד. במידה שיש סוגי מניות שונים, יש להפריד את הפירוט ביחס לכל קטיגוריה. ראו תקנה 24א לתקנות הדיווח, אשר התווספה לתקנות הדיווח בתיקון מס' 3, משנת 2003.

36 ראו תקנה 20 לתקנות הדיווח. יצוין עוד, כי אם הופסק המסחר באותם ניירות ערך, תצוין בדו"ח התקופתי סיבת ההפסקה.

37 הפרטים האישיים יכללו את שם הדירקטור, כתובתו, מספר תעודת הזהות שלו, תאריך הלידה שלו, הנתינות שלו וחברותו בוועדה או בוועדות של הדירקטוריון.

דיני ניירות ערך

עוד יצוין אם הדירקטור הינו דירקטור חיצוני, אם הוא עובד של התאגיד, של חברה-בת או של חברה קשורה שלו או של בעל עניין בו, ואם כן – יפורטו התפקידים שהוא ממלא.

כמו כן, יש לציין את השנה בה החלה כהונת הדירקטור, השכלתו ועיסוקו בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור. כן יצוין אם, לפי מיטב ידיעת התאגיד והדירקטורים שלו, הדירקטור הינו בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד, בציון הפרטים.³⁸

ראוי לציין, כי בתיקון שנערך לתקנה 26 בשנת 2003 התווספה הוראה, ולפיה, במקרה בו מדובר על תאגיד המכהן כדירקטור או כדירקטור חליף, אזי יש למסור מספר פרטים, כגון שם התאגיד המכהן, מספרו בספרי רשם החברות ומקום התאגדותו. כן יש לדווח את שמו של הנציג מטעם התאגיד, המכהן בדירקטוריון החברה הבורסאית.³⁹ נוסף לכך, נדרשים פרטים במקרה שיש זיקה בין התאגיד המכהן לבין התאגיד הבורסאי. קרי, אם התאגיד המכהן הוא בגדר "חברה קשורה" לתאגיד הבורסאי, או אם בעל השליטה בתאגיד המכהן הוא "בן משפחה" של בעלי עניין בתאגיד הבורסאי.⁴⁰ זאת ועוד, התאגיד הבורסאי נדרש לדווח, בנוסף, גם את שמות בעלי העניין בתאגיד המכהן, שהינם בעלי עניין בתאגיד הבורסאי.

הוראות דומות של גילוי חלות גם על נושאי משרה בכירה של התאגיד, שאינם דירקטורים.⁴¹ ראוי לציין, בהקשר זה, כי תקנה 1 לתקנות הדיווח מגדירה "נושא משרה בכירה" כ –

"דירקטור, מנהל כללי, משנה למנהל כללי, סגן מנהל כללי, חשב, מבקר פנימי וכל ממלא תפקיד כאמור, גם אם תואר משרתו שונה, וכן יחיד המועסק בתאגיד בתפקיד אחר והמחזיק בחמישה אחוזים או יותר מן הערך הנקוב של הון המניות המוצא או מכוח ההצבעה".⁴²

38 ראו תקנה 26(א) לתקנות הדיווח.

39 ביחס לנציג זה יש לציין את כל הפרטים הנדרשים מדירקטור רגיל, כאמור בתקנה 26(א).

40 ראו תקנה 26(א1) לתקנות הדיווח. לעניין הגדרת "חברה קשורה" ו"בן משפחה" ראו סעיף 1 לחוק ניירות ערך. יצוין, בהקשר זה, כי המונח "בן משפחה" בכל הנוגע לתקנות הדיווח, הינו בהתאם למשמעות מונח זה בסעיף 52 לחוק. ראו תקנה 1 לתקנות הדיווח. אלא שהמונח "בן משפחה" לא הוגדר בסעיף 52 לחוק והגדרת המונח מצויה בסעיף 1 לחוק, המגדיר מונח זה כדלקמן: "בן משפחה" – "בן זוג וכן אח, הורה, הורה הורה, צאצא או צאצא של בן הזוג, או בן זוגו של כל אחד מאלה".

41 ראו תקנה 26א לתקנות הדיווח.

42 בהקשר זה ראו והשוו הגדרת המונח "איש פנים מרכזי" בסעיף 52 לחוק, הדומה במהותו למונח "נושא משרה בכירה".

הרשות לניירות ערך רשאית לפטור את התאגיד מגילוי פרט לפי סעיף 26, אם ראתה שנסיבות העניין מצדיקות זאת.⁴³

2.1.4.15 רואה החשבון של התאגיד בדו"ח התקופתי יצוין שם רואה החשבון של התאגיד ומען משרדו.⁴⁴ לעניין מעורבותו של רואה החשבון של התאגיד בהכנת דו"חות התאגיד המדווח, מן הראוי להזכיר את החלטת הרשות לניירות ערך מחודש אוגוסט 1992, שעסקה באי-תלות המבקר.⁴⁵

2.1.4.16 מען רשום בדו"ח התקופתי יצוין המען הרשום של התאגיד, מספרי הטלפון והפקסימיליה שלו, וכן הדואר האלקטרוני שלו.⁴⁶

2.1.4.17 החלטות והמלצות הדירקטוריון תקנה 29 לתקנות הדיווח קובעת, כי הדו"ח התקופתי יציין את המלצות דירקטוריון החברה בפני האסיפה הכללית, וכן את החלטות הדירקטוריון שאינן טעונות אישור האסיפה הכללית, בנושאים הבאים:

- (1) תשלום דיבידנד או ביצוע "חלוקה", כהגדרתה בחוק החברות, או חלוקת מניות הטבה.⁴⁷
- (2) שינוי ההון הרשום או המונפק של התאגיד.
- (3) שינוי תזכיר או תקנות ההתאגדות של התאגיד.
- (4) פדיון מניות, או פדיון מוקדם של איגרות חוב.
- (5) עסקה שאינה בהתאם לתנאי השוק, בין התאגיד לבין בעל עניין בו.

נוסף לאמור לעיל, יובאו בדו"ח התקופתי החלטות האסיפה הכללית, שנתקבלו שלא

43 ראו תקנה 26(ב) לתקנות הדיווח. להרחבה בנושא סמכויות הרשות לניירות ערך לפטור מדיווח, ראו פרק ה' לספר זה.

44 ראו תקנה 27 לתקנות הדיווח. אם לפי מיטב ידיעת התאגיד, רואה החשבון או שותפו הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של בעל עניין, או של נושא משרה בכירה בתאגיד, יצוין הדבר בדו"ח התקופתי.

45 ראו החלטת רשות ניירות ערך לפי סעיף 99 לחוק ניירות ערך בענין אי-תלות המבקר (ירושלים, אב-תשנ"ב, אוגוסט-1992). החלטה זו קובעת קווים מנחים לפעילותו של רואה החשבון המבקר, לרבות לעניין מניעת זיקה או קשר כלכלי בינו לבין התאגיד המבוקר על ידו, קשרי משפחה, תלות כלכלית או כספית אחרת וניגודי עניינים פוטנציאליים בין המבקר לבין התאגיד. על מנת להקל על פעולת רואי החשבון לעניין זה הבהירה הרשות באותה החלטה, כי היא תהיה מוכנה לתת גם החלטות מראש (pre-ruling).

46 ראו תקנה 25א לתקנות הדיווח.

47 סעיף 1 לחוק החברות מגדיר "חלוקה" כ-"מתן דיבידנד או התחייבות לתיתו, במישרין או בעקיפין, וכן רכישה". המונח "רכישה" מוגדר שם כרכישה או כמימון רכישה של ניירות ערך של התאגיד על ידי התאגיד עצמו או על ידי תאגיד שבשליטתו.

דיני ניירות ערך

בהתאם להמלצות דירקטוריון החברה בעניינים המפורטים לעיל. תקנה 29(ג), אשר תוקנה בשנת 2003, מוסיפה וקובעת כי בדו"ח התקופתי יובאו גם החלטות שנתקבלו באסיפה כללית מיוחדת של בעלי המניות של החברה.⁴⁸

2.1.4.18 שינוי בתזכיר או בתקנות

הדו"ח התקופתי יפרט כל שינוי שנעשה בתקופת הדו"ח במסמכי ההתאגדות של החברה, קרי, בתזכיר או בתקנון.

2.1.5 דו"ח הדירקטוריון על "מצב ענייני התאגיד"

2.1.5.1 כללי

(1) המחוקק ייחס חשיבות לדיווח של מנהלי החברה לבעלי המניות שלה, בגין מצב עסקי התאגיד. ראיה לכך ניתן למצוא בחובות הדיווח השונות, המצויות בהוראות החקיקה השונות לעניין חובת דיווח זו, ובמיוחד בדו"ח הדירקטוריון על "מצב ענייני התאגיד", אשר בהתאם להוראת תקנה 10 לתקנות הדיווח, יש לצרף לדו"ח התקופתי של החברה.

(2) דו"ח הדירקטוריון אמור לכלול הסברים של הדירקטוריון בנושאים המנויים להלן:

א. מצב עסקי התאגיד.

ב. תוצאות פעולות התאגיד.

ג. ההון העצמי של התאגיד.

ד. תזרימי המזומנים של התאגיד.⁴⁹

(3) הסברי דירקטוריון החברה יתייחסו, על פי תקנות הדיווח, לאופן השפעתם של אירועים שונים, שאירעו בתקופת הדיווח (וכן – בתקופה שלאחר

48 ראו תקנה 29א לתקנות הדיווח. יצוין, כי בנוסח הקודם של התקנה היתה חובת הדיווח רק ביחס להחלטות בדבר שינוי מסמכי ההתאגדות של החברה. ואולם, בעקבות התיקון האמור, הורחבה חובת הדיווח והיא כוללת, נוסף לשינוי מסמכי ההתאגדות, גם שינוי מען החברה, שינוי שמה, החלטה בדבר מיזוג והפיכתה לחברה ציבורית, כאמור בסעיף 145 לחוק החברות.

מחוקק המשנה תיקן במסגרת תיקון מס' 2 בשנת 2003, את תקנה 29 והוסיף חובת דיווח המתייחסת להחלטת החברה אשר יש לכלול בדו"ח התקופתי. כך, למשל, נדרשת החברה לדווח על כל החלטה הנוגעת לאישור או אי אישור פעולה בניגוד עניינים של "נושא משרה" בחברה, כאמור בסעיפים 254–255 לחוק החברות. דיווח כזה יכלול את שמו של נושא המשרה, תפקידו, מועד הפעולה ופרטיה, מועד אישור הפעולה על ידי החברה (או אי אישורה), תיאור ההליכים שבהם אושרה הפעולה והנימוקים לאישורה. יצוין עם זאת, כי בתיקון לתקנה 29(ג) משנת 2003 בוטלה הדרישה לכלול בדו"ח החלטות שיש לדווח לרשם החברות לפי כל דין.

נוסף לכך יכלול הדיווח פרטים לגבי עסקאות עם בעלי עניין, הטענות אישורים מיוחדים, לרבות "עסקאות חריגות", כאמור בסעיף 270(1) לחוק החברות. וכן כל החלטה בעניין פטור, ביטוח או התחייבות לשיפוי של התאגיד כלפי נושא משרה שלו. ראו תקנות 29(א)(3) ו-(4) לתקנות הדיווח.

49 ראו תקנה 10(א) לתקנות הדיווח. לפירוט הנושאים האמורים להיכלל בתיאור התאגיד וסביבתו העסקית, ראו "התוספת הראשונה" לתקנות הדיווח, המתייחסת לתקנה 10(ב)(1).

תקופת הדו"ח ועד לדיווח בפועל), על הנתונים המופיעים בדו"ח התקופתי, אם ההשפעה האמורה "מהותית". נוסף לכך, יציין הדירקטוריון את הסיבות שהביאו לשינויים שחלו במצב ענייני התאגיד בהשוואה לשנות הדיווח הקודמות, אליהן יש התייחסות בדו"חות הכספיים.

(4) זאת ועוד, מחוקק המשנה חייב את דירקטוריון החברה להתייחס בדו"ח האמור לנתונים העיקריים הנזכרים בדו"ח הכספי של התאגיד, ולהביא לידיעת ציבור המחזיקים מידע נוסף המצוי בידי התאגיד לגבי שנת הדיווח, אם, לדעת הדירקטוריון, מידע זה רלוונטי להבנת מצב ענייני התאגיד על ידי ה"משקיע הסביר".⁵⁰

(5) דו"ח הדירקטוריון יכלול התייחסות גם לנושא מדיניות התאגיד בעניין תרומות, אם נקבעה מדיניות כזו, וכן יפרט את השתלבות מדיניות זו עם עסקי התאגיד.⁵¹ דו"ח הדירקטוריון חייב לכלול גם פרטים בדבר חשיפה לסיכוני שוק ודרכי ניהולם.⁵²

(6) מאחר שהמונח "מצב ענייני התאגיד" הינו סתום ומעורפל, טרח מחוקק המשנה ופירט, בתקנה 10(ב) לתקנות הדיווח, את כל אותם נושאים ונתונים המחייבים פירוט והסבר על ידי דירקטוריון התאגיד.

תקנה 10(ב) לתקנות הדיווח קובעת, כי דו"ח הדירקטוריון יכלול הסברים ביחס לכל אחד מהנושאים המפורטים להלן:

(א) תיאור תמציתי של התאגיד וסביבתו העסקית;

(ב) מצב כספי;

(ג) תוצאות הפעילות;

(ד) נזילות;

(ה) מקורות מימון;

(ו) השפעת גורמים חיצוניים.⁵³

(7) תקנות הדיווח מבהירות, כי במסגרת הנושאים הנזכרים לעיל, אמור הדירקטוריון להתייחס לעניינים המפורטים בתוספת הראשונה לתקנות, ככל שהם נוגעים לתאגיד ולעניינים נוספים אם הם חשובים, לדעת הדירקטוריון, להבנת מצב ענייני התאגיד.

עם זאת, הדו"ח אינו אמור להתייחס לעניינים שאינם נוגעים לתאגיד, או

50 ראו תקנה 10(א) לתקנות הדיווח.

51 הדו"ח אמור לכלול פירוט של היקף התרומות בשנת הדיווח, בציון התחייבות לתרומות עתידיות. כמו כן, יפורטו היקפי התרומות בכל אותם התחומים, אליהם מיועדות התרומות. ראו תקנה 10(ב) לתקנות הדיווח. יצוין, כי תחילתה של תקנה זו בדו"ח התקופתי הערוך לשנה המסתיימת ביום ה-31.12.2000 ותוקפה עד לדו"ח התקופתי לשנה המסתיימת ב-31.12.2003.

52 יצוין, כי בעניין סיכוני שוק הותקנה "תוספת שניה" לתקנות הדיווח, המתייחסת לתקנה 10 ולתקנה 48, ובה מפורטים הנושאים אליהם צריך להתייחס הדיווח בנושא סיכוני שוק ודרכי ניהולם.

53 ראו בעניין זה גם את "התוספת הראשונה" לתקנות הדיווח, המפרטת, כאמור, את הנושאים אליהם צריך להתייחס דו"ח הדירקטוריון.

דיני ניירות ערך

- שלדעת הדירקטוריון אינם מהותיים, או שאין בהעדרם כדי לפגום בהכנת מצב ענייני התאגיד. כמו כן, אין צורך לחזור על מידע המפורט בדו"חות הכספיים. זאת ועוד, תקנה 10(ב)(2) לתקנות הדיווח מבהירה, כי דו"ח הדירקטוריון על מצב ענייני התאגיד יתייחס גם לנושאים המפורטים להלן:
- (א) המאפיינים הייחודיים וגורמי הסיכון בפעילותו של התאגיד ושל כל ענף שבו הוא פועל;
- (ב) אירועים חריגים או חד-פעמיים;
- (ג) אירועים העשויים להצביע על קשיים כספיים;
- (ד) ההשפעה שהיתה לאירועים ומגמות בפעילות התאגיד ובסביבתו העסקית ולהתחייבויות שהתאגיד נטל על עצמו על נתוני הדו"חות הכספיים;
- (ה) מגזרים הכלולים בדו"חות הכספיים;
- (ו) השפעה שהיתה לעסקה משותפת, להשקעה בחברה או להשקעה בתאגיד אחר, או להגדלה או להקטנה בשיעור ההשתתפות בעסקה או השקעה כאמור, על נתוני הדו"חות הכספיים, ובלבד שמדובר על "השפעה מהותית מאוד";
- (ז) השפעתן של התקשרויות מיוחדות, כמשמעותן בתקנה 37 לתקנות דו"חות כספיים, על נתוני הדו"חות הכספיים;⁵⁴
- (ח) הסבר לגבי הנושאים שאליהם הפנה רואה החשבון של התאגיד תשומת לב בחוות דעתו על הדו"חות הכספיים,
- (9) כן יכלול הדו"ח הסברים ביחס לשינויים מהותיים מאוד שחלו בנתוני הדו"חות הכספיים, בכל אחד מהרבעונים בשנת הדיווח ובפרט ברבעון הרביעי; בדו"ח הדירקטוריון תובא התייחסות לאירועים שאירעו לאחר תאריך המאזן ואשר נזכרים בדו"חות הכספיים.⁵⁵
- כן יוסברו שיקולי הדירקטוריון שביסוד קביעה או המלצה למתן תשלומים כאמור בתקנה 21 לתקנות הדיווח, תוך התייחסות לקשר בין תוצאות פעולות התאגיד לבין תשלומים אלה.⁵⁶
- (10) דו"ח הדירקטוריון יאשר בידי דירקטוריון התאגיד בד בבד עם אישור הדו"חות הכספיים, וייחתם בידי שניים – יו"ר הדירקטוריון או דירקטור אחר, שהדירקטוריון הסמיך לשם כך, וכן יחתום עליו המנהל הכללי של התאגיד, או מי שממלא בתאגיד תפקיד כאמור, אף אם תוארו שונה.⁵⁷

54 יצוין, כי תקנה 37 לתקנות דו"חות כספיים מגדירה "התקשרות מיוחדת" כהתקשרות המאופיינת במספר פרמטרים חריגים: היקף, משך זמן, חשיבות (לעסקי התאגיד), או לחלופין, היותה של ההתקשרות חורגת מעסקי התאגיד הרגילים.

55 תאגיד שערך דו"חות כספיים מאוחדים, יתייחס דו"ח הדירקטוריון לדו"חות אלה.

56 יצוין, כי תקנה 21 לתקנות הדיווח עוסקת בשכר ובתשלומים לנושאי משרה בכירה בתאגיד.

57 ראו תקנה 10(ה) לתקנות הדיווח. עוד יש לציין ליד שם החותם את תפקידו בתאגיד ואת תאריך החתימה, כאמור בתקנה 5.

(11) מבחינה צורנית ינוסח דו"ח הדירקטוריון בצורה בהירה ומובנת ויחולק לנושאים, כמפורט בתקנה 10(ב)(1), אך הדירקטוריון רשאי לשלב את ההסברים בנושאים או בעניינים הקשורים זה בזה, אם לדעתו יתרום הדבר לבהירות דו"ח הדירקטוריון.

2.1.5.2 דו"ח ועדת מאור

(1) על רקע השאיפה לשיפור טיב הדיווח הלא-כספי של התאגידים, שניירות ערך שלהם הוצעו לציבור בישראל, הטיל יושב ראש הרשות לניירות ערך על ועדה בראשותה של גליה מאור להציע מתכונת לדו"ח מנהלים בישראל, שתמלא חלל זה. ועדה זו נקראה "הוועדה לדיווח לא-כספי של חברות שניירות ערך שלהן הוצעו לציבור" ובראשה עמדה הגב' גליה מאור, לשעבר המפקחת על הכניקים (להלן: "ועדת מאור"). מסקנות ועדת מאור פורסמו בחודש ספטמבר 1991.⁵⁸

(2) דו"ח ועדת מאור קבע, כי הדיווח השוטף של תאגיד שניירות ערך שלו הוצעו לציבור בישראל, מבוסס על שני רבדים עיקריים של מידע: הרובד הראשון – מערך הדיווח הכספי, הכולל מאזן, דו"ח רווח והפסד, דו"ח על תזרמי המזומנים, דו"ח על שינויים בהון העצמי וביאורים לדו"חות הכספיים. הרובד השני – מערך הדיווח הלא-כספי, כולל מידע עובדתי נוסף לזה שבדו"חות הכספיים. מידע זה מופיע בתשקיף בעת הצעת ניירות ערך לציבור ובדיווחים התקופתיים והמידיים.

(3) עם זאת ציינה הוועדה, כי רשויות פיקוח בארץ ובעולם מכירות מזה זמן רב בצורך ברובד נוסף, שלישי, של מידע שבאופיו הוא "מידע רך" וסובייקטיבי. מטרת אותו "מידע רך" להסביר ולנתח את הדו"חות הכספיים, ולהעריך מנקודת מבטה של ההנהלה, את מצבו הכספי של התאגיד ואת תוצאות פעילותו בעבר ולעתיד.⁵⁹ במסגרת אותו רובד שלישי, המליצה הוועדה כי יוגש דו"ח המנהלים, במצורף לדו"חות הכספיים. דו"ח זה יכלול מידע המוצג על ידי הנהלת התאגיד, שעיקרו ניתוח מצבו הכספי של התאגיד, תוצאות פעילותו וכן חיזוי התפתחות עסקיו. דו"ח זה מטיל על המנהלים את האחריות לזיהוי ולתיאור המשתנים העיקריים, הכמותיים והאיכותיים, שהם ייחודיים לתאגיד והכרחיים על מנת להבין ולהעריך את עסקיו.

(4) המלצה זו של ועדת מאור, ליצור "רובד שלישי" של דיווח לא-כספי, התבססה על ההכרה בעולם כולו בכך שההצגה החשבונאית בדו"חות הכספיים ניתנת

58 ראו – דו"ח הוועדה לדיווח לא-כספי של תאגידים שניירות ערך שלהם הוצעו לציבור" (להלן: "דו"ח ועדת מאור") (ירושלים, אלול התשנ"א, ספטמבר 1991). יצוין, כי חברי הוועדה היו – גליה מאור, יו"ר, וכן – עו"ד אפרים אברמזון, רו"ח דליה לב, מר אריאל לנדאו, פרופ' יורם לנדסקרונר, עו"ד צבי פירון, מר אדוארד קלר ומר יצחק שרם.

59 ראו שם, בעמ' 3.

דיני ניירות ערך

בליווי ביאורים והסברים תמציתיים ביותר. על כן, אין בדרך ההצגה החשבונאית, בדרך כלל, כדי לאפשר למשקיע הסביר להעריך כראוי את איכות הרווחים והסיכויים לביצועים דומים בעתיד, ואף אין בכך כדי להבהיר כהלכה את עסקי התאגיד ותכניותיו.⁶⁰

(5) לאור זאת המליצה ועדת מאור, שתאגיד הכפוף לחוק ניירות ערך יפרסם ביחד עם הדו"ח הכספי דו"ח מאת הנהלת התאגיד ("דו"ח המנהלים").⁶¹ הוועדה המליצה, כי דו"ח המנהלים יהיה חלק בלתי נפרד מן הדו"ח התקופתי והוא ייכלל גם בדו"חות הכספיים ביניים ובתשקיף. במסגרת הדו"ח יידונו וינתחו מצבו הכספי של התאגיד, תוצאות פעילותו העסקית ומצב הנזילות שלו. כן יכלול הדו"ח סקירה של הנושאים המרכזיים הקשורים בפעילות העסקית של התאגיד, ניתוח נתוני הדו"חות הכספיים והצגת מידע משלים, שהוא חיוני להבנת עסקי התאגיד.

(6) אפשר לומר, במידה רבה של סיפוק, כי דו"ח ועדת מאור אכן יושם, עת תוקן חוק ניירות ערך ותוקנו התקנות, ונקבעה החובה להגיש את דו"ח הדירקטוריון על מצב ענייני התאגיד, כאמור בתקנה 10 לתקנות הדיווח.

2.2 דו"ח מידי

2.2.1 כללי – מהו "דו"ח מידי"

(1) חוק ניירות ערך מחייב תאגיד, אשר הציע את ניירות הערך שלו לציבור, לפרסם ברבים את הפרטים הדרושים ל"משקיע הסביר", על מנת לאפשר לו לשקול את כדאיות ההשקעה בניירות הערך של התאגיד. הגילוי נדרש מהתאגיד הן עובר להנפקה – באמצעות התשקיף, והן במהלך המסחר בכורסה באמצעות דיווחים שוטפים, קרי – באמצעות דו"חות מידיים ודו"חות תקופתיים.

(2) אף שהתאגיד מחויב, כאמור, בעדכון שוטף של ציבור המשקיעים, באמצעות דו"חות תקופתיים, הרי שברור, כי בין מועד דיווח אחד למשנהו, יכולים להתרחש, ואכן מתרחשים בפועל, אירועים בעלי חשיבות לקבלת ההחלטות של ה"משקיע הסביר". מסיבה זו נדרש התאגיד, על פי תקנות הדיווח, לגלות לציבור המשקיעים, בדיווח מידי, את דבר התרחשותם של אותם אירועים חריגים או בעלי חשיבות. דיווח מידי כאמור ייעשה במקביל, הן לרשות לניירות ערך והן לכורסה לניירות ערך בתל אביב.⁶² עם קבלת הדיווח המידי, דואגת הנהלת

60 להרחבה בנושא הדיווח על "מידע רך", ראו בסעיף 6 לפרק זה להלן.

61 ראו דו"ח ועדת מאור, לעיל הערה 58, בעמ' 6.

62 יצוין, כי עד לשנת 2003 היתה חובה למסור כל הודעה ודיווח, לרבות דיווח מידי, גם לרשם החברות. ואולם בתיקון מס' 3 לתקנות הדיווח בוטל הצורך בדיווח לרשם החברות.

פרק ו': חובות הגילוי והדיווח

הבורסה בתל אביב להפיץ את דיווח המיידית לכל חברי הבורסה ולכלל ציבור המשקיעים.

(3) תקנה 3 קובעת, כי הדו"ח המיידית, כמו כל הדו"חות האחרים שהתאגיד מחויב לפרסם, ייערך בצורה נוחה לקריאה ועמודיו יהיו ממוספרים. הדו"ח יישא את תאריכי הדיווח והאירוע, והוא יחתם בידי המורשים לחתום בשם התאגיד, כאשר בצד החתימה יש לציין את שם החותם ואת תפקידו בתאגיד.⁶³

(4) בדו"ח המיידית יצוין המועד המדויק של התרחשות האירוע (יום ושעה), וכן יצינו בו היום והשעה בו נודע לתאגיד לראשונה אודות האירוע.⁶⁴

(5) תקנות הדיווח מורות, כי בכל מקרה, חובה, כי דו"ח מיידית יפורסם על ידי התאגיד בטרם יפורסם ברבים המידע הנכלל בו, כולו או מקצתו, בין על ידי התאגיד עצמו ובין על ידי נושא משרה בכירה בו.⁶⁵

על מנת להגביל במידה מסוימת הפצת המידע באופן לא רשמי על ידי התאגיד או מי מטעמו, נקבע עוד בתקנה 30(ה), כי אם הדו"ח המיידית מתפרסם במהלך המסחר בבורסה, או במהלך 30 דקות לפני פתיחת המסחר, יימנע התאגיד מכל פרסום יזום של המידע הנכלל בדו"ח המיידית, וזאת במשך 30 דקות ממועד הגשתו לרשות לניירות ערך ולבורסה.

2.2.2 על מי חלה חובת הדיווח

חובת הדיווח חלה על תאגיד שניירות הערך שלו הוצעו לציבור על פי תשקיף או שנסחרים בבורסה לניירות ערך בתל אביב, וזאת – כל עוד ניירות ערך של התאגיד נמצאים בידי הציבור.⁶⁶

2.2.3 תפוצת הדו"ח המיידית

2.2.3.1 כמובהר לעיל, יוגש דו"ח מיידית על ידי התאגיד הן לרשות לניירות ערך והן לבורסה לניירות ערך בתל אביב.⁶⁷

בעבר ניתן היה להגיש דו"ח מיידית הן באמצעות מסירה במשרדי הרשויות האמורות

63 ראו תקנה 5 לתקנות הדיווח.

64 ראו תקנה 30(ד) לתקנות הדיווח.

65 יצוין, כי המונח "נושא משרה בכירה" אינו זהה לאותם נושאי תפקידים שהוגדרו כאלו שידיעתם תיחשב כידיעת התאגיד עצמו, לעניין הביטוי "נודע לראשונה לתאגיד", כמפורט בסעיף 2.4.4 להלן. המונח "נושא משרה בכירה" מוגדר בתקנה 1 לתקנות הדיווח, באופן רחב יותר והוא כולל גם את חשב החברה, מבקר הפנים שלה, דירקטור, סמנכ"ל וכל בעל מניות בשיעור של 5% לפחות, המועסק על ידי התאגיד.

66 ראו תקנה 2 לתקנות הדיווח וכן ראו סעיף 36(א) לחוק.

67 ראו תקנה 2(א) לתקנות הדיווח. יצוין, כי הדיווח לבורסה לניירות ערך בתל אביב מותנה בכך שניירות הערך נסחרים בבורסה. ראו סעיף 36(א) לחוק.

דיני ניירות ערך

והן באמצעות משלוח בדואר. ואולם, כיום, עם הקידמה הטכנולוגית ובשל המיידיות והדחיפות המאפיינות דיווח מייד, חלות על משלוח דו"ח מייד התקנות החדשות שהותקנו בעניין הדיווח האלקטרוני.⁶⁸

הגשת דו"ח מייד באמצעות פקסימיליה אפשרית, ובלבד שהתאגיד המציא לרשויות את הנוסח המקורי של ההודעה, וזאת לא יאוחר מ-14 יום ממועד המשלוח בפקסימיליה.⁶⁹

2.2.3.2 דו"ח מייד של חברה יעמוד לעיונו של ציבור המשקיעים, בדומה לכל יתר הדיווחים המפורסמים על ידי התאגיד, קרי – במשרד רשם החברות ובמשרדו הראשי של התאגיד. הדו"ח יעמוד לעיונו של כל דורש וכל אדם רשאי להעתיקו, בלא שיהא עליו להוכיח כי הוא בעל מניות או בעל זכות כלשהי בתאגיד. החריג לזכות עיון רחבה זו הוא במקרה בו קיבל התאגיד פטור מדיווח.⁷⁰

2.2.4 המועד ולוח הזמנים להגשת הדו"ח המייד

2.2.4.1 בשל חשיבותו של גורם הזמן לעניין מסירת דיווח מייד לציבור המשקיעים, קבע מחוקק המשנה הוראות ברורות לעניין לוח הזמנים, החל על חובת הדיווח המייד. תקנות הדיווח קובעות, כי הדו"ח המייד יוגש באחד המועדים האמורים להלן:

אם האירוע, שעליו יש לדווח, נודע לראשונה לתאגיד עד לשעה 09:30 ביום מסחר כלשהו, חייב התאגיד לדווח על האירוע עוד באותו היום, וזאת עד לשעה 13:00. אם האירוע, שעליו יש לדווח, נודע לראשונה לתאגיד במועד אחר, קרי לאחר השעה 09:30 ביום מסחר כלשהו, או ביום בו אין מסחר, חייב התאגיד לדווח על האירוע לא יאוחר מהשעה 09:30 ביום המסחר שלאחריו.⁷¹

2.2.4.2 שאלה היא מתי ייאמר, כי "נודע לתאגיד" אודות אירוע מסוים ומהי אותה מידת ודאות המגבשת את ה"ידיעה". באופן דומה, יש ליתן את הדעת לכך שהתאגיד, בהיותו אישיות משפטית אך לא פיסית, הוא כשלעצמו אינו "יודע" דבר ואינו יכול "לדעת" דבר. ידיעתו הינה ידיעת מנהליו והפועלים מטעמו ובשמו. בשל כך, יש לזכור, חשוב להגדיר מיהם אותם נושאי משרה, אשר ידיעתם משולה לידיעת התאגיד עצמו. מחוקק המשנה אכן נתן דעתו לסוגיה זו, וקבע, כי הביטוי – "נודע לתאגיד

68 ראו בעניין זה תיקון מס' 3 לתקנות הדיווח, שבו נמחקו הוראות תקנה 30(ג) ותוקנו הוראות תקנה 2(ב) לתקנות הדיווח. בנוסף, אומצו הוראות תקנות הדיווח האלקטרוני לעניין הדיווח באמצעות פקסימיליה, ראו תקנה 21(ד) לתקנות הדיווח האלקטרוני. להרחבה בנושא הדיווח האלקטרוני ראו בסעיף 3 לפרק זה להלן.

69 ראו תקנה 21(ד)(2) לתקנות הדיווח האלקטרוני.

70 ראו סעיף 44 לחוק.

71 ראו תקנה 30(ב) לתקנות הדיווח.

לראשונה על ארוע" – כאמור בתקנה 30(ב), משמעותו – "נודע לראשונה על התרחשות הארוע לאחד מאלה: יושב ראש הדירקטוריון של התאגיד, המנהל הכללי שלו, מנהל העסקים הראשי שלו, נושא המשרה הבכיר ביותר התחום הכספים בתאגיד, מזכיר התאגיד, או ממלא תפקיד כאמור בתאגיד, אף אם תואר משרתו שונה".⁷²

2.2.4.3 ספק, אם ההגדרות האמורות של נושאי המשרה, אכן ממצות את כל אותם בעלי משרה בכירים אשר ידיעתם עשויה להיחשב כידיעת התאגיד. למען ההמחשה, ידיעתו של בעל מניות מהותי, או בעל שליטה, שאינו מכהן בתפקיד רשמי בתאגיד, או שמכהן רק כדירקטור, ולא כמנכ"ל או כיו"ר הדירקטוריון בתאגיד, יכולה בהחלט להיחשב – בנסיבות מסוימות – ידיעת התאגיד. כך, למשל, משא ומתן עסקי בעל חשיבות לתאגיד, יכול להתחיל, לעתים, במגעים בין בעלי מניות עצמם, באמצעות אחד הדירקטורים דווקא, ולא על ידי יו"ר הדירקטוריון או המנכ"ל. בשל כך נראה, כי מוטב היה להותיר את הגדרת נושאי המשרה הרלוונטיים לעניין ידיעת התאגיד, כרשימה פתוחה, שחבריה עשויים להשתנות על פי הנסיבות. בהקשר זה תמוהה הימנעותו של מחוקק המשנה מהשימוש במונח "נושא משרה בכירה", המוגדר ממילא בתקנה 1 לתקנות הדיווח, ושהינו מונח רחב יותר מהמונח בו נעשה שימוש בתקנה 30.⁷³

2.2.5 דו"ח מידי לפי דרישת הרשות לניירות ערך
לרשות לניירות ערך שמורות הזכות והסמכות להורות לתאגיד, ביוזמתה, למסור דיווח מידי, אודות אירוע כלשהו, שהגיע לידיעת הרשות.⁷⁴ יודגש, כי מדובר על אירוע שאינו מוגדר בתקנות הדיווח, שאחרת חלה ממילא חובת הדיווח הכללית, שהפרתה כרוכה בעונשים המפורטים בתקנות ובחוק.
הרשות לניירות ערך רשאית לעשות שימוש בסמכותה האמורה, כאשר היא סבורה שהמידע, שעל התאגיד לפרסם או לגלות לציבור המשקיעים, הוא בעל חשיבות ל"משקיע הסביר", השוקל קנייה או מכירה של ניירות הערך של התאגיד. הרשות רשאית לקצוב לתאגיד לוח זמנים לשם מסירת דו"ח מידי כאמור.

2.2.6 אירועים המחייבים פרסום דו"ח מידי
תקנות הדיווח מציינות מספר נושאים, אשר יפורטו להלן, ואשר כל שינוי, אירוע או התרחשות, הנוגעים אליהם, מחייבים דיווח מידי.

72 ראו תקנה 30(ב) לתקנות הדיווח.

73 תקנה 1 לתקנות הדיווח מגדירה "נושא משרה בכירה" כ"דירקטור, מנהל כללי, משנה למנהל כללי, סגן מנהל כללי, חשב, מבקר פנימי וכל ממלא תפקיד כאמור, גם אם תואר משרתו שונה, וכן יחיד המועסק בתאגיד בתפקיד אחר והמחזיק ב-5% או יותר מהון המניות של החברה או מכח הצבעה".

74 ראו תקנה 30א לתקנות הדיווח.

דיני ניירות ערך

2.2.6.1 שינוי בהון המונפק

כל שינוי בהון המונפק של התאגיד מחייב דיווח מיידי על ידי התאגיד, זאת, למעט הנפקת מניות שנרכשו על פי תשקיף. דיווח כאמור יתייחס לפרטי השינוי בהון המניות לסוגיו וכן לתמורה שניתנה, או שאמורה להינתן, בעד המניות שהונפקו.⁷⁵ בהתאם לתיקון שנערך לתקנה 31 בשנת 2003, הרי ששינוי בהון במניות בשיעור הנמוך מ-1% מההון המונפק של התאגיד אינו מחויב בדיווח נפרד, אלא די יהיה בדיווח מרוכז ומאוחד לכל השינויים שאירעו במהלך חודש ימים.⁷⁶ בתיקון משנת 2002 התווספו לתקנה 31 לתקנות הדיווח הוראות המתייחסות גם לחובת הדיווח בעניין "מניות רדומות" וכל שינוי בנוגע אליהן.⁷⁷

חובת הדיווח המיידית עברה שידוד מערכות של ממש כאשר התווספה בשנת 2003, לנושאים המחויבים בדיווח, שורה ארוכה של נושאים, וביניהם:

1. שינוי שם התאגיד.⁷⁸
 2. שינוי בכתובת התאגיד או במספרי הטלפון, הפקס או הדואר האלקטרוני שלו.
 3. החלטות בדבר שינוי תקנון או תזכיר ההתאגדות.⁷⁹
 4. שינויים במרשם בעלי המניות.⁸⁰
 5. הגשת בקשה לבית המשפט בטענת קיפוח, למעט אם מדובר בבקשה שלדעת התאגיד הינה "זניחה".⁸¹
- יצוין, כי ההגדרה "זניחה", אותה נקט מחוקק המשנה, רחוקה מלהיות מוצלחת ומוטב היה לעשות שימוש בהגדרה, כגון: "נעדרת משמעותיות כספית מהותית מבחינת התאגיד". שכן, לא ברור אם הביטוי "זניחה" מכונן רק לגובה סכום

75 ראו תקנה 31 לתקנות הדיווח.

76 דיווח מרוכז כזה יימסר בין היום ה-1 ל-5 לכל חודש, שביחס אליו מבוצע הדיווח.

77 ראו בעניין זה תקנה 31(ב) לתקנות הדיווח. יצוין, כי "מניות רדומות" הינן מניות שנרכשו על ידי התאגיד עצמו, ואשר כאמור בסעיף 308 לחוק החברות, הן משוללות זכויות הצבעה. הוא הדין במניות שנרכשו על ידי חברה-בת או תאגיד אחר בשליטת התאגיד הבורסאי. ראו סעיף 309 לחוק החברות.

78 דיווח כאמור ייעשה כאשר רשם החברות יאשר את שינוי השם ויצוין מועד רישום השינוי אצל רשם החברות.

79 הדיווח יכלול פירוט של הנוסח המלא של תיקון התקנון ומועד כניסתו לתוקף של התיקון. כן יש לצרף את הנוסח המלא החדש של התקנון או של התזכיר, על פי העניין. אם פנה התאגיד לבית המשפט לשם שינוי הוראות התזכיר או לביטולו, יפורטו בדו"ח המיידית עיקרי הבקשה, מועד הגשתה, ועיקרי החלטת בית המשפט שיינתנו בקשר לבקשה כאמור. ראו תקנות 31 ו-31ד לתקנות הדיווח.

80 דיווח מיידי זה יכלול לא רק את השינוי, אלא גם את המרשם העדכני של בעלי המניות בחברה וכן את פירוט אחזקותיהם.

81 ראו תקנה 131 לתקנות הדיווח.

התביעה ולמשמעויות הפיננסיות של התביעה, אף אם תתקבל, או שמא הוא מכוון גם להערכת הסיכויים המשפטיים שהבקשה אכן תתקבל. יתר על כן, ייתכן שיש מקום להרהר על ההיגיון המקנה לתאגיד שיקול דעת אם לדווח על הליך משפטי, אם לאו. נטיית הנהלת התאגיד תהיה, באופן טבעי, שלא לדווח ולהמעיט ככל האפשר בסיכויי התביעה, וזאת במטרה להימנע מביצוע הפרשה במסגרת הדו"חות הכספיים. נטייה זו עומדת, כמובן, בניגוד גמור לאינטרס של ציבור המשקיעים, אשר צריכים דווקא להיות מדווחים על הליכים משפטיים הנוגעים לתאגיד ואשר עשויים להשפיע על שווי ניירות הערך שלו.

6. הפיכת חברה ציבורית לחברה פרטית.⁸²

7. הגשת בקשה לבית המשפט ל"פשרה" או ל"הסדר" על פי סעיפים 350–351 לחוק החברות. יודגש, כי דיווח בעניין זה יכלול לא רק את המועד להגשת הבקשה ואת עיקריה, אלא גם את נוסח ההודעה, האמורה להתפרסם אם תתקבל הבקשה לביצוע ההסדר או הפשרה, וכן את עיקרי תוכנית ההבראה שהוגשה. כן יפורטו עיקרי בקשות נוספות שהוגשו בעניין זה לבית המשפט, החלטות בית המשפט בעניין הקפאת הליכים או צו להעברת נכסים, או החלטה בעניין מינוי בעלי תפקידים וסמכויותיו, החלטות בעניין כינוסי אסיפות נושים, או אסיפות בעלי מניות, וכל החלטה אחרת של בית המשפט.

יודגש, כי חובת הדיווח דנן אינה חלה על הגשת בקשה במעמד צד אחד להקפאת הליכים על פי סעיף 350 לחוק החברות.

8. הגשת בקשה לבית משפט לביצוע "חלוקה", בנסיבות בהן אין החברה מקיימת את "מבחן הרווח", קרי – אין לה די רווחים לחלוקה, כאמור בסעיף 303 לחוק החברות.⁸³ דיווח מיידי בעניין זה יפרט הן את עיקרי הבקשה ואת מועד הגשתה וכן כל החלטה שתיתן על ידי בית המשפט בקשר אליה.

9. הגשת בקשה לפירוק או בקשה למינוי מפרק זמני, כונס נכסים נאמן, מנהל מיוחד או בעל תפקיד אחר.⁸⁴

10. החלטת דירקטוריון בעניין מיזוג החברה. דיווח בעניין זה יכלול גם פירוט של הצעת המיזוג, החלטות האסיפה הכללית ואסיפות של בעלי המניות, בקשות המתנגדות למיזוג, כל החלטה רלוונטית של בית המשפט בתיק המיזוג או של הממונה על ההגבלים העסקיים.

82 ראו תקנה 131 לתקנות הדיווח. דיווח מיידי בעניין זה יתייחס גם לנסיבות השינוי.

83 ראו תקנה 31 לתקנות הדיווח, ביחד עם סעיפים 301–303 לחוק החברות. יצוין, כי סעיף 303 לחוק החברות קובע, כי אף שלחברה אין די רווחים לחלוקה, רשאית היא לפנות לבית המשפט על מנת שיאשר לה "חלוקה", אף בנסיבות חריגות כאלו.

84 חובת הדיווח מתייחסת, כמובן, לכל בקשה שתוגש לבית המשפט בעניין זה ולכל החלטה שתיתן.

2.2.6.2 זכויות לרכישת מניות

הענקת זכויות לרכישת מניות מחייבת אף היא דיווח מיידי, תוך התייחסות לפרטים הבאים:

- א. סוג ומספר המניות, שלגביהן הוענקו הזכויות.
- ב. התמורה בעד המניות, קרי, התשלום שאמור בעל הזכויות לשלם בגין מימוש הזכויות, והמתן למניות.
- ג. התמורה בעד ההתחייבות להנפיק את המניות.
- ד. המועד בו תפקע הזכות לרכוש את המניות.⁸⁵

2.2.6.3 שינוי בהחזקות בעלי עניין

(1) אחד הנושאים החשובים ביותר מבחינת ציבור המשקיעים, לעניין החלטותיהם בעניין רכישה או מכירה של ניירות ערך, הוא שינוי באחזקותיהם של בעלי העניין בתאגיד. ואמנם, תקנות הדיווח מחייבות דיווח מיידי בדבר כל שינוי באחזקותיהם של בעלי העניין בתאגיד הבורסאי.⁸⁶

(2) חוק ניירות ערך מגדיר "בעל עניין" כדלקמן:

"מי שמחזיק בחמישה אחוזים או יותר מהון המניות המונפק של התאגיד או מכח ההצבעה בו, מי שרשאי למנות דירקטור אחד או יותר מהדירקטורים של התאגיד או את מנהלו הכללי, מי שמכהן כדירקטור של התאגיד או כמנהלו הכללי, או שתאגיד שאדם כאמור מחזיק עשרים וחמישה אחוזים או יותר מהון המניות המונפק שלו, או מכח ההצבעה בו, או רשאי למנות עשרים וחמישה אחוזים או יותר מהדירקטורים שלו".⁸⁷

(3) בעלי העניין, מטבע הדברים, הם בין הראשונים לדעת על כל שינוי, בין לטובה ובין לרעה, הצפוי בעסקי התאגיד. התפתחות עסקית מבטיחה, כמו גם הרעה בתוצאות העסקיות של התאגיד, יגיעו לידיעת בעלי העניין ויתר המקורבים לחברה, עוד בטרם ייודעו בציבור הרחב.

אמנם נכון, כי קיימות מגבלות חמורות על השימוש במידע פנים על ידי מי שמוגדרים כ"אנשי פנים", או מי שקיבלו מידע מ"אנשי פנים", וההנחה היא כי בעלי העניין בחברה, המודעים לאיסור החקיקתי על שימוש במידע פנים, אכן

85 ראו תקנה 32 לתקנות הדיווח.

86 ראו תקנה 33 לתקנות הדיווח וכן ראו סעיף 37 לחוק.

87 ראו סעיף 1 לחוק. יצוין, כי תקנה 1 לתקנות הדיווח הוציאה מתחולת ההגדרה – לעניין תקנות הדיווח – את הפסקה השנייה של הגדרת "בעל עניין" בסעיף 1 לחוק, פסקה הקובעת כי חברה-בת היא "בעל עניין". ואולם, תקנה 33(ח) ציינה במפורש, כי לעניין חובת הדיווח המיידית ביחס לשינוי באחזקות של בעל עניין, תיחשב חברה-בת כ"בעל עניין". במילים אחרות, על אף שלעניין תקנות הדיווח בכללן, חברה-בת אינה נחשבת כ"בעל עניין", הרי שלעניין חובת הדיווח המיידית ביחס לשינוי בהחזקות בעל עניין, תיחשב חברה-בת של תאגיד ככזו.

נמנעים מכך.⁸⁸ ובכל זאת, בעלי העניין בחברה, כל חברה, חשופים למידע רגיש, לעתים ראשוני בלבד ולא־ודאי. פעולותיהם בניירות הערך של התאגיד יכולות לשמש, ואכן משמשות בפועל, כאיתות, סיגנל, לכלל ציבור המשקיעים. במובן זה משמשות פעולותיהם של בעלי העניין בניירות הערך של התאגיד כמעין מגדלור, אליו נשואות כל העת עיני המשקיעים. רכישות משמעותיות על ידי בעל עניין יכולות לשדר לכלל ציבור המחזיקים, כי בעל העניין אכן מאמין בחברה, בוטח ביכולתה להניב רווחים ותשואות נאות למחזיקים בניירות הערך שלה. מעבר לכך, ייתכן שמצוי בידיו מידע רגיש, אולי אף מידע פנים, שעל פיו הוא פועל. ולהיפך, מכירה על ידי בעל עניין יכולה להעיד כי אינו בוטח עוד בהצלחת החברה, כי הגיע לידיו מידע שלילי אודות עסקי החברה או, לעתים, כי קיים מאבק בין בעלי העניין או השליטה בחברה.

(4) יתרה מזאת, לעתים, בעל העניין הוא אישיות מרכזית בתאגיד ובפעילותו. זה המקרה, למשל, בחברה בה מדובר במייסד החברה, או במנהלה הכללי, אשר חשיבותו לפעילותו השוטפת של התאגיד רבה ביותר, בלא קשר לשיעור אחזקותיו בניירות ערך של החברה, אשר עשוי להיות נמוך או אף שולי. מכירה על ידי אותה דמות־מפתח בחברה, עשויה להעיד על כוונתו לסיים העסקתו בחברה או לחדול מלהיות פעיל בעסקיה, עובדה שעשויה להיות בעלת חשיבות רבה לכל "משקיע סביר".

בשל כל הנסיבות האמורות, ברור, כי דיווח אודות כל שינוי באחזקות בעל עניין, מהווה נושא חשוב ביותר מבחינת קבלת ההחלטות של כל משקיע סביר. כל פעולה של בעל העניין תהווה מקור התייחסות חשוב וערכי ביותר מבחינת "משקיע סביר", בין כזה המחזיק כבר במניות התאגיד ובין כזה השוקל את רכישתן.

(5) יודגש, כי במקביל לחובה המוטלת על התאגיד, לדווח על כל שינוי באחזקותיו של בעל עניין בחברה, הרי שהמחוקק דאג להטיל תובה מקבילה גם על בעל העניין עצמו.⁸⁹

(6) יודגש, כי חובת הדיווח המיידית, כאמור, אינה גורעת מחובות התאגיד לדווח על אחזקות בעלי העניין בו, במסגרת הדיווחים התקופתיים.⁹⁰

88 בעניין זה ראו פרק ט' לספר זה, העוסק באיסור על השימוש במידע פנים.

89 ראו סעיף 37 לחוק. בהקשר זה ראו גם את התקנות המיוחדות שהותקנו לעניין נהלי הדיווח על ידי בעל העניין, תקנות ניירות ערך (מועדי הגשת הודעה של בעל ענין), התשס"ג-2003. תקנה 2 לתקנות אלו קובעת, כי המועד להגשת הודעת בעל העניין לתאגיד, על כל שינוי באחזקותיו בניירות ערך של התאגיד, הוא לא יאוחר מיום מסחר אחד לאחר מועד האירוע, נשוא ההודעה. ראו באופן דומה גם תקנה 3 לתקנות האמורות.

90 ראו תקנה 24 לתקנות הדיווח.

דיני ניירות ערך

(7) המקרים בהם קיימת חובת דיווח בעניין שינוי באחזקות בעל עניין התאגיד מחויב לרווח על כל שינוי במספר ניירות הערך של התאגיד, או של כל "חברה בת" או "חברה קשורה" של התאגיד,⁹¹ בהם מחזיק בעל עניין בתאגיד. יודגש, כי חובת הדיווח צומחת גם אם רק נחתם חוזה שביצעו יגרום לשינוי באחזקות בעלי עניין.

(8) הפרטים אשר יכללו בדיווח המיידני בעניין שינוי באחזקות בעל עניין דיווח מיידני בדבר שינויים באחזקות בעלי עניין בתאגיד, יכלול את הפרטים הבאים:

- א. שם בעל העניין ומספר תעודת הזהות שלו.
- ב. שם נייר הערך.
- ג. תאריך השינוי באחזקות בעל העניין.
- ד. דרך השינוי – קרי, רכישה ולרבות רכישה בחסר (חתימה על כתב השאלה), מכירה ולרבות מכירה בחסר, המרה או שינוי אחר.
- ה. אם היה השינוי בדרך של רכישה או מכירה (ולרבות מכירה בחסר) – יצוין אם בוצע השינוי תוך כדי מסחר בבורסה או מחוץ לבורסה. אם הרכישה היתה במסגרת הנפקה – יצוין אם ההנפקה היתה לציבור או בדרך של הנפקת זכויות.
- ו. אם השינוי באחזקות בעל עניין היה באמצעות חתימה על כתב השאלה, יפרט הדו"ח המיידני את אופן סיום ההשאלה, קרי, אם השאלה מסתיימת בהחזרת ניירות הערך המושאלים או בדרך של מכירתם על ידי השואל.
- ז. המחיר שלפיו נעשה השינוי וסך כל התמורה הכספית. אם לא שולם המחיר כולו או מקצתו במועד השינוי, יצוין התאריך שבו אמור להשתלם המחיר או יתרתו. אם לא בוצע תשלום במועד שנקבע, יוגש דו"ח מיידני נוסף ובו תצוין עובדה זו והסיבות לה.
- ח. מספר ניירות הערך שבעל העניין החזיק לפני השינוי ולאחריו.
- ט. יש לציין את שיעור הון המניות המונפק של התאגיד, המוחזק בידי בעל העניין, לאחר השינוי וכן את שיעור אחזקותיו בדילול מלא.
- י. יצוין שיעור כח ההצבעה בתאגיד המוחזק בידי בעל העניין, לאחר השינוי, וכן שיעור אחזקותיו בדילול מלא.⁹²
- יא. אם הוסכם, כי המניות או ניירות הערך ההמירים, כולם או מקצתם, לא יועברו במועד ההסכמה על השינוי, יצוין בדיווח המועד שנקבע להעברה.

91 ראו תקנה 33(א) לתקנות הדיווח. ראו משמעות המונחים "חברה בת" ו"חברה קשורה" בתקנה 1 לתקנות הדיווח. יצוין, כי "חברה קשורה" מוגדרת בתקנות הדיווח, אך המונח "חברה בת" אינו מוגדר שם ועל כן יש לעשות שימוש בהגדרה האמורה בסעיף 1 לחוק.

92 ראו תקנה 33(א) לתקנות הדיווח.

- אם לא נתקיימה ההעברה במועד שנקבע, יוגש דו"ח מיידי נוסף ובו תצוין עובדה זו והסיבות לה.
- יב. הדו"ח יציין אם השינוי באחזקות בעל עניין מתייחס לאחזקותיו ב"מניות רדומות" של התאגיד, או לניירות ערך המירים (אופציות או איגרות חוב) ל"מניות רדומות".
- יג. תאגיד בנקאי או חברת ביטוח, שהינם בעלי עניין מכח אחזקותיהם בחשבון "נוסטרו", קרי, חשבון המתנהל בעבור-עצמו, שלא בעבור לקוחות התאגיד, ומכח אחזקותיהם באמצעות וביחד עם חברות לניהול קרנות נאמנות או קרנות גמל, הנמצאות בשליטתו (של התאגיד הבנקאי או חברת הביטוח), חייבים לדווח על כל שינוי באחזקותיהם.⁹³
- יד. בתיקון שנערך לתקנות הדיווח בשנת 2003 נקבע, כי אחת לשבוע, ביום המסחר השני בשבוע, יגיש התאגיד דו"ח המפרט את רשימת בעלי העניין ופירוט אחזקותיהם בניירות הערך של החברה.⁹⁴ ואולם, יודגש, כי חובת הדיווח חלה רק אם חל שינוי באחזקות בעלי העניין, ועל כן אם לא חל שינוי אין כל חובת דיווח.

הפרטים שיש לכלול ביחס לבעל העניין, הינם רבים וכוללים לא רק את פרטיו האישיים ופרטי אחזקותיו של בעל העניין, אלא גם פרטים מהותיים נוספים, כגון: קיומם של הסכמי הצבעה בין בעלי העניין בחברה או קיומם של יחסי קירבה משפחתית בין בעל העניין לאחרים בתאגיד.⁹⁵

- (9) דיווח בגין הפיכתו של אדם או תאגיד ל"בעל עניין" חובת הדיווח המיידי קיימת, כמובן, גם כאשר מחזיק בניירות ערך הפך, לראשונה, לבעל עניין בתאגיד.⁹⁶ הדיווח אמור, במקרה כזה, להתייחס לפרטים הבאים: שמו ומענו של אותו אדם, מספר המניות או ניירות הערך ההמירים, לסוגיהם, שהוא מחזיק בתאגיד או בכל חברה-בת שלו או בכל "חברה קשורה" של התאגיד. עוד, אמור הדיווח לכלול את כל הפרטים האמורים בתקנה 33(א), כמפורט בס"ק (8) לעיל, והמתייחסים לשינוי באחזקות בעל עניין בתאגיד. כפי שהובהר לעיל, יודגש, כי בניגוד להוראה הכללית, החלה ביחס לתקנות

93 ראו תקנה 33(ב) לתקנות הדיווח. תקנה זו התורספה לתקנות בתיקון משנת 2003. הדיווח האמור ייעשה במרוכז, קרי – התאגיד ידווח על השינוי המצטבר באחזקותיו, כאמור. יצוין עוד, כי תקנה 33 מגדירה "חשבון נוסטרו" כחשבון המנוהל על ידי תאגיד "עבור עצמו או בידי תאגידים שבשליטתו", אך למעט חשבון המנוהל על ידי קרנות נאמנות, קופות גמל וכד'.

94 הדיווח יתייחס ליום המסחר האחרון של השבוע הקודם.

95 ראו פירוט בתקנה 33(ג) לתקנות הדיווח.

96 הפיכת אדם או תאגיד לבעל עניין יכולה להתרחש גם ללא כל אקט פעיל מצידו, ורק בשל הפיכת מניות החברה למניות רדומות, שאז חלקן של בעל מניות יכול לגדול באופן יחסי, שכן המניות הרדומות אינן נכללות במצבת המניות בחברה.

דיני ניירות ערך

הדיווח, הרי שלעניין חובת הדיווח המיידית, בנוגע לשינוי באחזקות בעל עניין, הרי שחברה-בת של תאגיד תיחשב כ"בעל עניין" בתאגיד.⁹⁷

2.2.6.4 חילופי נושאי משרה בכירה

(1) סיום כהונה

חילופי נושאי משרה בכירים בתאגיד מהווים אף הם נושא המחייב דיווח מיידית לציבור המשקיעים.

הביטוי "נושא משרה בכירה" הוגדר בתקנה 1 לתקנות הדיווח, כדלקמן:

"נושא משרה בכירה" – דירקטור, מנהל כללי, משנה למנהל כללי, סגן מנהל כללי, חשב, מבקר פנימי וכל ממלא תפקיד כאמור, גם אם תואר משרתו שונה, וכן יחיד המועסק בתאגיד אחר והמחזיק בחמישה אחוזים או יותר מן הערך הנקוב של הון המניות המוצא או מכוח ההצבעה".⁹⁸

אם חדל נושא משרה בכירה או דירקטור חליף בתאגיד לכהן בתפקידו, על התאגיד למסור דיווח מיידית, המפרט את שם נושא המשרה, את התפקיד ממנו פרש, את מועד פרישתו, אם ימשיך להיות "בעל עניין" בתאגיד ואם כן – יש לפרט את מהות העניין. נוסף לכך, נדרש התאגיד לציין, לפי מיטב ידיעתו, אם הפרישה כרוכה בנסיבות שיש להביאן לידיעת בעלי המניות של התאגיד, אם לאו. במידה שכרוכה הפרישה בנסיבות כאמור, יש לפרטן.⁹⁹

(2) מינוי נושא משרה בכירה

תאגיד מחויב לדווח לציבור המשקיעים לא רק אודות סיום כהונת "נושא משרה בכירה" או דירקטור חליף, כאמור לעיל, אלא גם על מינויו מלכתחילה של בעל משרה כאמור. דיווח בעניין זה ייעשה באמצעות דיווח מיידית, תוך ציון כל הפרטים הנזכרים בתקנה 26 לתקנות הדיווח, המסדירה את חובת הדיווח בדו"ח התקופתי לגבי דירקטורים, קרי – שם, גיל, נתינות, השכלה, עיסוק וכד'.¹⁰⁰ נוסף לכך נדרש גילוי אם נושא משרה או דירקטור חליף, שחדל לכהן בחברה, ימשיך להיות בעל ענין או נושא משרה בכירה (בתפקיד אחר) לאחר פרישתו, ואם אמנם כן, יש לתת על כך פרטים.

תקנה 34(ד) קובעת, כי לדיווח מיידית בעניין התפטרות או מינוי דירקטור או

97 ראו והשוו – תקנה 33(ח) והגדרת "בעל עניין" בתקנה 1 לתקנות הדיווח.

98 ראו והשוו בהקשר זה את הגדרת המונח "איש פנים מרכזי", כאמור בסעיף 52 לחוק.

99 ראו תקנה 34(א) לתקנות הדיווח. יצוין, כי דרישה דומה מופיעה בתקנון הבורסה, הדורשת, כי תימסר לבורסה ללא דיחוי הודעה על כל שינוי במועצת המנהלים של החברה או במנהלים הכלליים. ראו תקנון הבורסה (המדריך לחברי הבורסה), שם בסעיפים 5-6 לפרק ב'.

100 ראו תקנה 34(ב) וכן ראו תקנה 26 לתקנות הדיווח.

נושא משרה בכירה, יצורף דו"ח הכולל את רשימת כל "נושאי המשרה הבכירה" בתאגיד והדירקטורים החליפיים בו. אם התמנה דירקטור, דירקטור חליף או מנכ"ל אשר מחזיק בניירות ערך של התאגיד או של חברה-בת, או "חברה קשורה" לתאגיד, יש לציין בדו"ח המיידית המפרט את מינויו, גם את כמות ניירות הערך ושיעור אחזקותיו, לרבות שיעור אחזקותיו בדילול מלא.¹⁰¹

זאת ועוד, במקרה בו מתפטר דירקטור חיצוני מחברותו בדירקטוריון החברה, אין התאגיד רשאי להסתפק בדו"ח מיידית רגיל בדבר פרישתו, אלא חובה לצרף לדו"ח המיידית את הודעת ההתפטרות של הדירקטור החיצוני, בה מפורטות הסיבות להתפטרותו.¹⁰² הוראה זו מעידה על החשיבות שמייחס מחוקק המשנה לכהונתו של דירקטור חיצוני ולתפקידו כ"כלב השמירה" של התאגיד, ועל כן התפטרותו מחייבת דיווח מלא ומפורט באשר לנסיבות התפטרותו.

הבעיה בהוראת סעיף 229(ב) לחוק החברות היא, כי במרבית המקרים לא מפורטות הסיבות האמיתיות להתפטרות נושאי המשרה, ותחת שדירקטור מתפטר יציין, כי הוא עושה כן בשל חילוקי דעות עם ההנהלה על דרך הצגת הנתונים בדו"חות הכספיים של החברה, למשל, הוא מנמק את הודעתו ב"סיבות אישיות", שלא היו ולא נבראו. ראוי היה שהמחוקק יגדיר את חובת הפירוט בעניין זה ויחמיר בה, ואולי אף יחייב חתימה על תצהיר על ידי הדירקטור המתפטר, על מנת להבטיח דיווח אמת בנושא חשוב זה.

2.2.6.5 מינוי של רואה חשבון והחלפתו

מינוי רואה חשבון

חובת דיווח מיידית קיימת גם כאשר מינה התאגיד רואה חשבון. הדו"ח המיידית בעניין זה יתייחס לכל הפרטים הנדרשים לעניין מינוי דירקטור, קרי – שם רואה החשבון, מען משרדו, תאריך המינוי וכן יצוין האם, לפי מיטב ידיעת התאגיד, רואה החשבון או שותפו הוא בגדר בעל עניין או נושא משרה בכירה בתאגיד או בן משפחה של "בעל עניין" או של נושא משרה בכירה.¹⁰³

הפסקת כהונתו של רואה חשבון

בכל מקרה בו הופסקה העסקתו של רואה החשבון על ידי התאגיד, יימסר דו"ח מיידית, תוך ציון שם רואה החשבון והתאריך בו חדל לשמש בתפקידו. כן יצוין אם

101 ראו תקנה 34(א)(2) לתקנות הדיווח, אשר התווספה בתיקון מס' 3 של התקנות שנערך בשנת 2003.

102 ראו תקנה 34(ג) לתקנות הדיווח ביחד עם סעיף 37(ג) לחוק ניירות ערך וסעיף 229(ב) לחוק החברות.

103 ראו תקנה 35(ב) לתקנות הדיווח.

דיני ניירות ערך

— למיטב ידיעת התאגיד — כרוכה פרישת רואה החשבון בנסיבות שיש להביאן לידיעת המחזיקים בניירות הערך של התאגיד.

ההערה האמורה לעיל לעניין התפטרות דירקטור (ראו סעיף 2.2.6.4 לעיל) נכונה גם לעניין הפסקת כהונת רואה החשבון של התאגיד המדווח.

2.2.6.6 דיווח אודות אירוע מיוחד

(1) אירוע שלא בדרך העסקים הרגילה של התאגיד

תאגיד שהציע את ניירות הערך שלו לציבור, מחויב למסור לציבור המשקיעים דו"ח מידי, המתייחס לכל אירוע החורג מ"דרך העסקים הרגילה" של התאגיד, בשל טיבו או היקפו של האירוע או בשל תוצאותיו האפשריות, ואשר עשויה להיות לו השפעה מהותית על התאגיד או על מחיר ניירות הערך שלו.¹⁰⁴

חובת ההודעה לרשות לניירות ערך ופרסום דו"ח מידי, כמפורט לעיל, לא תחול לגבי אירוע שהוגדר על ידי מחוקק המשנה, כי הוא "מן המפורסמות", קרי, הוא מצוי בידיעת כלל הציבור. ואולם, אם מדובר באירוע אשר יש לו "השפעה מיוחדת" על עסקי התאגיד, אזי תחול בכל זאת חובת הדיווח, אף אם האירוע הוא כבר נחלת הכלל ובידיעת הציבור.

(2) השהיית דיווח מידי

תקנות הדיווח מתירות לתאגיד להשהות דיווח מידי המתייחס לאירוע מהותי, כאמור לעיל, אם מתקיימים שני תנאים מצטברים:

ראשית, אם הפרסום עלול למנוע השלמת פעולה או עסקה של התאגיד, או להרע את התנאים באופן משמעותי.

שנית, אם המידע טרם פורסם ברבים, קרי — בכלי התקשורת.¹⁰⁵

מדובר בתנאים מצטברים, ועל כן, אם אחד התנאים האמורים אינו מתקיים, למשל — אם הפרסום לא יפגע באופן מהותי ומשמעותי בתנאי העסקה, או אם היו כבר פרסומים לא רשמיים אודות העסקה בכלי התקשורת, לא יהיה רשאי התאגיד לעכב את הדיווח המידי.

יתר על כן, השהיית הדיווח מותרת, בכל מקרה, רק עד לחמישה ימים לפני המועד האחרון למימוש או להמרה של ניירות ערך המירים של התאגיד. בחמשת הימים הללו אין התאגיד רשאי לעכב את הפרסום, אף אם התמלא אחד התנאים שפורטו לעיל.¹⁰⁶

104 ראו תקנה 36(א) לתקנות הדיווח.

105 ראו תקנה 36(ב) לתקנות הדיווח. הוראות תקנה 36 לא יחולו על אירוע שהוא "מן המפורסמות", אלא אם כן יש לאותו אירוע "השפעה מיוחדת" על עסקי התאגיד.

106 התקנות אף מחייבות כי אם השהה התאגיד את הדיווח המידי, בהתאם להוראות תקנה 36(ב), הרי בכל מקרה חייב הוא לחדול מההשהייה ולפרסם את הדו"ח המידי, לפחות חמישה ימים לפני מועד המימוש או ההמרה האחרון של ניירות ערך המירים של החברה (כתבי אופציה או איגרות חוב).

במידה שאכן הושהה הדיווח המייד, חייב התאגיד לכלול בדיווח המייד שיתפרסם, בסופו של דבר, פרטים בדבר ההשהיה, לפרט את הסיבות לה ולציין מתי בדיוק הוסרה המניעה מהדיווח.

התקנות מוסיפות וקובעות, כי אם פורסם ברבים מידע הנוגע לאירוע או לעניין, שביחס אליו אכן מעכב התאגיד פרסום דו"ח מייד, הרי שמחויב התאגיד לפרסם בעצמו דו"ח מייד על דבר האירוע או העניין, וייתחם גם לנכונות המידע הלא־רשמי שפורסם בכלי התקשורת.¹⁰⁷ במילים אחרות, פרסום בכלי התקשורת יש בו כדי "לאנוס" את התאגיד הבורסאי ולא לצו לדווח על מידע, שבהעדר פרסום כאמור, היה יכול להשהות את הדיווח על פי הוראת תקנה 36(ב) לתקנות הדיווח. יש, על כן, לראות את האמור בתקנה 36(ב) כמותנה בכך שלא יהיה "פרסום ברבים", מונח המכוון, למעשה, לפרסום בכלי התקשורת ביחס לאותו אירוע או עניין, שלגביו משהה התאגיד דיווח מייד.

2.2.6.7 אי השגת יעד לשימוש בתמורה שנתקבלה מהנפקת ניירות ערך תקנות הדיווח קובעות, כי אם לא הושג יעד אחד או יותר מן היעדים, אותם הגדיר התאגיד בתשקיף שפרסם, לשם שימוש בתמורת ניירות הערך שהוצעו לציבור, ולחלופין – אם לא עמד התאגיד בלוח הזמנים שהוצג בתשקיף, יציין התאגיד עובדה זו בדו"ח מייד ויפרט את הסיבות שגרמו לכך.¹⁰⁸

2.2.6.8 זימון אסיפה כללית¹⁰⁹ תאגיד מחויב לדווח בדיווח מייד אודות זימון אסיפה כללית של בעלי מניותיו. בגדר המונח "אסיפה כללית" נכללות גם אסיפות סוג של בעלי מניות, אסיפות בעלי אופציות או בעלי איגרות חוב של החברה וכן כל אסיפה אחרת של מחזיקי ניירות הערך של התאגיד. דיווח מייד בדבר כינוס אסיפה כללית יציין את סוג האסיפה, את מועד כינוסה ומקומו, וכן פירוט סדר יומה. כמו כן יש לפרט בדיווח המייד את הרוב הנדרש לקבלת כל אחת מההחלטות העומדות לדיון על סדר היום.¹¹⁰

יודגש, כי פירוט הנושאים העומדים לדיון על סדר היום, מחייב את מסירת הנתונים העיקריים, הדרושים להבנת הנושאים המובאים לאישור בעלי המניות.¹¹¹ זאת ועוד, אם על סדר יומה של האסיפה מונחים נושאים, אשר לגביהם ניתן להצביע באמצעות

107 ראו תקנה 36(ד) לתקנות הדיווח.

108 ראו תקנה 36א לתקנות הדיווח.

109 ראו תקנה 36ב לתקנות הדיווח.

110 ראו תקנה 36ב(א)(6) לתקנות הדיווח. כן יש לציין את המועד הקובע לעניין זכאות בעלי המניות להשתתף ולהצביע באסיפות.

111 אם בידי יוזמי האסיפה מצויה כבר הצעת החלטה לאישור משתתפיה, תפורסם הצעת החלטה במסגרת הדיווח המייד, או תיאור תמציתי של ההחלטה המוצעת.

דיני ניירות ערך

כתבי הצבעה, יש לציין בדיווח המיידית מהי כמות המניות המהווה שיעור או כמות הפטורים, לפי חוק החברות, ממשלוח כתבי הצבעה והצעות עמדה.¹¹² המועד להגשת דו"ח מיידית בדבר כינוס אסיפה כללית הוא עוד באותו היום בו הוחלט על מועד כינוס האסיפה ועל סדר יומה. יודגש, כי הודעה בדבר פרסום אסיפה כללית בחברה ציבורית חייבת להתפרסם לפחות 21 יום לפני מועד כינוסה.¹¹³ דחיית אסיפה כללית שנקבעה וזומנה, מחייבת אף היא פרסום דיווח מיידית על ידי התאגיד, תוך ציון דחיית האסיפה ומתן פרטים אודות האסיפה הכללית החדשה, בדומה לפרטים שנמסרו ביחס לאסיפה שנדחתה.

החריג לחובה בדבר מסירת דיווח מיידית בדבר כינוס אסיפה כללית, כאמור בתקנה 36ב, הוא במקרה שהכינוס נועד לשם אישור עסקה בין החברה לבין בעל השליטה בה, או לשם אישור הקצאה פרטית של ניירות ערך בחברה, וכפוף לכך שהתאגיד ממילא מסר דו"ח מיידית בעניין זה, לרבות בעניין כינוס אסיפה כללית לאישור הפעולות הללו.¹¹⁴ דו"ח מיידית יימסר על ידי התאגיד לאחר קיום האסיפה ויפורטו בו תוצאות ההצבעות וההחלטות שנתקבלו.

2.2.6.9 המלצות הדירקטורים והחלטותיהם

החלטות דירקטוריון החברה והמלצותיו בפני האסיפה הכללית, בנושאים המפורטים להלן, מהוות אף הן נושא המחייב דיווח במסגרת דו"ח מיידית:¹¹⁵

- (1) חלוקת דיבידנד או מניות הטבה.¹¹⁶
- (2) שינוי הון המניות, הרשום או המונפק, של החברה.
- (3) שינוי מסמכי ההתאגדות של החברה.
- (4) פדיון מניות.

112 הוראה זו מתייחסת להוראות סעיף 87 לחוק החברות, המסדיר את נושא הצבעה באסיפה הכללית באמצעות כתבי הצבעה (קרי, ייפוי כח). כן היא מתייחסת לסעיף 89(ד) לחוק החברות, המסמך את שר האוצר להתקין תקנות המתייחסות לאפשרות לפטור בעלי מניות מסוימים, שבשל גודל אחזקותיהם במניות החברה, פטורים ממשלוח כתבי הצבעה והודעות עמדה.

113 ראו בעניין זה סעיף 69 לחוק החברות וכן תקנה 2(א) לתקנות החברות (פרסום הודעה על אסיפה כללית ואסיפת סוג בחברה ציבורית), התש"ס-2000. החריג לכך הוא חברה, אשר בתקנונה נקבע, כי לא תימסר הודעה של 21 יום מראש בדבר כינוס אסיפה כללית, והנושאים העומדים על סדר היום אינם מאפשרים הצבעה באמצעות כתבי הצבעה, כאמור בסעיף 87 לחוק החברות. לגבי חברה שחלים עליה החריגים האמורים, ניתן לפרסם הודעה רק 14 יום לפחות לפני מועד כינוס האסיפה הכללית. ראו תקנה 2(ב) לתקנות החברות (פרסום הודעה על אסיפה כללית ואסיפת סוג בחברה ציבורית), התש"ס-2000.

114 ראו תקנה 36ב(ה) לתקנות הדיווח.

115 ראו תקנה 37 לתקנות הדיווח.

116 הפירוט לגבי חלוקת הדיבידנד יציין גם את יתרת הרווחים (כהגדרת מונח זה בסעיף 302 לחוק החברות) לפני החלוקה ולאחריה.

- (5) פדיון מוקדם של איגרות חוב.
(6) מימוש זכותו של התאגיד (אם נשמרה זו בתשקיף שפרסם התאגיד) לשנות את יעדי התמורה שהתקבלה בהצעה לציבור של ניירות הערך שלו. לחלופין, מימוש זכות התאגיד לשנות או להתאים את הסכומים הנדרשים לאחד היעדים שהוגדרו בתשקיף, וכן שינוי לוחות זמנים להשגת אחד מיעדי התמורה, כאמור.
(7) עסקה בין התאגיד לבין בעל עניין בו, שאינה בתנאי השוק.¹¹⁷

בתוספת לתקנה 37 משנת 2003 נקבע, כי על התאגיד לדווח, נוסף לכך, על כל החלטה המאשרת פעולות של נושא משרה, כאמור בסעיף 255 לחוק החברות, תוך פירוט שם נושא המשרה, תפקידו, מועד הפעולה ופרטיה, מועד אישור הפעולה, תיאור ההליכים בהם אושרה הפעולה והנימוקים לאישורה.¹¹⁸ גם פעולה שלא אושרה על ידי החברה מחייבת דיווח מיידי, תוך מתן כל הפרטים שנמנו לעיל לגבי הפעולה וזהות הפועל.¹¹⁹ באופן דומה, גם כל העסקאות עם בעל עניין, שהינן בגדר "עסקה חריגה", ואשר יש לאשרן בדרך הקבועה בסעיף 270 לחוק החברות, יש לדווח בדיווח מיידי. כן יש לדווח על כל החלטה בדבר מתן שיפוי.¹²⁰

2.3 דו"חות כספיים ביניים

2.3.1 כללי

2.3.1.1 בשנת 1988 תוקנו תקנות הדיווח ונקבע בהן כי תאגיד, כהגדרתו בתקנות ובחוק, מחויב להגיש לא רק דו"חות כספיים שנתיים, אלא גם דו"חות כספיים חצי-שנתיים אשר נסקרו בידי רואה חשבון.¹²¹ יתרה מזאת, לפי תיקון נוסף לתקנות, משנת 1989, נקבעה חובת דיווח כספי רבעוני, קרי – ארבע פעמים בכל שנה קלנדרית.¹²²

2.3.1.2 "דו"חות כספיים ביניים" מוגדרים בתקנות הדיווח כדו"חות כספיים ביניים מאוחדים של התאגיד, הערוכים ליום הדו"ח. המונח "יום הדו"ח" מוגדר כיום האחרון של הרבעונים הראשון, השני והשלישי, ו"רבעון" מוגדר בתקנות כ-"תקופה של 3

117 בשנת 2003 בוטלו תקנות 37(ב) ו-37(ג) וחלק מתקנה 37(ב), אשר לפיהן היתה בעבר חובת דיווח על החלטות האסיפה הכללית שהתקבלו בניגוד להמלצות הדירקטוריון, וכן היתה חובת דיווח (שבוטלה) ביחס להמלצת הדירקטוריון שיש לדווח עליהן לרשם החברות.

118 ראו תקנה 37א(1) לתקנות הדיווח. יצוין, כי סעיף 255 לחוק החברות מתיר לחברה לאשר, בדיעבד, פעולות אשר בוצעו על ידי נושא משרה שלה.

119 ראו תקנה 37א(2) לתקנות הדיווח. כן ראו סעיפים 254א(א) ו-255 לחוק החברות.

120 לעניין שיפוי, ראו סעיף 260 לחוק החברות.

121 ראו תיקון מס' 5 לתקנות הדיווח, שפורסמו בק"ת 5145, בעמ' 141, ביום 16.10.88.

122 ראו תיקון מס' 6 לתקנות הדיווח שפורסמו בק"ת 5189, בעמ' 886, ביום 28.4.89. ראו בעניין זה גם את תקן 14 שהותקן בחודש אוגוסט 2002 על ידי המוסד הישראלי לתקינה חשבונאית. תקן 14 קובע הנחיות לתכולת המינימום של הדו"ח הכספי ביניים של התאגיד. יצוין, כי תקן 14 החליף את גילוי דעת 43 של לשכת רואי החשבון.

דיני ניירות ערך

חודשים המסתיימת ביום האחרון של החודש השלישי, השישי, התשיעי והשנים עשר של שנת הדיווח".¹²³

2.3.1.3 מטרת דו"חות הביניים היא לספק למשקיעים מידע עדכני (ובתדירות גבוהה יחסית של שלושה חודשים) על מצב עסקי התאגיד, באופן שיאפשר חיזוי התוצאות העסקיות, כמו גם איתור מוקדם, ככל האפשר, של נקודות מפנה (Turning Points) ברווחיות ובנוזילות של התאגיד, הערכת ביצועי ההנהלה, ועוד.

2.3.1.4 המונח "דו"חות כספיים" מתייחס למאזן, לדו"ח רווח והפסד, לדו"ח על שינויים בהון העצמי ולדו"ח על תזרימי המזומנים, לרבות כל הביאורים לדו"חות האמורים.¹²⁴

יובהר, כי דו"חות כספיים ביניים ייערכו באותה מתכונת בה נערכו הדו"חות הכספיים השנתיים של החברה.¹²⁵

2.3.1.5 תיקון מס' 2 לתקנות הדיווח, משנת 2003, קובע, כי דו"ח כספי ייחתם בשם התאגיד, על ידי יו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל ונושא המשרה הבכיר ביותר בחברה בתחום הכספים, או בידי דירקטור שהדירקטוריון הסמיך במקום כל אחד מהשלושה, לצורך חתימה על הדו"ח למועד מסוים.¹²⁶

יצוין, כי התיקון האמור של תקנה 46 (בעבר נדרשה חתימת "המורשים מטעם התאגיד" בלבד) בא על רקע חקיקת חוק סארבנס-אוקסלי בארה"ב. החוק נחקק בעקבות פרשות אנרון, וורלדקום ואחרות, בהן נתגלו זיופים והונאות בהיקפים אדירים בדו"חות הכספיים של תאגידי ענק בארה"ב.¹²⁷

2.3.1.6 המוסד הישראלי לתקינה חשבונאית התקין בחודש אוגוסט 2002 את תקן חשבונאות מס' 14, אשר החליף את גילוי דעת מס' 43 של לשכת רואי החשבון. תקן זה קובע כללים לעריכת דו"חות כספיים ביניים, והוא מגדיר את התכולה המינימלית של הדו"חות האמורים, אף שאינו אוסר או מונע, כמובן, דיווח רחב ומקיף יותר, אם רוצה בכך התאגיד.

הנחת היסוד של התקן היא, כי אין צורך לחזור בדיווח הביניים על מידע ועל

123 ראו תקנה 1 לתקנות הדיווח. "שנת הדיווח" הוגדרה שם כ"שנת הדיווח האחרונה של התאגיד שנסתיימה לפני תאריך הדו"ח".

124 ראו תקנה 1 לתקנות הדיווח.

125 ראו בעניין זה תקנה 40(ב) לתקנות הדיווח.

126 ראו תקנה 46 לתקנות הדיווח. יודגש, כי הסמכת דירקטור כאמור, אינה יכולה להיעשות באופן קבוע, אלא רק באורח חד-פעמי, אד-הוק, לדו"ח מסוים. מלשון התקנה עולה, כי התאגיד אינו רשאי להסמיך חותם קבוע כחליף לשלושת נושאי המשרה המנויים בתקנה 46.

127 להרחבה בנושא לקחי פרשות אלו והשינויים התחיקתיים שבאו בעקבותיהן, ראו סעיף 5 לפרק זה להלן, הדן בנושא חוק סארבנס-אוקסלי.

נתונים שנמסרו כבר בדיווח השנתי, וכי תכלית דו"חות הביניים לעדכן ולחדש בנתונים מהותיים, תוך מתן הסבר (באמצעות הביאורים) לנתונים מהותיים. עוד קובע תקן 14, כי תאגיד יכול בביאורים לדו"חות הכספיים לתקופת הביניים שלו, לפחות את המידע המפורט להלן, אם הוא מהותי ואם לא ניתן לו גילוי במקום אחר בדיווח הכספי לתקופות ביניים. בדרך כלל, יימסר המידע על בסיס מצטבר – מתחילת השנה. עם זאת, על התאגיד לתת גילוי גם לאירועים או לעסקאות, שהינם מהותיים להבנת תקופת הביניים השוטפת (להרחבה בנושא תקן 14 ראו בסעיף 2.3.6 לפרק זה להלן).¹²⁸

2.3.2 חובת הדיווח

חובת הדיווח חלה על תאגיד, שניירות הערך שלו הוצעו לציבור על פי תשקיף, או על תאגיד שניירות הערך שלו נסחרים בבורסה, וזאת, כל עוד ניירות הערך שלו נמצאים בידי הציבור. כן הם חלים על תאגיד שהוא בנק או מבטח.¹²⁹ חובת הדיווח אינה חלה על קרן להשקעות משותפות בנאמנות, וזאת, לנוכח הגדרת המונח "תאגיד" בתקנה 1 לתקנות הדיווח.

2.3.3 תפוצת דו"ח כספי ביניים

דו"ח כספי ביניים יוגש על ידי התאגיד לרשות לניירות ערך, ובמידה שניירות הערך של החברה נסחרים בבורסה לניירות ערך בתל אביב, יוגש הדו"ח גם לבורסה לניירות ערך בתל אביב.¹³⁰

2.3.4 המועד להגשת דו"ח כספי ביניים

הגשת דו"חות כספיים ביניים תיעשה בתוך 60 יום ממועד עריכת כל דו"ח. תקנה 39 לתקנות הדיווח מורה, כי הדו"ח יוגש בתוך שלושה ימים ממועד חתימת התאגיד עליו.

2.3.5 עקרונות לעריכת דו"ח כספי ביניים

תקנה 40 לתקנות הדיווח מורה, כי דו"חות ביניים ייערכו בהתאם לעקרונות החשבונאיים המקובלים לעניין דו"חות כספיים לתקופות ביניים.¹³¹ כן מוסיפה תקנה זו וקובעת, כי סעיפי דו"חות הביניים יסווגו ויוצגו בהתאם

128 יצוין במאמר מוסגר, כי נוסף לתקן 14, המתמקד בדו"חות הביניים, קיימת תקינה חשבונאית נוספת המטפלת בנושאים חשבונאיים שונים והעוסקת, בין היתר, גם בדו"חות הביניים.

129 ראו תקנה 2(א) לתקנות הדיווח וכן תקנה 43 לתקנות הדיווח. תאגיד שהוא בנק או מבטח יערוך את דו"ח הביניים בהתאם להוראות המפקח על הבנקים או המפקח על הביטוח, על פי העניין.

130 ראו תקנה 39 לתקנות הדיווח. יצוין, כי בתיקון משנת 2003 בוטלה חובת הדיווח לרשם החברות.

131 ראו תקנה 40 לתקנות הדיווח. כן ראו תקנה 3 לתקנות ניירות ערך (עריכת דו"חות כספיים שנתיים), התשנ"ג-1993 (להלן: "דו"חות כספיים שנתיים"). ראו בעניין זה גם את תקן 14 שהותקן בחודש אוגוסט 2002 על ידי המוסד הישראלי לתקינה חשבונאית.

דיני ניירות ערך

לתקנות ניירות ערך (עריכת דו"חות כספיים שנתיים), התשנ"ג-1993 (להלן: "תקנות דו"חות כספיים").

בתקנות הדיווח נקבע, כי לדו"ח כספי ביניים יצורף המאזן ליום הדו"ח, וכי הוא יכלול דו"ח רווח והפסד, דו"ח בדבר שינויים בהון העצמי של החברה וכן דו"ח על תזרימי המזומנים.

2.3.6 ביאורים

כפי שצוין בסעיף 2.3.1 לעיל, התקין המוסד הישראלי לתקינה חשבונאית, בחודש אוגוסט 2002, את תקן חשבונאות מס' 14, המתמקד בדו"חות הכספיים ביניים. תקן 14 החליף את גילוי דעת 43 של לשכת רואי החשבון וקבע כללים מנחים לעריכת דו"חות כספיים ביניים.

התקן מגדיר את התכולה המינימלית של הדו"חות האמורים, אם כי התאגיד המדווח רשאי, כמובן, למסור דיווח רחב ומקיף יותר, על פי שיקול דעתו ובחירתו. נקודת המוצא המנחה את מנסחי תקן חשבונאות 14 הינה, כי אין צורך לחזור בדיווח הביניים על מידע ועל נתונים שנמסרו כבר בדיווח השנתי. תכלית דו"חות הביניים היא לעדכן ולחדש בנתונים מהותיים, תוך מתן הסבר (באמצעות הביאורים) לנתונים מהותיים.

התקן קובע, כי תאגיד יכלול בביאורים לדו"חות הכספיים לתקופת הביניים שלו, לפחות את המידע המפורט להלן, אם הוא מהותי ואם לא ניתן לו גילוי במקום אחר בדיווח הכספי לתקופות ביניים.

בדרך כלל, המידע ידווח על בסיס מצטבר – מתחילת השנה. עם זאת, על התאגיד לתת גילוי גם לאירועים או לעסקאות, שהינם מהותיים להבנת תקופת הביניים השוטפת. ואלה הנתונים שיפורטו:

(א) הצהרה שאותה מדיניות חשבונאית ואופן שיטות חישוב יושמו בדו"חות הכספיים לתקופות ביניים בהשוואה לדו"חות הכספיים השנתיים האחרונים. אם חלו שינויים במדיניות החשבונאית ובשיטות אלו, יש לתאר את מהות השינוי ואת השפעתו.

(ב) דברי הסבר אודות העונתיות והמחזוריות של פעילויות הביניים.

(ג) המהות והסכום של פריטים, המשפיעים על נכסים, התחייבויות, הון עצמי, רווח נקי, או תזרימי מזומנים שהם בלתי רגילים (Unusual Items) בשל מהותם, גודלם או שכיחותם.

(ד) המהות והסכום של שינויי אומדנים, המתייחסים לסכומים שדווחו בתקופות ביניים קודמות של השנה השוטפת. כמו כן, שינויי אומדנים, המתייחסים לסכומים שדווחו בשנים קודמות, אם יש לשינויים אלו השפעה מהותית בתקופת הביניים השוטפת.

פרק ו': חובות הגילוי והדיווח

- (ה) הנפקות, רכישות עצמיות (Repurchases) ופירעון של ניירות ערך, המהווים חוב או הון עצמי.
- (ו) דיבידנדים ששולמו (בסכום כולל או בסכום למניה), תוך הפרדה בין מניות רגילות לבין מניות אחרות.
- (ז) הכנסות מגזר ותוצאות מגזר בגין מגזרים (עסקיים או גיאוגרפיים), המהווים את המתכונת הראשית של תאגיד לדיווח מגזרי.
- (ח) אירועים שאינם חייבי התאמה לאחר תאריך מאזן הביניים, כהגדרתם בתקן חשבונאות מס' 7, אירועים לאחר תאריך המאזן.
- (ט) ההשפעה של שינויים בהרכב התאגיד במשך תקופת הביניים, לרבות צירופי עסקים, רכישות או מימושים של חברות בנות והשקעות לזמן ארוך, שינויים מבניים ופעילויות שהופסקו.
- (י) שינויים בהתחייבויות תלויות או בנכסים תלויים, שחלו בתקופת הדיווח השוטפת ובמצטבר מאז תאריך המאזן השנתי האחרון. נוסף לכך, גם אם לא חלו שינויים מאז הדו"ח הכספי השנתי האחרון, יינתן גילוי או, לחלופין, תיכלל הפניה לדו"ח הכספי השנתי האחרון, בדבר התחייבויות תלויות, שהתממשות ההפסד המירבי בגינן עלולה להעמיד בספק את המשך קיומו של התאגיד כעסק חי.

2.3.7 דו"חות השוואתיים

בהתאם לתיקון לתקנות הדיווח, אשר התקבל בשנת 1997, מחויב תאגיד לציין במאזן, לצד כל סכום, את הסכום המקביל במאזן של הרבעון הקודם בשנת הדיווח ושל שנת הדיווח כולה. יתרה מזאת, גם הדו"חות שיש לצרפם לדו"ח הכספי ביניים, בהתאם לתקנה 40(ד), קרי – דו"ח רווח והפסד, דו"ח בדבר שינויים בהון העצמי של החברה ודו"ח על תזרימי המזומנים, יוצגו באופן שליד כל סכום יצוין הסכום המקביל לו בתקופות המקבילות בתקופת הדיווח ובשנת הדיווח כולה.¹³²

2.3.8 צירוף דו"חות של "חברה כלולה"

2.3.8.1 דו"חות כספיים של "חברה כלולה" יצורפו כדו"חות כספיים ביניים לדו"ח של תאגיד מדווח, אם יתקיימו מספר תנאים חלופיים:

- (1) סכום השקעות התאגיד בחברה הכלולה, כפי שהוא מוצג במאזן התאגיד, או כפי שהוא מוצג בדו"ח רווח והפסד, מהווה 10% לפחות מסך נכסי התאגיד.¹³³
- (2) סכום השקעות התאגיד בחברה הכלולה (כמפורט בדו"ח רווח והפסד) מהווה 10% או יותר מרווחי התאגיד לאותה תקופה.

132 ראו תקנה 41(ב) לתקנות הדיווח, וכן ראו בעניין זה את תקן חשבונאות מס' 14 שהותקן על ידי המוסד הישראלי לתקינה חשבונאית.

133 ראו תקנה 44(ב)(1) ו-(2) לתקנות הדיווח.

דיני ניירות ערך

- (3) החברה הכלולה היא "בעלת חשיבות ניכרת" לעסקי התאגיד או לפעילותו, וזאת, בין בהווה ובין "במתכונתם המתוכננת בעתיד".¹³⁴
- (4) בדו"חות הכספיים השנתיים צפוי שיתקיים התנאי של 10% הנזכר בס"ק (1) או בס"ק (2) לעיל.
- (5) החברה הפכה ל"חברה כלולה" לאחר יום הדו"ח, קרי – היום האחרון של הרבעון הרלוונטי, והחברה הכלולה היא, או צפויה להיות, "בעלת חשיבות ניכרת" לעסקי התאגיד או לפעילותו, כאמור בתקנה 44(ב)(3).

2.3.8.2 חריג לאי-צירוף דו"חות של "חברה כלולה"
תקנות הדיווח קובעות מספר חריגים לאי-צירוף דו"חות כספיים ביניים של חברה כלולה, ואלה הם:
ראשית, דו"ח הביניים של החברה הכלולה הינו "חסר משמעות" ביחס לדו"ח התאגיד-המדווח.
שנית, לא התקיים אף לא אחד מתנאי סעיפי המשנה לתקנה 44(ב), כפי שפורטו בסעיף 2.3.8.1 לעיל.
שלישית, החברה חדלה להיות בגדר "חברה כלולה" של התאגיד, וזאת, לאחר יום הדו"ח, שהינו היום האחרון של הרבעון המדווח.¹³⁵

יצוין, עם זאת, כי קיים חריג רביעי נוסף, הקבוע בתקנה 44(ב) לתקנות הדיווח, ולפיו חובת צירוף דו"חותיה של "חברה כלולה" לא תחול על חברה כלולה שהיא בעצמה תאגיד-מדווח.

2.3.9 צירוף דו"חות של חברה נערבת

2.3.9.1 בדומה לצורך בצירוף דו"ח כספי ביניים של "חברה כלולה", עולה הצורך לצרף גם את דו"חותיה הכספיים של חברה נערבת לדו"חות התאגיד-המדווח. זאת, כאשר החברה הנערבת קיבלה ערכות מהתאגיד-המדווח. והכל – כפוף לכך שדו"חות כספיים שנתיים של החברה הנערבת צורפו לדו"חות השנתיים של התאגיד המדווח.¹³⁶

¹³⁴ ראו תקנה 44(ב)(3) לתקנות הדיווח. הביטוי "בעלת חשיבות ניכרת" אינו מוגדר והוא נותר לשיקול דעתה של הנהלת החברה ורואי החשבון שלה. מנגד, מונח אמורפי זה מותיר די מרחב שיקול הדעת, גם לרואי החשבון של הרשות לניירות ערך, לדרוש את הצגת נתוני החברה הכלולה. זאת, בהסתמך על התקדימים המוצלחים, מבחינת הרשות לניירות ערך: ראו פרשת ברנוביץ-עליון, לעיל הערה 5. ראו גם ע"ש (ת"א) 892/95 קרדן השקעות בע"מ נ' רשות ניירות ערך (לא פורסם), דינים מחוזי, כרך לב(4) 473. ראו גם ע"א 218/96 ישקר בע"מ נ' חברת השקעות דיסקונט בע"מ (להלן: "פרשת ישקר-עליון") (לא פורסם), דינים עליון, כרך נב, 521. כמו כן ראו גם ה"פ (ת"א) 691/91 החברה האמריקאית הישראלית לגז בע"מ נ' "דלק" חברת הדלק הישראלית בע"מ ואח', פ"מ תשנ"ד(3) 3.

¹³⁵ ראו תקנה 44(ג)(3) לתקנות הדיווח. ראו באופן דומה: תקנה 23(ג) לתקנות דו"חות שנתיים. לעניין הגדרת "יום הדו"ח" ראו תקנה 1 לתקנות הדיווח.

¹³⁶ ראו תקנה 45 לתקנות הדיווח.

פרק ו': חובות הגילוי והדיווח

2.3.9.2 חובת הצירוף תבטל אם תפקע או תוגבל הערכות, ובלבד שהתאגיד יבהיר את הנושא בביאורים לדו"חותיו.

2.3.9.3 תקנה 45(ב) מאפשרת לרשות לניירות ערך לפטור תאגיד מלצרף את דו"חותיה של חברה נערכת, והיא רשאית להתנות פטור כאמור במתן פרטים אודות החברה הנערכת.

2.3.9.4 ראוי להתייחס בנושא זה גם להוראותיהן של שתי תקנות אחרות, העוסקות בצירוף דו"חותיה של חברה נערכת, אף כי לא בהקשר של דו"ח כספי ביניים, אלא בדו"ח הכספי השנתי:

ההוראה הראשונה, היא הוראת תקנה 23(ב) לתקנות דו"חות כספיים, הקובעת את התנאים לצירוף דו"חותיה של חברה כלולה לדו"חות הכספיים השנתיים של התאגיד-המדווח. בין יתר תנאי הצירוף, מונה תקנה זו את התנאי, שלפיו החברה הכלולה (הגדרה היכולה לחול גם ביחס לחברה נערכת) היא בעלת "חשיבות ניכרת" לעסקי התאגיד או לפעילותו.

ההוראה השנייה, היא תקנה 36 לאותן תקנות (תקנות דו"חות כספיים), הקובעת אף היא, כי לדו"חות הכספיים של התאגיד המדווח יצורפו דו"חות כספיים מבוקרים של חברה נערכת, ובלבד שהערכות שניתנה לה היתה בלתי מוגבלת בסכום.

ראוי להעיר, כי ניסוחה של תקנה 36 בעייתי משני היבטים: ראשית, לא ברור הטעם להגבלה הצרה מדי של ערכות ללא הגבלה בסכום, כתנאי לצירוף דו"חות החברה הנערכת, שכן, ניתן להעלות על הדעת ערכויות שהן אמנם מוגבלות בסכום, אך נקובות בסכומים גבוהים, ועל כן מהוות בוודאי התחייבות מהותית (ואולי אף מסוכנת) של החברה. על כן מדובר בנתון שחשוב להביאו לידיעת המשקיעים.

קושי שני, המצוי בלשון תקנה 36, נובע מהקושי הראשון לעיל ומתקשר לשוני שבין לשון התקנה לבין לשון תקנה 23 הנזכרת לעיל: תקנה 23 התנתה את צירוף הדו"חות הכספיים בתנאי של "חשיבות ניכרת", לגבי חברה כלולה. לא ברור מדוע נמנע מחוקק המשנה מליצור אחידות במונחים, באופן שימנע ספקות ואי-בהירות. ממילא, מוטב לעשות שימוש במונח "בעל חשיבות ניכרת" (שהינו, למעשה, ניסוח דומה לקריטריון של "מהותיות"), מאשר לנקוב בתנאי שרירותי ובעייתי, כאמור, של ערכות שאינה מוגבלת בסכום.

2.3.10 אישור הדו"ח וחתימתו

2.3.10.1 דו"חות כספיים ביניים ייחתמו בידי יושב ראש הדירקטוריון, בידי מנכ"ל החברה ובידי נושא המשרה הבכיר ביותר-בתחום הכספים בתאגיד, או בידי דירקטור שהסמיך הדירקטוריון לעניין זה. יודגש, עם זאת, כי בהתאם לתיקון מס' 2 לתקנות

דיני ניירות ערך

הדיווח משנת 2003, הרי שהסמכה כזו אפשרית רק לגבי דו"ח מסוים, ולא תיתכן הסמכה גורפת וכללית.¹³⁷

עוד יצוין בדו"ח תאריך החתימה. בצד כל חתימה יצוין תפקידו של החותם בתאגיד.¹³⁸

2.3.10.2 תיקון מס' 2 לתקנות הדיווח משנת 2003 שינה את הוראת החתימה ביחס לדו"חות הכספיים, כאשר במקום חתימה בידי מורשי החתימה הרגילים של התאגיד ואישור על ידי הדירקטוריון, כפי שהיה נהוג ומקובל עד למועד התיקון, נדרשות עתה חתימות אישיות של שלושת נושאי המשרה הבכירים בתאגיד, כמפורט לעיל. תכליתו של תיקון זה לחייב באחריות אישית את שלושת נושאי המשרה הבכירים הללו ביחס לתוכן הדו"חות הכספיים של התאגיד ולמנוע, במידת האפשר, התרחשותן של פרשות הונאה בדו"חות הכספיים של תאגידים, כפי שאירע בפרשות "אנרון", "וורלדקום" ואחרות בשנים 2001–2002. בעקבות "פרשת אנרון" אכן נחקק בארה"ב חוק סארבנס-אוקסלי (Sarbanes Oxley) שקבע, בין היתר, חובות פיקוח נוקשות יותר על תוכן הדו"חות הכספיים מצד הנהלת התאגידים.¹³⁹

2.3.11 סקירת רואה חשבון

תקנה 47 לתקנות הדיווח מורות, כי דו"חות הביניים יסוקרו על ידי רואה החשבון של התאגיד, אשר יאשר את דבר עריכת הסקירה בחתימתו ויצוין את תאריך החתימה.

2.3.12 דו"ח הדירקטוריון לתקופת הביניים

2.3.12.1 תקנות הדיווח קובעות, כי לדו"ח כספי ביניים של התאגיד יצורף דו"ח של דירקטוריון החברה לתקופת הביניים.¹⁴⁰

2.3.12.2 להלן מספר קווים מנחים לעריכת דו"ח הדירקטוריון לתקופת הביניים, כעולה מהתקנות:

ראשית, יכלול הדו"ח הסברים לגבי האירועים והשינויים שחלו במצב ענייני התאגיד, אשר השפעתם על נתוני הדו"חות הכספיים ביניים "מהותית מאוד", כלשון התקנות.¹⁴¹ יצוין, כי הלשון "מהותית מאוד" היא חריגה ביותר ובלתי מקובלת בלשון המחוקק, או מחוקק המשנה, בחקיקת ניירות ערך. יוזכר, כי אף בהקשר לעבירת

137 משמעותה המעשית של הוראה זו היא, כי הדירקטוריון רשאי לקבוע כי על דו"ח רבעוני או שנתי מסוים יחתום דירקטור כזה או אחר. ואולם, לא ניתן יהיה להסמיך את הדירקטור לחתום על הדו"חות של התאגיד באורח קבע, או לתקופת זמן מסוימת, וכדומה.

138 ראו תקנות 5 ו-46 לתקנות הדיווח.

139 להרחבה בנושא חוק סארבנס-אוקסלי (Sarbanes Oxley), ראו בסעיף 5 להלן לפרק זה.

140 ראו תקנה 48 לתקנות הדיווח.

141 ראו תקנה 48(א) לתקנות הדיווח. ראו שימוש נוסף בביטוי זה בתקנה 48(א)(6) לתקנות הדיווח.

השימוש במידע פנים, כאמור בפרק ח'1 לחוק, לא עשה המחוקק שימוש במונח "מהותי", אף שמונח זה מתבקש באותן הנסיבות, ובמיוחד לאור ההלכה הפסוקה לעניין הגדרתו של מידע כ"מידע פנים"¹⁴². יתרה מזאת, בהגדרת המונח "מידע פנים", כאמור בסעיף 52א לחוק, עשה המחוקק שימוש במילה – "משמעותי", ולא "מהותי", קל וחומר שלא "מהותי ביותר", כננקט על ידי מחוקק המשנה בתקנה 48 לתקנות הדיווח, כאמור לעיל.

שנית, התקופה הרלוונטית לסקירת השינויים, היא תקופת הביניים, שאלה מתייחס הדו"ח, וכן התקופה המצטברת מתום שנת הדיווח האחרונה ועד למועד הדו"ח. שלישית, דו"ח הדירקטוריון אמור להיות מצומצם בהיקפו והוא ייערך בהנחה, כי הקורא עיין בדו"ח הדירקטוריון לשנת הדיווח האחרונה. משום כך קובעות התקנות, כי אין צורך לחזור על שנאמר בדו"ח קודם. באופן דומה, דו"ח הדירקטוריון, המוגש לראשונה לאחר הצעה לציבור, ייערך בהנחה, כי בפני הקורא מצוי התשקיף שפרסם התאגיד.

רביעית, דו"ח הדירקטוריון לתקופת הביניים יכול את כל ההסברים הנדרשים בדו"ח הדירקטוריון אודות מצב ענייני התאגיד, המצורף לדו"ח השנתי של התאגיד, כמפורט בתקנה 10(ב) לתקנות הדיווח. משמעות הדבר היא כי הדו"ח יכול, גם לתקופת הביניים, הסברים לנושאים הבאים: תיאור תמציתי של התאגיד וסביבתו העסקית; מצבו הכספי; תוצאות הפעולות; נזילות התאגיד; מקורות המימון והשפעת גורמים חיצוניים על מצב ענייני התאגיד.¹⁴³

חמישית, הסברי הדירקטוריון, כאמור, ייערכו בהשוואה לדו"חות של תקופת הביניים, הנזכרות בהשוואה בדו"ח הביניים.

שישית, בדו"ח הדירקטוריון יינתן ביטוי, בין היתר, לנתונים הבאים: השפעת גורם העונתית על תוצאות פעולותיו של התאגיד; אירועים חריגים או חד-פעמיים; אירועים העשויים להצביע על קשיים כספיים; הסבר לגבי הנושאים אליהם הפנה רואה החשבון של החברה בסקירת דו"ח הביניים מטעמו.

שביעית, דו"ח הדירקטוריון יתייחס גם לשינויים מהותיים, שחלו בקביעות הדירקטוריון או בהמלצותיו, באשר לתשלומים לנושאי משרה בכירה בתאגיד.¹⁴⁴ שמינית, דו"ח הדירקטוריון אמור להתייחס, כמו כן, לאירועים שאירעו לאחר תאריך המאזן, ואשר נזכרו בדו"ח הכספי ביניים.

תשיעית – דו"ח הדירקטוריון יתייחס גם לנושא סיכוני שוק לדרכי ניהולם על ידי התאגיד.

142 ראו בעניין זה פרק ט' לספר זה.

143 ראו תקנה 48(ג)1(1) וכן תקנה 10(ב) לתקנות הדיווח.

144 ראו תקנה 48(ג)4(4) ביחד עם תקנה 10(ב)4(4) ותקנה 21 לתקנות הדיווח.

2.3.12.3 יצוין, כי ההוראות האמורות לעיל, ביחס לתוכן דו"ח הדירקטוריון, אינן חלות על תאגיד בנקאי או על מבטח, המדווחים בהתאם להוראות הדין הנפרדות החלות עליהם.¹⁴⁵

2.4 דו"חות כספיים שנתיים

2.4.1 הוראות כלליות בדבר עריכת הדו"חות הכספיים

2.4.1.1 תקנות ניירות ערך (עריכת דו"חות כספיים שנתיים), התשנ"ג-1993 (להלן: "תקנות דו"חות כספיים"), קובעות מה ייכלל בדו"חות הכספיים השנתיים אותם חייב לפרסם תאגיד.

חובת פרסום זו של דו"חות כספיים שנתיים חלה רק על תאגיד שחוק ניירות ערך חל עליו, קרי – רק על תאגיד שניירות הערך שלו הוצעו לציבור על פי תשקיף, הרשומים למסחר בבורסה לניירות ערך בתל אביב. יצוין, כי קיימים, עם זאת, שלושה סוגי תאגידי הפטורים מהוראות תקנות אלו, אף אם חוק ניירות ערך חל עליהם: הסוג הראשון – קרנות נאמנות (או בשמן הרשמי – קרנות להשקעה משותפת בנאמנות);

הסוג השני – "תאגיד בנקאי", כהגדרת מונח זה על פי חוק בנקאות (רישוי), התשמ"א-1981;¹⁴⁶

הסוג השלישי – "מבטח", כמשמעות מונח זה על פי חוק הפיקוח על עסקי הביטוח, התשמ"א-1981.¹⁴⁷

2.4.1.2 הדו"חות הכספיים השנתיים של התאגיד המדווח חייבים להיות ערוכים לפי כללי חשבונאות מקובלים, ועליהם לשקף באופן נאות ובהתאם לכללי החשבונאות את מצב עסקי התאגיד, את תאריכי המאזנים, את תוצאות פעולותיו, את השינויים בהונו העצמי ואת תזרימי המזומנים שלו בשנות הדיווח.¹⁴⁸

2.4.1.3 התקנות קובעות את הכלל, שלפיו סכומים הנקובים בדו"חות הכספיים יהיו מתואמים, קרי – אין חובה לציין סכומים נומינליים, אלא אם כן נקבע במפורש

145 ראו תקנה 48(ה) לתקנות הדיווח. תקנה 1 לתקנות האמורות מגדירה "מבטח" בהתאם להגדרת המונח בחוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א-1981. "תאגיד בנקאי" מוגדר בסעיף 1 לחוק, בהתאם למשמעותו בחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981.

146 המונח "תאגיד בנקאי" מוגדר שם כך: "בנק, בנק חוץ, בנק למשכנתאות, בנק למימון השקעות, בנק לקידום עסקים, מוסד כספי או חברת שירותים משותפת".

147 המונח "מבטח" מוגדר שם כך: "מי שקיבל רשיון מבטח ישראלי לפי סעיף 15(א)(1) או מי שקיבל רשיון מבטח חוץ לפי סעיף 15(א)(2)".

148 ראו תקנה 3 לתקנות ניירות ערך (עריכת דו"חות כספיים שנתיים), התשנ"ג-1993 (להלן: "תקנות דו"חות כספיים").

אחרת בתקנות דו"חות כספיים.¹⁴⁹ במידה שנתון כלשהו ניתן לכימות כספי, לרבות באמדין סביר, יש לכלול את הסכום המתאים.¹⁵⁰ ואולם, על אף האמור בתקנות, חשוב להדגיש, כי בחודש אוקטובר 2001 פרסם המוסד הישראלי לתקינה חשבונאית את תקן חשבונאות מס' 12, הקובע את המעבר לדיווח נומינלי והפסקת ההתאמה של דו"חות כספיים לתנאי האינפלציה. תקן 12 קובע, כי החל מ-1.1.04 יש לדווח על בסיס נומינלי בלבד.

2.4.1.4 דו"חות התאגיד יכללו גם דו"חות מאוחדים של התאגיד עם החברות שיש לאחדן לפי כללי החשבונאות, והדו"חות המאוחדים ייערכו בהתאם להוראות תקנות דו"חות כספיים.¹⁵¹

2.4.1.5 הדו"חות הכספיים השנתיים אמורים לכלול נתונים השוואתיים ביחס לדו"חות כספיים קודמים. על כן, לצד כל סכום במאזן יוצג הסכום המקביל לו במאזן של שנת הדיווח הקודמת. כמו כן, לצד כל סכום בדו"ח הרווח וההפסד, בדו"ח על השינויים בהון העצמי ובדו"ח על תזרימי המזומנים, יוצגו הסכומים המקבילים לו בכל אחת משתי שנות הדיווח הקודמות לכך.¹⁵² נוסף, אם הוצג מחדש נתון השוואתי בדו"חות, יש להסביר את מהות ההצגה מחדש (Restatement) יפורטו הנימוקים לה, ותצוין השפעת ההצגה מחדש על כל אחד מהסעיפים על הרווח הנקי ועל הרווח למניה, בכל אחת משתי שנות הדיווח הקודמות שנתוניהן נכללים בדו"חות.

כמו כן יש לפרט את יתרת הרווח או ההפסד לתחילת שנת הדיווח המוקדמת ביותר שנתוניה נכללים בדו"חות, כפי שדיווחה לאחרונה, וסך כל ההשפעה על הרווחים וההפסדים בשנים שלפני שנת הדיווח המוקדמת ביותר שנתוניה נכללים בדו"חות.

2.4.1.6 במידה שהשתנה אמדין חשבונאי במהלך שנת הדיווח, ויש לשינוי השפעה מהותית על הדו"חות או על דו"חות בשנת דיווח או בשנות דיווח בעתיד, תוסבר מהות השינוי, יפורטו הנימוקים לו ותצוין בסכומים השפעתו על סעיפי המאזן ודו"ח הרווח וההפסד, לרבות הרווח למניה.¹⁵³

149 ראו תקנה 4 לתקנות דו"חות כספיים.

150 ראו תקנה 9 לתקנות דו"חות כספיים.

151 ראו תקנה 5 לתקנות דו"חות כספיים.

152 ראו תקנה 6(ב) לתקנות דו"חות כספיים.

153 בדו"חות יסומן כל סכום שהוצג או שסווג מחדש.

דיני ניירות ערך

2.4.1.7 ליד חתימותיהם של החותמים על הדו"חות יצוינו גם שמותיהם ותפקידיהם בתאגיד ויצוין מועד אישור הדו"חות.¹⁵⁴

2.4.2 פרטים שיש לכלול במאזן ביחס לנכסי התאגיד

2.4.2.1 נכסי התאגיד יסווגו ויוצגו במספר קבוצות, כמפורט להלן:

- (1) רכוש שוטף;¹⁵⁵
- (2) מלאי בלתי שוטף;¹⁵⁶
- (3) השקעות, הלוואות ויתרות חובה לזמן ארוך;
- (4) רכוש קבוע;
- (5) רכוש אחר, לרבות — רכוש לא-מוחשי והוצאות נדחות.¹⁵⁷

2.4.2.2 באשר לפירוט הסעיפים השונים של הרכוש השוטף, קובעות תקנות דו"חות כספיים הנחיות נוספות:

- (1) לקוחות יסווגו ויפורטו בשתי קבוצות עיקריות: חובות פתוחים והמחאות לגבייה. באשר לחייבים וליתרות חובה, הללו יסווגו ויפורטו בקבוצות כדלקמן: עובדים; מוסדות; חברות מאוחדות; חברות מאוחדות באיחוד יחסי; חברות כלולות; בעלי עניין; וכן — חייבים ויתרות חובה אחרים.¹⁵⁸
- (2) יפורטו סכומי ההפרשות לחובות מסופקים, וסכומי ההפרשות שנוכו מיתרות הלקוחות יצוינו בנפרד.

2.4.2.3 המלאי יסווג ויפורט לפי מרכיביו, לרבות חומרי גלם וחומרי עזר, מוצרים בתהליך העיבוד ותוצרת גמורה, הכל לפי נסיבות העניין.¹⁵⁹

- 154 ראו תקנה 11 לתקנות דו"חות כספיים.
- 155 רכוש שוטף יכלול מזומנים ושווי מזומנים, לקוחות וכן חייבים ויתרות חובה, מלאי ונכסים אחרים המיועדים והצפויים להתממש בתוך שנה או בתוך תקופת המחזור התפעולי הרגיל של התאגיד (אם הוא עולה על שנה), תוך פירוט של אותה תקופה.
- 156 מלאי בלתי שוטף יכלול מלאי שאינו מיועד והצפוי להתממש בתוך שנה או בתוך תקופת המחזור התפעולי הרגיל של התאגיד, אם הוא עולה על שנה.
- 157 חוב של חברה מוחזקת, או של חברה שהיא בעלת עניין בתאגיד, ייחשב כאילו הוא צפוי להתממש תוך התקופה האמורה, רק אם מצב ההון החוזר של החברה לתאריך המאזן מאפשר מימוש כאמור. אם כללו נכסים אחרים ברכוש השוטף נכס, אשר סכומו עולה על 5% מסך כל הרכוש השוטף, יוצג כל נכס כאמור בנפרד. יצוין עוד, כי שטרות והמחאות שנתקבלו מלקוחות ייכללו בקבוצת "לקוחות"; שטרות והמחאות שנתקבלו מאחרים, ייכללו בקבוצת המתאימות. ראו תקנה 12 לתקנות דו"חות כספיים, וכן ראו תקנה 21 לתקנות דו"חות כספיים.
- 158 ראו תקנה 13(ב) לתקנות דו"חות כספיים. במקרה, בו כוללת קבוצת "חייבים ויתרות חובה אחרים" נכס אשר סכומו עולה על 5% מסך כל הרכוש השוטף של החברה, יפורט נכס כזה בנפרד.
- 159 המונח "מלאי" מתייחס גם למלאי שאינו שוטף.

2.4.2.4 סכומי ההשקעות, ההלוואות ויתרות החובה לזמן ארוך, המיוחסים לחברות מוחזקות, יפורטו בנפרד ביחס לחברות מאוחדות, לחברות מאוחדות באיחוד יחסי ולחברות כלולות, כאמור בתקנה 22.¹⁶⁰

2.4.2.5 השקעות בניירות ערך מסוגים שונים יפורטו, תוך הבחנה בין ניירות ערך שאינם רשומים למסחר בבורסה לבין כאלה הרשומים למסחר בבורסה, לרבות בורסה מחוץ לישראל, בציון שווים בשוק.

2.4.2.6 במידה שסכום ההשקעות של תאגיד וחברות מאוחדות שלו בחברה שאינה "חברה מוחזקת" (בתוספת הסכום הנערב בערבויות שנתנו התאגיד והחברות המאוחדות שלו להתחייבויותיה) עולה על 5% מהונו העצמי של התאגיד, יש לפרט את הפרטים הבאים: שם החברה; סכומי ההשקעות במניות; פרטי הערבויות; ההכנסות מדיבידנד והכנסות אחרות מהחברה.¹⁶¹

2.4.2.7 בדו"חות הכספיים יש לפרט את סכומי ההשקעות והיתרות של הלוואות לטווח ארוך וכן של תעודות התחייבות שאינן ניתנות להמרה למניות. נתונים אלה ייעשו בנפרד לכל סוגי המטבעות ולפי סוגי ההצמדה.¹⁶²

2.4.2.8 רכוש קבוע יסווג בדו"חות הכספיים ויפורט בקבוצות אלה:

- (1) מקרקעין;
- (2) מכונות ציוד ומכשירים;
- (3) כלי רכב;
- (4) ציוד וריהוט משרדי;
- (5) התקנות ושיפורים במושכר;
- (6) רכוש קבוע אחר.¹⁶³

160 סכומי ההשקעות, ההלוואות ויתרות החובה לזמן ארוך, שאינם מיוחסים לחברות מוחזקות, יפורטו בציון בסיסי הערכתם, בקבוצות נפרדות כדלקמן: השקעות במניות; השקעות בתעודות השתתפות בקרנות להשקעות משותפות בנאמנות; השקעות בתעודות המקנות זכות לרכישת מניות, השקעות בתעודות התחייבות הניתנות להמרה במניות; השקעות בתעודות התחייבות שאינן ניתנות להמרה במניות; הלוואות ויתרות חובה לזמן ארוך; השקעות בזכויות במקרקעין; וכן – השקעות אחרות. יצוין, כי אם כוללת הקטיגוריה של "השקעות אחרות" השקעה אשר סכומה עולה על 5% מסך כל ההשקעות, ההלוואות ויתרות החובה לזמן ארוך, תפורט השקעה כאמור בנפרד. ראו תקנה 15 לתקנות דו"חות כספיים.

161 ראו תקנה 15(ה) לתקנות דו"חות כספיים.

162 ראו תקנה 16 לתקנות דו"חות כספיים.

163 אם בקטיגוריית "רכוש קבוע אחר" נכלל נכס, אשר סכומו עולה על 5% מסך כל הרכוש הקבוע, יש לפרט בנפרד נכס כאמור. כמו כן, אם התקבל מענק השקעה בשל רכישת רכוש קבוע, יש לציין את סכום המענק.

דיני ניירות ערך

2.4.2.9 רכוש קבוע בר־פחת יפורט בקבוצות, כאמור לעיל, וביחס לכל קבוצה יובאו פרטים אלה:

- (1) עלות הנכסים בתחילת שנת הדיווח, עלות הנכסים שנתוספו בשנת הדיווח, עלות הנכסים שנגרעו בשנת הדיווח ועלות הנכסים לתאריך המאזן;
- (2) הפחת שנצבר לתחילת שנת הדיווח, ההפרשה לפחת בשנת הדיווח, הפחת שנצבר בשל נכסים שנגרעו בשנת הדיווח והפחת שנצבר לתאריך המאזן;
- (3) היתרה המופחתת של כל קבוצה.

2.4.2.10 במידה שרכוש קבוע של התאגיד, או איזו מהשקעותיו, כוללים זכויות במקרקעין, יש לפרט ביחס אליהם נתונים כמפורט להלן:

- (1) יפורטו הזכויות, תוך הבחנה בין זכות בעלות לבין זכות חכירה;
- (2) יפורטו זכויות חכירה, תוך פירוט יתרת תקופת החכירה ותוך הבחנה בין חכירה מהוונת לבין חכירה בלתי מהוונת;
- (3) במידה שהזכויות לא נרשמו בלשכת רישום מקרקעין, בין בישראל ובין מחוצה לה (אם המקרקעין מצויים בחו"ל) יש לציין הסיבה לכך.¹⁶⁴

2.4.3 פרטים שיש לכלול במאזן התאגיד ביחס לחברות מוחזקות

2.4.3.1 כללי

תקנות דו"חות כספיים מתייחסות בהרחבה לאחד הנושאים הבעייתיים בעריכת דו"חות כספיים שנתיים – ההתייחסות לחברות־בנות. בכל הנוגע לעריכת דו"חות כספיים, ההגדרה המקובלת של "חברה־בת" אינה תקפה, וכללי חשבונאות קובעים הגדרות שונות, שיפורטו להלן:

"חברה מוחזקת" מוגדרת בתקנה 1 לתקנות דו"חות כספיים כך: "חברה מאוחדת, חברה מאוחדת באיחוד יחסי, וחברה כלולה".

"חברה מאוחדת" מוגדרת שם כך: "חברה שדו"חותיה מאוחדים עם דו"חות התאגיד, למעט חברה מאוחדת באיחוד יחסי".

"חברה מאוחדת באיחוד יחסי" מוגדרת שם כך: "חברה שדו"חותיה מאוחדים עם דו"חות התאגיד, בדרך של איחוד יחסי".

יצוין בהקשר זה, כי "איחוד יחסי" הוא איחוד של רכיבים וסעיפים בדו"חות הכספיים של חברות, שיש ביניהן יחסים של שליטה משותפת (Jointly Controlled Entity). הכוונה למצב בו מספר גורמים שולטים בצוותא בחברה אחרת, ויחסי השליטה מוסדרים ביניהם בהסכם.¹⁶⁵

¹⁶⁴ יצוין, כי זכויות במקרקעין יכללו גם זכויות במקרקעין המוחזקות בידי חברה מוחזקת, שהחזקת הזכויות היא עיסוקה היחיד, ובלבד שהתאגיד המדווח מחזיק ב־50% לפחות ממניות אותה חברה מוחזקת. ראו תקנה 20 לתקנות דו"חות כספיים.

¹⁶⁵ ראו בעניין זה סעיף 2.6 לגילוי דעת מס' 57 של לשכת רואי החשבון בישראל. סעיף זה מבהיר

"חברה כלולה" מוגדרת בתקנה 1 כך: "חברה, למעט חברה מאוחדת וחברה מאוחדת באיחוד יחסי, שהשקעת התאגיד בה כלולה בדו"חות התאגיד על בסיס השווי המאזני".¹⁶⁶

2.4.3.2 פירוט השקעות בחברות מוחזקות

הדו"חות הכספיים אמורים להתייחס לסכומי ההשקעות, ההלוואות ויתרות החובה לזמן ארוך המיוחסים לחברות מוחזקות. נתונים אלו יסווגו ויפורטו בנפרד ביחס לחברות מאוחדות, לחברות מאוחדות באיחוד יחסי, ולחברות כלולות.¹⁶⁷ פירוט כאמור יתייחס באופן נפרד לקבוצות הבאות: מניות; תעודות המקנות זכות לרכישת מניות; תעודות התחייבות הניתנות להמרה במניות; תעודות התחייבות שאינן ניתנות להמרה במניות; וכן – הלוואות ויתרות חובה שאינן כלולות ברכוש השוטף.¹⁶⁸ השקעה במניות תפורט בהבחנה בין עלות המניות שנרכשו לבין סכומי הרווחים או ההפסדים שנצברו ממועד הרכישה. עם זאת, אין צורך לפרט השקעה במניות מלפני שנת 1992.

2.4.3.3 צירוף דו"חות של חברה כלולה¹⁶⁹

(1) הדו"חות הכספיים יכללו גם דו"חות כספיים של חברה כלולה, כהגדרתה לעיל, לשנת הדיווח, וזאת ובלבד שהתקיים אחד מהתנאים המנויים להלן:
(א) הסכום הנקוב במאזן והמתייחס להשקעת התאגיד בחברה הכלולה, מהווה, בערכו המוחלט, 10% לפחות מסך הנכסים במאזן התאגיד;

את ההבחנה בין שלושה סוגי שליטה ביחסי חברות, ככל שנוגע הדבר לדיווח הכספי: מצב בו יש לחברה "השפעה מהותית" על חברה אחרת (ובמקרה כזה ייעשה הדיווח על פי שיטת השווי המאזני); מצב של "שליטה בלעדית" של חברה אחת ברעותה (ואז ייעשה הדיווח לפי שיטת האיחוד המלא של הדו"חות הכספיים של שתי החברות); ומצב של "שליטה משותפת" (ואז ייעשה איחוד יחסי בלבד, של חלק מהפריטים בדו"חות הכספיים של שתי החברות, ורק של אלו מהפריטים הרלוונטיים לפעילות המשותפת לשתי החברות).

¹⁶⁶ לעניין שווי מאזני, ראו הבהרה מס' 1 מחודש ספטמבר 2003 לתקן מס' 15 של המוסד לתקינה חשבונאית בישראל.

¹⁶⁷ ביחס לכל קבוצה כאמור יפורטו מוניטין הנובעים מרכישת ההשקעות באותן חברות מוחזקות, ובלבד שטרם הופחתו במלואם. יש לציין את הסכום המקורי המיוחס למוניטין, את קצב ההפחתה ואת היתרה לתאריך המאזן. ראו תקנה 22(ד) לתקנות דו"חות כספיים.

¹⁶⁸ ראו תקנה 22(א) לתקנות דו"חות כספיים. כמו כן, יש לפרט בנפרד את ערכם בספרי החברה ואת שוויים בבורסה לתאריך המאזן של הנכסים האמורים, אשר רשומים למסחר בבורסה לניירות ערך, בין בישראל ובין בחו"ל.

¹⁶⁹ דו"חות כספיים של תאגיד יצינו את שמות החברות הכלולות, שדו"חותיהן מצורפים לדו"חות התאגיד. הוראות תקנה זו לא יחולו על חברה כלולה שהיא, כשלעצמה, תאגיד מדווח. ראו תקנה 23(יב) לתקנות דו"חות כספיים. והשוו תקנה 44 לתקנות הדיווח, המסדירה את התנאים לצירוף דו"חות כספיים ביניים של חברה כלולה. לדיון בשאלת חובת הצירוף של דו"חות חברה כלולה ולהגדרתה של חברה ככזו, ראו: פרשת ישקר-עליון, לעיל הערה 134. כן ראו ת"פ (ת"א) 5672/99 מדינת ישראל נ' חברת השקעות דיסקונט בע"מ ואח' (להלן: "פרשת ישקר-מחוזי") (לא פורסם). ראו גם את פסקי הדין הנזכרים בהערת שוליים 134 לעיל.

דיני ניירות ערך

- (ב) הסכום הנקוב בדו"ח הרווח וההפסד של התאגיד, בשל השקעת התאגיד בחברה הכלולה, מהווה, 10% לפחות מרווחי התאגיד;
- (ג) החברה הכלולה היא בעלת חשיבות ניכרת לעסקי התאגיד או לפעילותו המתוכננת בעתיד;
- (ד) תנאי כאמור בפסקאות (א) או (ב) לעיל התקיים בשנת הדיווח הקודמת, וצפוי כי הוא יתקיים גם בשנת הדיווח הבאה;
- (ה) החברה נעשתה חברה כלולה של התאגיד-המדווח לאחר תאריך המאזן, והחברה הכלולה היא בעלת חשיבות ניכרת לעסקי התאגיד או לפעילותו המתוכננת בעתיד.¹⁷⁰

- (2) תקנה 23(ג) נוקבת בתנאים המסייגים את האמור לעיל, ואשר בהתקיימו של אחד מהם, לא יצורפו דו"חות כספיים של חברה כלולה לדו"חות התאגיד-המדווח:
- (א) דו"חות החברה הכלולה הם חסרי משמעות ביחס לדו"חות התאגיד;
- (ב) לא התקיים אחד מתנאי ס"ק (ג) עד (ה) המנויים בסעיף 2.4.3.3 לעיל, ובנוסף – לא התקיים בשנת הדיווח הקודמת איזה מתנאי ס"ק (א) או (ב) המנויים בסעיף 2.4.3.3 לעיל, וצפוי כי גם בשנת הדיווח הבאה לא יתקיים האמור בפסקאות אלה;
- (ג) לאחר תאריך המאזן, חדלה החברה מלהיות "חברה כלולה" של התאגיד. סייג נוסף הוא זה הקבוע בתקנה 23(יב) ולפיו אם החברה הכלולה הינה תאגיד מדווח בעצמו, לא יחולו הוראות תקנה 23 ולא תחול חובת הצירוף של דו"חותיו הכספיים.

- (3) ראוי להתייחס בנושא זה גם להוראות תקנה 36 לתקנות דו"חות כספיים, הקובעת אף היא, כי לדו"חות הכספיים של התאגיד המדווח יצורפו דו"חות כספיים מבוקרים של חברה נערכת, ובלבד שהערכות שניתנה לה היתה בלתי מוגבלת בסכום.

כפי שכבר צוין בסעיף 2.3 לעיל, ניסוחה של תקנה 36 בעייתי משני היבטים: ראשית, לא ברור הטעם להגבלה הצרה מדי של ערכות ללא הגבלה בסכום, כתנאי לצירוף דו"חות החברה הנערכת. ניתן להעלות על הדעת ערכויות שהן אמנם מוגבלות בסכום, אך נקובות בסכומים גבוהים ועל כן ודאי שהן מהוות התחייבות מהותית (ואולי אף מסוכנת) של החברה. על כן מדובר בנתון שחשוב להביאו לידיעת המשקיעים.

¹⁷⁰ במידה שנבצר מהתאגיד-המדווח, במועד הגשת הדו"חות, מלצרף דו"חות של חברה שהפכה ל"חברה כלולה" לאחר תאריך המאזן, כאמור בתקנה 23(ב)(5), רשאי יו"ר הרשות לניירות ערך לפטור את התאגיד המדווח מצירוף דו"חותיה של החברה הכלולה, ולהורות על פרסום דו"חות אלה במסגרת דיווח מיידי, בתוך תקופה שתיקבע. ראו תקנה 23(יא) לתקנות דו"חות כספיים. לדיון בשאלת מהותיות החברה המוחזקת לחברה-האם, ראו פרשת ישקר-מחוזי, לעיל הערה 169.

קושי שני המצוי בלשון תקנה 36, נובע מהקושי הראשון לעיל ומתקשר לשוני שבין לשון התקנה לבין לשון תקנה 23 הנזכרת לעיל: תקנה 23 מתנה את צירוף הדו"חות הכספיים בתנאי של "חשיבות ניכרת", לגבי חברה כלולה. לא ברור מדוע לא בחר מחוקק המשנה ליצור אחידות במונחים, באופן שימנע ספיקות ואי־בהירות. ממילא, מוטב לעשות שימוש במונח "בעל חשיבות ניכרת" (שהינו, למעשה, ניסוח דומה לקריטריון של "מהותיות"), מאשר לנקוב בתנאי שרירותי ובעייתי, כאמור, של ערכות שאינה מוגבלת בסכום.

(4) דו"חות חברה יצורפו כשהם ערוכים ומבוקרים, בהתאם לתקנות דו"חות כספיים ולתקני ביקורת מקובלים בישראל, או בהתאם לתקני חשבונאות בינלאומיים. ניתן לצרף דו"חות חברה כלולה כשהם ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות זרים, בהתקיים אחד התנאים המפורטים בתקנות.¹⁷¹

(5) לדו"חות החברה הכלולה יצורף דו"ח של רואה חשבון המבקר. בדו"ח זה יצינונו, בין השאר, כללי החשבונאות, שבהתאם להם נערכו הדו"חות ותקני הביקורת שבהתאם להם נעשתה ביקורת הדו"חות.

2.4.3.4 ריבידנד מחברות מוחזקות

בדו"חות הכספיים יש לציין את סכום הדיבידנד שנתקבל אצל התאגיד המדווח מידי חברות מוחזקות, תוך הבחנה בין חברות מאוחדות, חברות מאוחדות באיחוד יחסי וחברות כלולות.¹⁷²

2.4.3.5 תעודות זכויות של חברות מוחזקות

דו"חות כספיים יכללו פרטים בדבר הקצאת תעודות המקנות זכות לרכישת מניות, תעודות התחייבות הניתנות להמרה במניות או זכויות לרכישת תעודות כאמור, על ידי חברה מוחזקת. כמו כן, יש לפרט אם קיבלה החברה המוחזקת סכומים על חשבון מניות, תעודות או זכויות כאמור, או התקשרה בדרך אחרת להנפיק מניות.¹⁷³

171 מדובר בשלושה תנאים מצטברים: האחד – מערכת כללי החשבונאות הזרה הינה מה שמוגדר "מקיפה" – Comprehensive; השני – תוכן המידע דומה בעיקרו לתוכן הנדרש על פי הדין הישראלי או על פי כללי חשבונאות בינלאומיים; השלישי – ייכלל בדו"חות החברה הכלולה או בדו"חות התאגיד המדווח ביאור התאמה לכללי החשבונאות, לפיהם כלל התאגיד את השקעתו בחברה הכלולה (כנקבע על פי סעיף 15 לגילוי דעת 68 של לשכת רואי החשבון בישראל), קרי – כללי חשבונאות ישראליים או בינלאומיים, לפי העניין. ראו בעניין זה תקנה 23(ו) לתקנות דו"חות כספיים.

172 ראו תקנה 24 לתקנות דו"חות כספיים.

173 ראו תקנה 25 לתקנות דו"חות כספיים.

דיני ניירות ערך

2.4.4 פרטים שיש לכלול במאזן ביחס להתחייבויות התאגיד

2.4.4.1 כללי – סיווג התחייבויות

התחייבויות התאגיד יסווגו ויוצגו בדו"חות הכספיים בשתי קטיגוריות עיקריות:¹⁷⁴

- (1) התחייבויות שוטפות;
- (2) התחייבויות לזמן ארוך.

2.4.4.2 התחייבויות שוטפות¹⁷⁵

התחייבויות שוטפות יסווגו ויוצגו בדו"חות הכספיים בקטיגוריות העיקריות הבאות:

- (1) אשראי מתאגידים בנקאיים ומנותני אשראי אחרים;¹⁷⁶
- (2) התחייבויות לספקים ולנותני שירותים;¹⁷⁷
- (3) זכאים ויתרת זכות;
- (4) דיבידנד שהוכרו או שהוצעו.¹⁷⁸

2.4.4.3 זכאים ויתרות זכות יפורטו בדו"חות הכספיים ויסווגו במספר קטיגוריות עיקריות:¹⁷⁹

- (1) הכנסות מראש;
- (2) מקדמות מלקוחות;
- (3) רווחים שטרם מומשו;
- (4) התחייבויות לעובדים והתחייבויות אחרות בשל שכר ומשכורת;
- (5) מוסדות;
- (6) התחייבויות לחברות מאוחדות;
- (7) התחייבויות לחברות מאוחדות באיחוד יחסי;
- (8) התחייבויות לחברות כלולות;

174 הוראה זו לא תחול על התחייבויות, אשר במועד אישור הדו"חות "קרוב לוודאי", כי לא ייפרעו אלא יועברו להון העצמי. כן לא יחולו ביחס להתחייבויות העומדות לפירעון רק בעת פירוק התאגיד, אך אינן חלק מן ההון העצמי לפי תקנה 43; התחייבויות אלה יוצגו בסעיפים נפרדים, לאחר התחייבויות לזמן ארוך, ויפורטו תנאיהן. ראו תקנה 26(ג) לתקנות דו"חות כספיים.

175 התחייבויות שוטפות של התאגיד יכללו את הנתונים הבאים: התחייבויות העשויות לעמוד לפירעון בתוך שנה או בתוך תקופת המחזור התפעולי של עסקי התאגיד, אם היא עולה על שנה בציון תקופה זו; מקדמות מלקוחות, הכנסות מראש ורווחים שטרם מומשו, העשויים להירשם כהכנסה בדו"ח הרווח וההפסד בתוך שנה, או בתוך תקופת המחזור התפעולי של עסקי התאגיד, אם היא עולה על שנה.

176 אשראי מתאגידים בנקאיים ומנותני אשראי אחרים יסווגו ויפורטו בשתי קבוצות: האחת – אשראי לזמן קצר, מתאגידים בנקאיים לחוד, ומנותני אשראי אחרים לחוד; השנייה – סך כל החלויות השוטפות של הלוואות לזמן ארוך.

177 התחייבויות לספקים ולנותני שירותים יסווגו לשתי קטיגוריות עיקריות: חובות פתוחים, שטרות לפירעון.

178 יצוין סכום הדיבידנד שהוכרו או שהוצעו עד לתאריך המאזן ולאחר תאריך המאזן.

179 ראו תקנה 30(א) לתקנות דו"חות כספיים.

פרק ו': חובות הגילוי והדיווח

- (9) התחייבויות לבעלי עניין;
(10) זכאים ויתרות זכות אחרים.

2.4.4.4 מסים נדחים

ככל שקיימים חיובי מס נדחים, יש לפרט את הסוגים המהותיים של ההפרשים שגרמו את חיובי המס האמורים ואת הנתונים המפורטים להלן:¹⁸⁰

- (1) יתרת המסים הנדחים לתחילת שנת הדיווח;
(2) התאמת יתרת המס עקב שינויים בחוקי המס, אם וככל שהיו כאלו;
(3) שינויים אחרים ביתרת שנת הדיווח.

במידה שנרשמו נכסים בשל מסים נדחים, תפורט ההצדקה לכך. אם לא נרשם נכס בגין מס נדחה, יש לציין את סכום המס האמור. כן תצוין יתרת ההפסדים לצרכי מס.¹⁸¹

2.4.4.5 התחייבויות בשל סיום יחסי עובד-מעביד

הדו"חות הכספיים יפרטו את סך כל התחייבויות התאגיד בשל סיום יחסי עובד-מעביד, לרבות — התחייבויות לפי דין, הסכם, נוהג וציפיות ההנהלה. בהתחייבויות כאמור בשל שינוי מבני מתוכנן לא ייכללו התחייבויות בשל ציפיות, כאמור בתקנה 23.¹⁸² עוד יפורטו ויתוארו סוגי התחייבויות בשל סיום יחסי עובד-מעביד, לרבות פנסייה, פיצוי פיטורין, פיצויי פרישה, מענק לפרישה, מענק הסתגלות ופיצוי בשל ימי מחלה שלא נוצלו.

2.4.4.6 התחייבויות לזמן ארוך

התחייבויות לזמן ארוך, אחרי ניכוי חלויות שוטפות, יסווגו ויוצגו בארבע קטיגוריות עיקריות:¹⁸³

- (1) תעודות התחייבות הניתנות להמרה במניות;
(2) תעודות התחייבות שאינן ניתנות להמרה במניות;
(3) התחייבויות לתאגידי בנקאים;
(4) התחייבויות אחרות לזמן ארוך.

180 יש לציין, כי המסים הנדחים מחושבים כאמור בתקנה 32(ב) לתקנות דו"חות כספיים, לפי שיעורי מס הצפויים לחול בעת שישולמו או ימומשו. כן יפורטו שיעורי מס אלו וסכומי המסים הנדחים בשל כל אחת מקבוצות המאזן.

181 ראו תקנה 32(ה) לתקנות דו"חות כספיים.

182 בנוסף, אם נכללה התחייבות בשל שינוי מבני מתוכנן בתאגיד, יש לפרט זאת וכן יש לפרט את התנאים שקיומם יגרום להכללת ההתחייבויות בדו"חות.

183 ראו תקנה 34(א) לתקנות דו"חות כספיים.

התחייבויות אחרות לזמן ארוך יפורטו ויסווגו במספר קטיגוריות שהעיקריות בהן הן – התחייבויות לחברות מאוחדות, התחייבויות לחברות מאוחדות באיחוד-יחסי, התחייבויות לחברות כלולות, בעלי עניין והלוואות לזמן ארוך.¹⁸⁴

2.4.4.7 התחייבויות תלויות¹⁸⁵

- (1) אחד הנושאים הבעייתיים בעריכת דו"חות כספיים היא התייחסות להתחייבויות תלויות, לרבות – לתביעות שהוגשו כנגד התאגיד. בהקשר זה מותרות התקנות להנהלת התאגיד שיקול דעת בגין אלו תלויות לבצע הפרשה, ובגין אלו אין לבצע הפרשה. ואולם, בכל מקרה, חייבים הדו"חות הכספיים למסור על כך פרטים מלאים. לאור זאת, מורות התקנות, כי יש לכלול בדו"חות נתונים באשר לתביעות שהוגשו כנגד התאגיד ואשר בקשר אליהן לא נעשתה הפרשה מלאה.¹⁸⁶
- (2) במידה שבוצעה הפרשה לתלויות, אך קיימת בשל אותן תלויות חשיפה נוספת שאפשרות התממשותה אינה קלושה, או שלא בוצעה הפרשה לתלויות שאפשרות התממשותן אינה קלושה, יש לפרט זאת ולציין את סכום החשיפה הנוספת.
- (3) אם בוצעה הפרשה לתלויות וקיימת בגינן חשיפה נוספת שאפשרות התממשותה קלושה, אולם ההתחייבות או ההפסד האפשרי המירבי עלולים להעמיד בספק את המשך פעילות התאגיד, יובאו פרטים בדבר התלויות או החשיפה לפי העניין; במידה שמדובר בהתחייבויות תלויות שאין אפשרות של אומדן סביר של החשיפה ביחס אליהן, יש לתת על כך פרטים בנפרד.
- (4) באשר לערבויות עליהן חתם התאגיד, יש לציין את מלוא סכום החובות שלהם ערב התאגיד, לרבות שטרות שהסב.¹⁸⁷ אם נתן התאגיד ערבות בלתי מוגבלת בסכום (למעט ערבות לחברה מאוחדת), יש למסור על כך פרטים מלאים.¹⁸⁸
- (5) במידה שערב התאגיד בערבות בלתי מוגבלת בסכום לטובת תאגיד אחר, חייב התאגיד הערב לצרף לדו"חותיו את הדו"חות הכספיים המבוקרים של החברה הנערבת.¹⁸⁹

184 לפירוט מלא ראו תקנה 35(א) לתקנות דו"חות כספיים. יצוין עוד, כי אם כוללת קבוצת "יתרות אחרות לזמן ארוך" התחייבות, אשר סכומה עולה על 5% מסך כל ההתחייבויות לזמן ארוך, תפורט ההתחייבות כאמור בנפרד. כמו כן יפורטו בנפרד התחייבויות לזמן ארוך לפי סוג ההצמדה וסוג המטבע בו הן נקובות. אם התחייבות מפוצלת למטבעות שונים או צמודה לבסיסים שונים, יש להציג בקבוצות המתאימות.

185 המונח "תלויות" מוגדר בתקנה 36 לתקנות דו"חות כספיים – "התחייבויות תלויות והפסדים תלויים".

186 ראו תקנה 36(א) לתקנות דו"חות כספיים.

187 יש להבחין לעניין זה בין חובות של חברות מאוחדות, חובות של חברות מאוחדות באיחוד יחסי, חובות של חברות כלולות וחובות של בעלי עניין.

188 הפרטים יכללו את – שם הנערב; סך כל ההתחייבויות הנערבות לתאריך המאזן; הערובות שנתקבלו בשל ערבויות אלה; וכן הוצאות והכנסות התאגיד בשל ערבויות אלה.

189 ראו תקנה 36(ב)(2)(ג) לתקנות דו"חות כספיים. יובהר, כי הוראה זו אינה חלה על חברה נערבת

יובהר, כי הוראה זו נועדה לאפשר למשקיע לבחון באיזו מידה מדובר בהשקעה מסוכנת מבחינת התאגיד, מה הסיכון, כי התאגיד אכן יאלץ לממש את ערבותו ומהי החשיפה הכספית האפשרית של התאגיד בגין מימוש ערבות כזה.

(6) שיעבודים אשר נרשמו על נכסי התאגיד, יפורטו בלווית סכומי התחייבויות התאגיד (וכן התחייבויות של אחרים) בגין כל שיעבוד. כן יפורט ויתואר כל נכס משועבד ויצוין סוג השעבוד.¹⁹⁰

(7) אם התקשר התאגיד ב"התקשרויות מיוחדות", כפי שיפורט להלן, יש למסור על כך פרטים בנפרד בדו"חות הכספיים. בגדר "התקשרויות מיוחדות" ייכללו התקשרויות יוצאות דופן מבחינת פעילות התאגיד והיקף עסקיו, בשל אחד הנתונים הבאים:

- (1) היקף ההתקשרות;
- (2) משך תקופת קיום ההתקשרות;
- (3) חשיבות ההתקשרות לעסקי התאגיד ולפעילותו;
- (4) מדובר בהתקשרות שאינה בדרך העסקים הרגילה של אותו תאגיד.

2.4.5 פרטים שיש לכלול במאזן ביחס להון העצמי של התאגיד

2.4.5.1 הדו"חות הכספיים של התאגיד יפרטו את ההון העצמי של התאגיד וכן את הון המניות שלו.¹⁹¹

באשר להון המניות, יש לפרט את הון המניות הנומינלי הרשום, המונפק והנפרע. כן יש לפרט את מספר המניות (הרשומות והמונפקות), תוך חלוקה לסוגי מניות, בציון ערכן הנקוב וזכויותיהן העיקריות.¹⁹² במידה שזכאים בעלי המניות לדיבידנד בגין המניות, שלא שולם, יש לציין זאת.

2.4.5.2 יש לפרט בנפרד בדו"חות הכספיים כל תקבול שנתקבל על חשבון מניות שטרם הוקצו.

שהיא בגדר "תאגיד מדווח", לפי חוק ניירות ערך ואשר סעיף 36 לחוק זה חל עליה. כן יצוין, כי הרשות לניירות ערך רשאית לפטור את התאגיד מצירוף דו"חות של חברה נערכת כאמור, או לחלופין – להתנות את מתן הפטור במתן פרטים אודותיה. ראו בעניין זה גם סעיף 2.3.9 לפרק זה לעיל.

190 ראו תקנה 38 לתקנות דו"חות כספיים.

191 ראו תקנות 40–41 לתקנות דו"חות כספיים.

192 אם נלוות למניות זכויות צמודות למטבע חוץ או לבסיס אחר, יצוין הדבר ויפורט בסיס ההצמדה. נוסף לכך, יפורטו תנאי הפדיון של מניות פדיון, לרבות מי זכאי לדרוש את הפדיון או לקבוע את מועדו.

דיני ניירות ערך

2.4.5.3 במידה שיש לתאגיד התחייבויות צמיתות, קרי – כאלו העומדות לפירעון רק בעת פירוק התאגיד, ובאותה עת הן נחותות מכל התחייבויותיו האחרות, יש למסור את תנאי התחייבויות אלו ולכלול אותן במסגרת ההון העצמי.

2.4.5.4 קרנות ועודפים יפורטו ויסווגו בשתי קבוצות עיקריות:

(1) קרנות הון.¹⁹³

(2) עודפים.¹⁹⁴

2.4.5.5 אם הקצה התאגיד ניירות ערך לעובדיו יש למסור בדו"חות על כך פרטים כדלקמן:

- (1) סוגי ניירות הערך ותנאיהם;
- (2) מספר ניירות הערך;
- (3) הדרך שבה נקבע שווי ניירות הערך, אופן חישובו וההנחות ששימשו בסיס לו;
- (4) התמורה שהתקבלה בעדם או שתתקבל בעת מימושם, ואופן תשלומה;
- (5) שערי המניה של התאגיד סמוך לפני החלטת הדירקטוריון על הקצאת ניירות הערך וסמוך לפני הקצאת ניירות הערך;
- (6) סכומי ההלוואות שנתן התאגיד לרכישת ניירות הערך ותנאיהן;
- (7) הסדר לעניין תשלום מסים בגין ניירות הערך על ידי התאגיד (אם קיים הסדר כזה). יש לפרט את סכומי המסים שבהם נשא התאגיד, ובמידת האפשר – את סך כל סכומי המסים הצפויים לחול;
- (8) תנאים אחרים הנלווים להקצאה.

2.4.5.6 התקשרויות בקשר להקצאת ניירות ערך הדו"חות הכספיים יפורטו סכומים שנתקבלו בגין הקצאת כתבי אופציה, בניכוי הוצאות ההנפקה.¹⁹⁵ במידה שנתקבלו כספים על חשבון כתבי אופציה שטרם הוקצו, יש לפרטם.¹⁹⁶

עוד יש לפרט בדו"חות את התנאים לפיהם אמור התאגיד להקצות מניות על פי כתבי אופציה (או מכח התקשרות חוזית אחרת).¹⁹⁷

193 כל קרן תוצג בנפרד. כאשר לקרנות הון שנוצרו לפני יום 1 בינואר 1992 אין חובה לפרט כל קרן הון בנפרד. יצוין עוד, כי בקרנות ההון ייכללו, בין היתר, פרמיה על מניות, "קרן שמורה לפדיית הון" שנוצרה בעקבות פדיון מניות, תקבולים עבור זכויות שפקעו ועבור מניות שחולטו, קרנות הון אחרות שנוצרו לפי מסמכי ההתאגדות של התאגיד מתוך עודפים או ממקור אחר ואשר אינן ניתנות לחלוקה במזומנים.

194 המונח "עודפים" כולל גם קרנות שאינן קרנות הון. קרן המיועדת לפדיון מניות תצוין בנפרד.

195 ראו תקנה 45(א) לתקנות דו"חות כספיים.

196 אם סכומי התקבולים האמורים ניתנים להחזרה, יוצגו אלה בסעיף נפרד בהתחייבויות.

197 יצוין, כי לעניין זה אין הבדל אם התקבלו תקבולים על חשבון כתבי האופציה או ההתקשרות,

אם הוקצו תעודות התחייבות הניתנות להמרה במניות, או אם הוקצו ניירות ערך המקנים זכות לרכישת תעודות כאמור, יפורטו תנאי ההקצאה והמימוש לאותן תעודות. במידה שהוקצו מניות עקב מימוש זכויות מכח כתבי אופציות, תעודות התחייבות או הסכם אחר, יש לפרט את מספר המניות שהוקצו לסוגיהן, בציון התמורה שהתקבלה בעת מימוש הזכויות, ובדבר מועד פקיעת הזכויות.

2.4.6 פרטים שיש לכלול בדו"ח רווח והפסד של התאגיד

2.4.6.1 כללי עריכת דו"ח רווח והפסד

תקנות דו"חות כספיים קובעות, כי הפריטים הנכללים בדו"ח הרווח וההפסד של התאגיד יסווגו ויוצגו במספר קבוצות עיקריות, אשר ייסקרו להלן. יצויין כי כל קבוצות הסעיפים בדו"ח הרווח וההפסד להלן, יסוכמו והסיכום ייקרא "רווח נקי" או "הפסד נקי". עוד מורות התקנות, כי יפורט בדו"ח הרווח וההפסד מהו הרווח או ההפסד לכל מניה של החברה.¹⁹⁸

להלן הקבוצות העיקריות של סעיפי דו"ח רווח והפסד:

- (1) רווח או הפסד לפני ניכוי מס הכנסה.
- (2) מסים על ההכנסה.
- (3) רווח לאחר ניכוי מסים על ההכנסה.
- (4) חלקו של התאגיד ברווחים או בהפסדים של חברות כלולות.¹⁹⁹
- (5) זכויות המיעוט בחברות מאוחדות.²⁰⁰
- (6) רווחים או הפסדים מפעולות שהופסקו, לאחר ניכוי מס, תוך פירוט המס שנוכה.
- (7) רווחים או הפסדים שהינם בגדר סעיפים מיוחדים, לאחר ניכוי מס הכנסה, תוך פירוט סכום המס שנוכה.
- (8) במידה שחל שינוי בכללי חשבונאות או באופן יישומם, יש לפרט את ההשפעה המצטברת שלו לאחר ניכוי מס, תוך פירוט סכום המס שנוכה.

2.4.6.2 רווח או הפסד לפני ניכוי מסים על ההכנסה

רווח או הפסד, לפני ניכוי מסים על ההכנסה, יסווג ויוצג במספר קבוצות עיקריות, כמפורט להלן:²⁰¹

- אם לאו. בכל מקרה יש לפרט את הסכומים ואת תנאי ההקצאה וההמרה; תנאים אלו יפורטו בנפרד לגבי כל סוג של כתבי אופציה או התקשרות. כן יש להתייחס לסוג המניות, למספרן ולתמורה בגינן וכן לתקופות או למועדים למימוש כתבי האופציה או ההתקשרות.
- 198 ראו תקנות 46(ב) ו-(ג) לתקנות דו"חות כספיים.
- 199 יצוין, כי אם יש לחברות כלולות רווחים או הפסדים מהסוגים המפורטים בתקנה 46(6) עד (8) (הכוונה, בין היתר, לרווחים או להפסדים מפעולות שהופסקו או שהם בגדר סעיפים מיוחדים), יוצג חלקו של התאגיד באותם רווחים או הפסדים במסגרת הפסקאות האמורות.
- 200 במידה שלמיעוט יש חלק ברווחים או בהפסדים, יש לנכות חלק זה מהרווחים או מההפסדים, לפי העניין.
- 201 ראו תקנה 47(א) לתקנות דו"חות כספיים. יצוין, כי אם כוללת קבוצת "הכנסות והוצאות אחרות"

דיני ניירות ערך

- (1) מחזור הפעולות;
- (2) עלות המכירות, העבודות והשירותים;
- (3) רווח גולמי;
- (4) הוצאות המכירה והשיווק;
- (5) הוצאות הנהלה והוצאות כלליות;
- (6) רווח או הפסד מפעולות רגילות;
- (7) הוצאות או הכנסות מימון;
- (8) הכנסות והוצאות אחרות.

2.4.6.3 בדו"ח רווח והפסד יש לפרט את מחזור הפעולות, בנפרד לפי מרכיבו, לרבות סכום ההכנסות ממכירת מוצרים שיוצרו בידי התאגיד, מביצוע עבודות ושירותים וכן ממכירות אחרות ומעמלות.

2.4.6.4 בדו"ח רווח והפסד יפורט מחזור המכירות הכולל שהתמורה בגינן שולמה, באופן מלא או חלקי, באשראי לתקופה ארוכה (תקופה העולה על שנה). במקרה כזה, יש לציין את מחזור המכירות, את שיטת ההכרה בהכנסות ואת אופן הרישום של מרכיב המימון הגלום באותן הכנסות.

2.4.6.5 עבודות ארוכות מועד יפורטו לפי סעיפים אלה:²⁰²

- (1) ההכנסות לשנת הדיווח.
- (2) העלויות לשנת הדיווח.
- (3) ההפרשות להפסדים בשנת הדיווח.
- (4) הרווח לשנת הדיווח.

2.4.6.6 יש לפרט בדו"ח רווח והפסד את עלות המכירות, העבודות והשירותים, וזאת, ביחס לכל אחד מסוגי ההכנסה, כפי שפורטו בדו"ח.²⁰³

הכנסה או הוצאה בסכום העולה על 5% מסך כל הרווח או ההפסד, לפני מסים על ההכנסה, תפורט הכנסה או הוצאה כאמור בנפרד. רווחים או הפסדים הנובעים מעסקאות או מאירועים בלתי רגילים או בלתי שכיחים, אשר אינם בגדר סעיפים מיוחדים, ייכללו בסעיף "הכנסות והוצאות אחרות".

202 יש לסווג עבודות אלו לפי תחומיהן: בנייה למגורים, בנייה לתעשייה ומסחר, עבודות תשתית ועבודות אחרות.

203 ראו תקנה 51(א) לתקנות דו"חות כספיים. יצוין, כי עלות המכירות, העבודות והשירותים, תפורט לפי מרכיביה, לרבות פרטים אלה: שימוש בחומרים, לרבות חלקים קנויים וחומרי עזר; שכר עבודה, לרבות ההוצאות הנלוות לו; פחת; הוצאות ייצור אחרות ושינויים במלאי.

2.4.6.7 כן יכלול דו"ח רווח והפסד את הנתונים המפורטים להלן:
הוצאות המכירה והשיווק – יפורטו לפי מרכיביהן, לרבות שכר ומשכורת, עמלות ששולמו, פרסום, פחת והפחתות.
הוצאות הנהלה והוצאות כלליות – יפורטו לפי מרכיביהן, לרבות שכר ומשכורת, פחת והפחתות.

חובות מסופקים ואבודים – אם בדו"ח רווח והפסד סווגו סכומים כחובות מסופקים או כחובות אבודים, יש לפרט בנפרד סכומים אלו.
השתתפות בהוצאות – במידה שאחרים השתתפו בהוצאות התאגיד, יש לפרט את סכומי ההשתתפות בסעיפים המתאימים, בציון נפרד של סכומים אלה.
הוצאות מימון – יש לפרט לפי מרכיביהן, לרבות הוצאות או הכנסות בגין תעודות התחייבות, בין כאלו הניתנות להמרה במניות ובין שאינן, הלוואות לזמן ארוך, הלוואות לזמן קצר וכן רווחים או הפסדים מניירות ערך.
דחייה והיוון של הוצאות – דחה התאגיד או היוון הוצאות, יש לציין את הסכום שנדחה או שהוון ואת דרך חישובו.

הכנסות מחברות מוחזקות – יפורטו לגבי חברות מאוחדות לחוד, חברות מאוחדות באיחוד יחסי לחוד, חברות כלולות לחוד. הפירוט ייעשה לפי מרכיבי ההכנסות, לרבות ריבית, דמי ניהול ושירותים.²⁰⁴
מימוש נכסים שאינם שוטפים – יש לפרט רווחים והפסדים ממימוש נכסים שאינם שוטפים.²⁰⁵

מסים על ההכנסה – פריטים אלו יסווגו ויפורטו במספר קבוצות עיקריות:²⁰⁶

- (1) מסים שוטפים על ההכנסה החייבת במס לשנת הדיווח;
- (2) מסים נדחים לשנת הדיווח, למעט סכומים המפורטים בס"ק (3) להלן;
- (3) הפרשים מהתאמה של יתרות המסים הנדחים, עקב שינויים בדיני המס, אם וככל שחלו;
- (4) מסים בשל שנות דיווח קודמות.²⁰⁷

תקנות דו"חות כספיים קובעות, כי יש לציין את שיעורי המס שלפיהם חושבה ההפרשה למסים שוטפים על ההכנסה החייבת במס, לשנת הדיווח.
נוסף לכך, אם זכאי התאגיד לפטור או להקלה במיסים, יש לפרט את פרטי הפטור או ההקלה, לרבות מועד תחילתם ופקיעתם.²⁰⁸

204 ראו תקנה 55 לתקנות דו"חות כספיים. ואולם, לא ייכללו דיבידנד וחלקו של התאגיד בתוצאות פעולותיהן של החברות המוחזקות.

205 יצוין, כי ביחס להשקעות בחברות מוחזקות תפורט כל השקעה בנפרד, בציון רווחים או הפסדים הנובעים מהנפקת מניות לצד שלישי בידי החברות המוחזקות או משינוי אחר במבנה הון.

206 ראו תקנה 57(א) לתקנות דו"חות כספיים.

207 יש לציין את שנת המס האחרונה שבגינה קיבלו התאגיד או חברות הבת שלו שומות מס סופיות.

208 במידה שהפטור או ההקלה מותנים במילוי תנאים מסוימים, יש לפרט את התנאים. כן יש לפרט אם עמד התאגיד בתנאים האמורים עד לתאריך אישור הדו"חות.

דיני ניירות ערך

2.4.7 פרטים שיש לכלול בדו"ח בדבר השינויים בהון העצמי של התאגיד

2.4.7.1 דו"ח בדבר השינויים בהון העצמי

דו"ח בדבר השינויים בהון העצמי מהווה חלק מהדו"חות הכספיים של התאגיד ובו אמורים להיות מוצגים כל השינויים שבוצעו או שנערכו בהיבטיו השונים של ההון העצמי של התאגיד, במהלך תקופת הדו"ח. השינויים אמורים להיות מפורטים בנפרד לכל אחת מבין הקבוצות העיקריות הבאות:

- (1) הון מניות נפרע;
- (2) פרמיה על מניות;
- (3) תקבולים על חשבון מניות;
- (4) התחייבויות צמיתות;
- (5) קרנות הון;
- (6) עודפים;
- (7) סעיפים הוניים אחרים.

2.4.7.2 עוד יפרט הדו"ח את השינויים בהון העצמי, אם הוכרו או חולק דיבידנד עד לתאריך המאזן, ויינתנו פרטים בהתאם.²⁰⁹

2.4.7.3 במידה שחילק התאגיד מניות הטבה (או הציע חלוקה כזו) עד לתאריך אישור הדו"חות, יפרט הדו"ח האמור את מספר המניות שחולקו או שהוצעה חלוקתן, את סוגן וערכן הנקוב.²¹⁰

2.4.8 עסקאות התאגיד עם בעלי עניין

2.4.8.1 התחייבויות התאגיד לבעלי עניין

אחד הנושאים המרכזיים בדו"חות הכספיים של התאגיד הבורסאי הוא נושא עסקאות עם בעלי עניין ובעלי שליטה. בעניין זה קובעות התקנות, כי הדו"חות הכספיים יכללו פרטים בדבר התחייבויות התאגיד והחברות המאוחדות שלו כלפי בעלי עניין בתאגיד.

פרטים אלו יופיעו בביאור לדו"חות הכספיים, ויכללו את הפרטים המנויים להלן:²¹¹

- (1) יפורטו סכומי ההתחייבויות לזמן ארוך (לפני ניכוי חלויות שוטפות), וזאת – בחלוקה לקבוצות, לפי נסיבות העניין. כן יש לפרט את שיעורי הריבית, את בסיסי ההצמדה, מועדי הפירעון ויתר תנאיהן העיקריים.

209 ראו תקנה 60 לתקנות דו"חות כספיים.

210 כן יש לפרט את מספר מניות ההטבה שחולקו או שיחולקו בשל כל מאה מניות. יצוין, כי אין חובה לפרט חלוקה שנכללה בתקופה שלפני שנת הדיווח. כן אין צורך לפרט חלוקה מיועדת מרווחים של תקופה שלאחר תאריך המאזן.

211 ראו תקנה 62(1) ו-2 לתקנות דו"חות כספיים.

(2) יפורטו סכומי ההתחייבויות השוטפות, למעט חלויות שוטפות של ההתחייבויות לזמן ארוך. כן יש לפרט את שיעורי הריבית ובסיסי ההצמדה.

2.4.8.2 השקעות התאגיד בבעלי עניין

הדו"חות יכללו פרטים בדבר השקעות התאגיד (והחברות המאוחדות שלו) בבעלי עניין בתאגיד, אשר יופיעו בביאור לדו"חות הכספיים, ויכללו את הפרטים המנויים להלן:

(1) הלוואות לבעלי עניין, חובות של בעל עניין לתאגיד וכן השקעות התאגיד בבעל עניין בו, או במי שהיה בעל עניין בעת שנעשתה ההשקעה. נתונים אלו יפורטו תוך הפרדה והתייחסות לנושאים המנויים להלן:

ראשית, ההשקעות במניות, בתעודות המקנות זכות לרכישת מניות, בתעודות התחייבות הניתנות להמרה במניות והשקעות אחרות, למעט השקעה בחברה מוחזקת שהיא בעל עניין בתאגיד;

שנית, השקעות התאגיד בתעודות התחייבות שאינן ניתנות להמרה; שלישית, סכומי הלוואות והחובות לזמן ארוך של בעל עניין, לפני ניכוי החלויות השוטפות של הלוואה והחובות לזמן ארוך, שיעורי הריבית, בסיסי ההצמדה, מועדי פרעון ויתר תנאיהן העיקריים.²¹²

רביעית, סכומי הלוואות והחובות השוטפים של בעל עניין בתאריך המאוזן והיתרה הגבוהה ביותר לתקופה של 12 החודשים שלפני תאריך המאוזן.²¹³

(2) כן יפורטו ערכויות שנתן התאגיד לטובת בעל עניין (או לטובת מי שהיה בעל עניין בעת מתן הערבות), או שעבודים שרשם התאגיד על נכסיו להבטחת חוב של בעל עניין כאמור.²¹⁴

שעבד התאגיד נכס מנכסיו להבטחת חוב של בעל עניין, יצוין סוג השעבוד, יתואר הנכס המשועבד ותצוין יתרת החוב.

במידה שהערבות שנתן התאגיד לא הוגבלה בסכום, יש למסור פרטים מלאים באשר לאותה ערבות, כמפורט בתקנה 36(ב)(2)(ג) ו-(ג) לתקנות דו"חות כספיים, לרבות – שם הנערב, הערובות שקיבל התאגיד להבטחת ערבותו, הוצאות התאגיד והכנסותיו בגין ערבויות אלו. נוסף לכך, יש לצרף דו"חות כספיים של חברה נערבת כזו לדו"חות התאגיד.

212 סך כל החלויות השוטפות יצוין בנפרד.

213 ראו תקנה 63 לתקנות דו"חות כספיים.

214 במידה שהוגבלה הערבות בסכום, יש למסור על כך פרטים. כן יש לפרט אם קיבל התאגיד ערובות כנגד מתן ערבותו. בנוסף – תפורט יתרת החוב של בעל העניין לתאגיד, תוך הבחנה בין חוב שוטף לבין חוב לזמן ארוך.

2.4.8.3 עסקאות התאגיד עם בעלי עניין בו והטבות שהעניק התאגיד לבעל עניין בו הביאורים לדו"חות הכספיים יכללו פרטים מלאים בדבר ההטבות שהעניקו התאגיד והחברות המאוחדות שלו לבעלי עניין בתאגיד, וכך בדבר העסקאות שביצע התאגיד עם בעלי העניין בו. ביאורים אלו יכללו את הפרטים המפורטים להלן:

1. יש לפרט את ההטבות,²¹⁵ שהעניקו התאגיד או חברה-בת שלו, בשנת הדיווח לבעלי עניין, תוך הבחנה בין שלוש קטיגוריות:
 הראשונה – בעל עניין המועסק בתאגיד או מטעמו;
 השנייה – דירקטור שאינו מועסק בתאגיד;
 השלישית – בעל עניין אחר שאינו מועסק בתאגיד.²¹⁶
 באופן דומה, יש לפרט כל התקשרות של התאגיד, לפיה עשויות להינתן הטבות לבעלי עניין.²¹⁷
2. במידה שניתנה לבעל עניין הטבה שאינה ניתנת להערכה כספית, יש לפרט את תנאיה.
3. אם התחייבות התאגיד למתן הטבות לבעל עניין הינה מותנית ולא בוצעה הפרשה ביחס אליה, יש לפרט את התנאים לאותה הטבה. הוא הדין אם קיימת התקשרות לפיה עשויות להינתן הטבות לבעל עניין בתאגיד.
4. אם נתן התאגיד טובת הנאה לבעל עניין, יפורטו שוויה, הדרך בה נקבע שווי ההטבה וההנחות ששימשו את התאגיד בחישוב שווי ההטבה.²¹⁸
5. יש לפרט הכנסות מימון שקיבל התאגיד מבעל עניין בשל חובות.
6. יש לפרט הוצאות מימון לבעל עניין בשל חוב המגיע לבעל העניין מהתאגיד.²¹⁹
7. כאשר לעסקאות שביצע התאגיד עם בעלי עניין בו, יש לפרט בדו"חות הכספיים השנתיים את מהותן של עסקאות אלו, לרבות עסקאות שנעשו בעקיפין עם בעל עניין (כגון באמצעות חברות שבשליטתן, בעל עניין או מי מטעמו), תוך פירוט סכומי העסקאות, דרכי קביעת מחירי העסקאות, תנאי האשראי ויתר תנאי העסקאות.²²⁰

215 המונח "הטבות" הוגדר בתקנה 64 ככולל – "שכר ומשכורת, שכר דירקטורים, דמי ניהול, עמלה וטובות הנאה אחרת שניתנה, שולמה או נרשמה – כיתרת זכות או כהפרשה – והכל בין במישרין ובין בעקיפין, אך למעט דיבידנד, ריבית וסכומים כאמור בפסקה (3)". יצוין, כי פסקה 3 לתקנה 64 עוסקת בעסקאות של התאגיד עם בעל עניין. כן יצוין, כי המונח "שכר ומשכורת" הוגדר אף הוא בתקנה 64 – "לרבות סכומים הנלווים לשכר ולמשכורת וכן סכומים כאמור בתקנה 33". יוער, כי תקנה 33 עוסקת בתשלומים בגין יחסי עובד-מעביד, כגון פיצויי פיטורין, הפרשות לקופות גמל וכד'.

216 יש לציין גם את מספר האנשים הנכללים בכל אחת משלוש קבוצות אלו, כאמור.

217 ראו תקנה 64(3)(ג) לתקנות דו"חות כספיים.

218 אם התאגיד אמור לשאת בתשלום המס בגין טובת הנאה, יש לתת על כך פרטים, לרבות סכומי המס שהתאגיד שילם וצפוי לשלם בעתיד, אם וככל שניתן להעריך זאת.

219 האמור לעיל לא יחול על עסקאות עם בעל עניין. כן לא יחולו הוראות אלה על הכנסות מימון מבעל עניין שהוא תאגיד בנקאי או על הוצאות מימון לבעל עניין בשל מימון הניתן במהלך העסקים הרגיל.

220 במידה שהעסקאות נוגעות לרכוש קבוע של התאגיד, יש לפרט גם את הסכומים הכוללים של הרווחים או הפסדים של התאגיד עקב אותן עסקאות. ראו תקנה 64(3) לתקנות דו"חות כספיים.

2.4.8.4 הרשות לניירות ערך מוסמכת על פי התקנות לפטור – באופן מלא או חלקי – את התאגיד מתיאור עסקאות עם בעלי עניין, לרבות מתן הטבות לבעלי עניין, כמפורט לעיל.²²¹ כן רשאית הרשות לניירות ערך להתנות את מתן הפטור בכך שהתאגיד ימסור פרטים אודות העסקאות. עם זאת, אין הרשות רשאית לפטור תאגיד מתיאור עסקה המהווה "עסקה חריגה" כמשמעותה בסעיף 1 לחוק החברות, התשנ"ט-1999.²²²

מחוקק המשנה הנחה והגביל את הרשות להעניק פטור כאמור רק במקרה בו מתקיימים שני תנאים מצטברים:

האחד – כאשר הרשות סבורה שתיאור עסקאות כאמור "כרוך בקשיים מיוחדים".
השני – "ובלבד שמתן הפטור לא יפגע בעניניו של המשקיע בניירות הערך של התאגיד".

מנוסח תקנה 64(ד) לתקנות הדו"חות הכספיים עולה, כי גם אם סברה הרשות לניירות ערך שתיאור העסקה "כרוך בקשיים מיוחדים", גם אז אין היא רשאית להעניק פטור, אם יפגע הדבר באינטרסים של הציבור המשקיעים. טובתם של אלה מהווה תנאי הכרחי למתן הפטור.

2.4.9 דרכי הצגת עסקה עם בעל שליטה בדו"חות הכספיים

2.4.9.1 כללי

תקנות מיוחדות הותקנו לעניין דרכי הצגת עסקה בין תאגיד לבין בעל שליטה בו, תקנות ניירות ערך (הצגת פעולות בין תאגיד לבין בעל שליטה בו בדו"חות כספיים), התשנ"ו-1996 (להלן: "תקנות הצגת פעולות עם בעל שליטה").²²³

יובהר, כי תחולת התקנות האמורות רחבה, בשל ההגדרה הרחבה שניתנה בהן למונח "בעל שליטה":²²⁴ בעל שליטה ייחשב לא רק מי שנחשב כזה בחוק ניירות ערך (קרי – מי שביכולתו לכוון את עסקי התאגיד²²⁵), אלא גם מי שהיה בעל עניין בתאגיד מכח אחזקותיו במניות החברה (קרי – היו בידיו 5% לפחות מהמניות). זאת, בתקופה של 24 חודשים לפני מועד הדו"ח הכספי האחרון, שנכלל בתשקיף ההנפקה של החברה.²²⁶

221 ראו תקנה 64(3)(ה) לתקנות דו"חות כספיים.

222 "עיסקה חריגה" מוגדרת בסעיף 1 לחוק החברות כך: "עיסקה שאינה במהלך העסקים הרגיל של החברה, עיסקה שאינה בתנאי שוק או עיסקה העשויה להשפיע באופן מהותי על רווחיות החברה, רכושה או התחייבויותיה".

223 תקנות אלו לא יחולו על תאגיד בנקאי ועל מבטח.

224 ראו תקנה 1 לתקנות ניירות ערך (הצגת פעולות בין תאגיד לבין בעל שליטה בו בדו"חות הכספיים), התשנ"ו-1996 (להלן: "תקנות הצגת פעולות עם בעל שליטה").

225 ראו סעיף 1 לחוק הקובע גם חזקה, לפיה מי שמחזיק ב-50% או יותר מהזכות למינוי הדירקטורים או מנכ"ל החברה או זכות ההצבעה באסיפה כללית של בעלי המניות של החברה, ייחשב כבעל שליטה.

226 במילים אחרות, הכוונה היא, שגם מי שהחזיק ב-5% ממניות החברה, עוד בהיותה חברה פרטית,

דיני ניירות ערך

2.4.9.2 סוגי הפעולות בין התאגיד לבין בעל השליטה בו
התקנות עוסקות במספר סוגי פעולות שבין התאגיד לבין בעל השליטה בו:

(1) התקשרות שעניינה נטילת התחייבות או מתן שיפוי או ויתור על התחייבות מצד התאגיד כלפי בעל שליטה או לטובתו.²²⁷ במקרה של התקשרות כזו, יש לזקוף לקרן הון בדו"חות הכספיים של התאגיד את סכום הוויתור, השיפוי וכד'.

(2) התקשרות נמשכת²²⁸ בין התאגיד לבעל השליטה, אך בתנאים שונים מבעבר – יש לכלול ביאור בדו"חות הכספיים באשר לנתוני הרווח הנקי, ליתרת הרווח והרווח למניה וסעיפים נוספים מדו"ח רווח והפסד, המשקפים את תוצאות פעילות התאגיד, אילולא בוצע שינוי בתנאי ההתקשרות. נתוני פרופורמה אלו ייכללו לצד התוצאות בפועל.²²⁹

(3) מתן הלוואה או הנפקת שטר הון שלא בתנאי שוק אך לתקופה קצובה – יש להציג בדו"חות הכספיים נתונים כדלקמן, ובלבד שהיה הפרש של 5% או יותר (מסכום הלוואה או שטר ההון) בין הערך הנוכחי של ההחזרים הצפויים לבין סכום הלוואה (או סכום שטר ההון):²³⁰

1. יש להציג כהתחייבות את הערך הנוכחי של ההחזרים הצפויים;
 2. הריבית התקופתית תוצג בסעיף הוצאות או הכנסות מימון;²³¹
 3. ההפרש בין סכום הלוואה או שטר ההון לבין הערך הנוכחי של ההחזרים הצפויים (המחושב על פי שיעור הריבית האפקטיבי ליום קבלת הלוואה/הנפקת שטר ההון) ייזקף לקרן הון.²³²
- במידה שהלווה הוא המדווח, והוא סבור כי המלווה (או מנפיק שטר ההון) אינו מתכוון לדרוש את פירעונם ואין בכוונת הלווה לפרוע אותם בפירעון מוקדם, ייזקף לקרן הון ההפרש בין הוצאות המימון על הלוואה/שטר ההון (על פי שיעור המדד) לבין הוצאות המימון לפי תנאי הלוואה המקוריים.²³³

ובטרם הנפקתה לציבור. יובהר, כי תקנה 1 לתקנות הצגת פעולות עם בעל שליטה מוציאה מגדר "בעל שליטה" מי שהיה כזה רק מכח היותו דירקטור בחברה או מנכ"ל.

227 "התחייבות" מוגדרת בתקנה 3 לתקנות הצגת פעולות עם בעל שליטה ככוללת גם הפרשה בגין התחייבות תלויה. יובהר, כי התחייבות תלויה תירשם בספרי החברה בגין אירוע שהתרחשותו אינה ודאית, וכאשר האירוע עלול ליצור הפסד לחברה ואובדן של נכסים ומשאבים, וסבירות התרחשותו צפויה וסבירה.

228 "התקשרות נמשכת" מוגדרת בתקנה 4 כ"התקשרות שעניינה שכר נושאי משרה, דמי שכירות וכד'".

229 כן יש לכלול את ההנחות ביסוד נתוני הפרופורמה.

230 ראו תקנה 5(א) לתקנות הצגת פעולות עם בעל שליטה. ראו גם תקנה 5(ב) המטפלת בהלוואה או הנפקת שטר הון לתקופה לא קצובה (ללא הגבלת זמן).

231 יש לפרט בביאור את דרך חישוב שיעור הריבית האפקטיבית.

232 סכום הלוואה או שטר ההון יוצגו בכל תקופת הדיווח לפי הערך הנוכחי של ההחזרים הצפויים,

לפי שיעור הריבית האפקטיבי. ראו תקנה 5(א)(3).

233 ראו תקנה 5(ג).

(4) נכס, שבעל השליטה העביר לתאגיד (לרבות נכס שהתאגיד שילם תמורתו במזומן), יוצג בדו"חות הכספיים על פי ערכו בדו"חות הכספיים של בעל השליטה נכון למועד ההעברה, והכל – על פי כללי חשבונאות מקובלים.²³⁴ הוא הדין בנכס שהועבר לתאגיד עוד בטרם הוצעו ניירות הערך שלו לציבור, במהלך תקופה של 24 חודש לפני תאריך הדו"חות הכספיים הנכללים בתשקיף. במידה שקיים הפרש בין הסכום בו הוצג הנכס בדו"חות הכספיים לבין התמורה ששולמה בגינו, ייזקף ההפרש לקרן הון.²³⁵

2.5 דיווח בגין עסקה בין חברה לבין בעל שליטה בה

2.5.1 מבוא

דיווח בגין עסקה עם בעל שליטה בחברה הינו אחד הדיווחים הרגישים והבעייתיים יותר בפניהם ניצבת חברה מדווחת.

חוק החברות קובע הוראות באשר לדרכי קבלה ואישור של עסקאות בין התאגיד לבין בעל שליטה בו, ולא נעסוק בכך כאן.²³⁶ עיסוקנו כאן הוא בנהלי הדיווח בגין עסקה כזו.

בשנת 2001 התקין מחוקק המשנה תקנות מפורטות לעניין דרכי הדיווח בעניין זה ולעניין תוכנו – תקנות ניירות ערך (עיסקה בין חברה לבין בעל שליטה בה), התשס"א–2001 (להלן: "תקנות עיסקה עם בעל שליטה"). תקנות אלו, המנוסחות באורח בהיר ופרטני, קבעו כללים ברורים באשר לנדרש בנושא זה. להלן ייסקרו עיקרי הוראותיהן של תקנות אלו.

כמובן, ככל שעסקה כאמור כוללת גם נתונים כספיים, שיש לכלול בדו"חות הכספיים של התאגיד, הרי שיש לקרוא תקנות אלו ביחד עם תקנות ניירות ערך (הצגת פעילות בין תאגיד לבין בעל שליטה בו בדו"חות כספיים), התשנ"ו–1996.

יצוין, כי המונח "בעל שליטה" הוגדר בסעיף 268 לחוק החברות כך –

"בעל השליטה כמשמעותה בסעיף 1, לרבות מי שמחזיק בעשרים וחמישה אחוזים או יותר מזכויות ההצבעה באסיפה הכללית של החברה אם אין אדם אחר

234 יודגש, כי אם לא הוצג הנכס בדו"חות הכספיים של בעל השליטה, או הוצג אך לא לפי כללי חשבונאות מקובלים, יש לרשום את ערכו בדו"חות הכספיים של התאגיד הרוכש לפי הערך הנכון שלו, לפי כללי החשבונאות המקובלים. ראו תקנה 6(א) לתקנות הצגת פעולות עם בעל שליטה.

235 יצוין, כי תקנה 6(ד) קובעת, כי אם הועבר הנכס במסגרת פעולות שאינן שינוי במבנה המשפטי של נכסי בעל השליטה בלבד, יש להציג את הנכס בדו"חות הכספיים במחיר השוק שלו, אם ניתן היה לקבוע מחיר שוק אובייקטיבי, נכון למועד ההעברה. הוא הדין, אם הועבר נכס מהתאגיד לבעל השליטה בו, בנסיבות שאינן שינוי במבנה המשפטי של נכסי התאגיד בלבד. ראו תקנה 6(ה).

236 ראו בעניין זה גם תקנות ניירות ערך (הצגת פעולות בין תאגיד לבין בעל שליטה בו בדו"חות כספיים), התשנ"ו–1996. ראו בעניין זה גם סעיף 2.4.9 לעיל.

דיני ניירות ערך

המחזיק בלמעלה מחמישים אחוזים מזכויות הצבעה בחברה; לענין החזקה, יראו שניים או יותר, המחזיקים בזכויות הצבעה בחברה ואשר לכל אחד מהם יש ענין אישי באישור אותה עיסקה המובאת לאישור החברה, כמחזיקים יחד".

סעיף 1 לחוק החברות אינו מגדיר את המונח "שליטה", אלא מפנה להגדרת מונח זה בסעיף 1 לחוק ניירות ערך, שם מוגדר המונח "שליטה" כך –

"היכולת לכוון את פעילותו של תאגיד, למעט יכולת הנובעת רק ממילוי תפקיד של דירקטור או נושא משרה אחרת בתאגיד, וחזקה על אדם שהוא שולט בתאגיד אם הוא מחזיק מחצית או יותר מסוג מסוים של אמצעי השליטה בתאגיד".

2.5.2 הודעה על עסקה בין חברה לבין בעל שליטה

2.5.2.1 חברה נדרשת להודיע על עסקה בינה לבין בעל שליטה בה, על תנאי עסקה כזו ועל כינוס אסיפה כללית לצורך אישורה, וזאת, בתוך 14 יום ממועד אישורה בידי הדירקטוריון.²³⁷

2.5.2.2 הדיווח ייעשה בשלושה אמצעים מקבילים:

ראשית, הגשת דו"ח מידי.

שנית, פרסום מודעה בשני עיתונים יומיים.²³⁸

שלישית, הדו"ח המידי (המכונה בתקנות "דו"ח העיסקה") יישלח בדואר רשום לבעל מניות הזכאי להצביע באסיפה הכללית, לפי דרישתו.

2.5.2.3 במידה שלא אושרה העסקה בידי ועדת הביקורת והדירקטוריון של החברה, נדרש על כך דיווח מידי, וזאת, בתוך 14 יום מהמועד שבו היתה אמורה להיות מאושרת העסקה.

2.5.2.4 אם העסקה הינה בגדר אירוע או עניין החורגים מעסקי התאגיד הרגילים, כהגדרת מונח זה בתקנה 36 לתקנות דו"חות תקופתיים ומידיים,²³⁹ יש להגיש על כך דיווח מידי.

237 ראו תקנה 2(א) לתקנות ניירות ערך (עיסקה בין חברה לבין בעל שליטה בה), התשס"א-2001 (להלן: "תקנות עיסקה עם בעל שליטה").

238 לנהלי פרסום המודעה, ראו תקנות החברות (פרסום הודעה על אסיפה כללית ואסיפת סוג בחברה ציבורית), התש"ס-2000. הפרסום ייעשה ביום הגשת דו"ח העסקה או ביום העסקים הבא אחריו. ראו תקנה 2(א)(2) לתקנות עסקה עם בעל שליטה.

239 תקנה 36 לתקנות הדיווח קובעת, כי בדו"ח המידי יובאו פרטים בדבר כל אירוע או עניין החורגים מעסקי התאגיד הרגילים. אירוע יכול להיחשב כחריג בשל טיבו, היקפו או תוצאתו האפשרית ומשום שעשויה להיות לו השפעה מהותית על התאגיד. כמו כן, יפורט כל אירוע או עניין שיש בו כדי להשפיע באופן משמעותי על מחיר ניירות הערך של התאגיד.

2.5.3 תוכן הדיווח בעניין עסקה עם בעל שליטה²⁴⁰

2.5.3.1 הדיווח בעניין עסקה עם בעל שליטה ייעשה בצורה של דו"ח במתכונת הדומה לדו"ח מיידית. הדיווח יכלול שורה של נתונים ופרטים, שמטרתם לאפשר לבעלי המניות של החברה, ובמיוחד – לאלה מהציבור הרחב, לבדוק את העסקה ולנסות לגבש עמדתם ביחס אליה, קודם שיגיעו לאסיפה הכללית להצביע בעד או נגד אישורה.

2.5.3.2 בשל החשש מניצול לרעה של עסקאות מסוג זה על ידי התאגידים ועל ידי בעלי השליטה בהם, אמור דו"ח העסקה לכלול פרטים רבים, אשר אכן יכולים לאפשר למי שאינו מצוי בקרביה של החברה, להעריך את טיב העסקה ובאיזו מידה היא מיטיבה עם בעל השליטה על חשבון ציבור המשקיעים, או במילים אחרות – לגבש דעתו בשאלה אם העסקה היא אכן "לטובת החברה".

2.5.3.3 דו"ח העסקה יכלול את הפרטים המנויים להלן:

- (1) שם החברה.
- (2) תיאור עיקרי העסקה, לרבות – שמות הצדדים לעסקה, מועדי ביצועה ותנאיה. בנוסף, ואם העסקה היא מסוג העסקאות בהן עוסקת התוספת הראשונה לתקנות, יש לכלול בפרטי העסקה גם את הפרטים המצוינים בתוספת הראשונה.²⁴¹
- (3) שם בעל העניין שיש לו עניין אישי בעסקה.²⁴²
- (4) מהות העניין האישי.
- (5) אם עניינה של העסקה הוא נכס כלשהו, יש לתאר אותו.²⁴³
- (6) הדרך שבה נקבעה התמורה.
- (7) אישורים הנדרשים או תנאים שנקבעו לביצוע העסקה, אם נתקבלו או נתקיימו.²⁴⁴
- (8) אם במהלך שנתיים, שלפני ביצוע העסקה, בוצעו עסקאות דומות בין החברה לבין בעל השליטה בה, או עסקאות בהן היה לאותו בעל השליטה עניין אישי, יש לפרטן.

240 ראו תקנה 3 לתקנות עסקה עם בעל שליטה.

241 התוספת הראשונה לתקנות עוסקת במה שניתן להגדיר עסקאות "רגישות" ו"בעייתיות" יותר של עסקאות בעלי עניין: עסקה של מתן הלוואה לבעל שליטה, או מבעל השליטה לחברה, עסקה של תשלום שכר לבעל השליטה, השתתפות בהוצאות בעל השליטה ותשלום על ידי החברה לבעל השליטה בה בגין שירותים שהוא מעניק לה, לרבות – שירותי ניהול.

242 יש לפרט גם את הזכויות המקנות לבעל השליטה בחברה, לרבות אחזקותיו בזכויות ההצבעה ובהון המונפק והנפרע של החברה, וכן הסכמי הצבעה הנוגעים לזכויות ההצבעה שהוא צד להם. בנוסף, במידה שבעל השליטה הינו תאגיד – יפורטו שמותיהם ואחזקותיהם של בעלי מניות מהותיים בו.

243 ראו בעניין זה תקנות 6-9 לתקנות עסקה עם בעל שליטה, העוסקות בדרכי תיאור הנכס.

244 במידה שהאישורים טרם נתקבלו, יש לציין מתי הם צפויים להתקבל.

דיני ניירות ערך

- (9) נימוקי ועדת הביקורת והדירקטוריון לאישור העסקה, לשווי התמורה ולדרך שבה היא נקבעה.²⁴⁵
- (10) שמו של כל דירקטור שיש לו עניין אישי בעסקה ופירוט בדבר מהות העניין האישי.
- (11) מקום כינוס האסיפה הכללית, בה תידון העסקה, מועדה, הרוב הנדרש בה, המועד לקביעת זכאות בעלי המניות להצביע באסיפה הכללית²⁴⁶ וכמות המניות המהווה את השיעור מכלל זכויות ההצבעה, אם נקבע בתקנות לפי סעיף 89(3) לחוק החברות, או שווי המניות אם נקבע בתקנות כאמור.²⁴⁷
- (12) אם קבעה החברה, כי אסיפה נדחית תיערך במועד מאוחר מזה הקבוע בסעיף 78(ב) לחוק החברות, יש לפרט את המועד.²⁴⁸
- (13) יש לציין בדו"ח כי הרשות לניירות ערך או מי מטעמה, רשאית לעכב את כינוס האסיפה הכללית.
- (14) יש לפרט מיהו נציג החברה לעניין הטיפול בדו"ח העסקה, לרבות מען משרדו ומספרי הטלפון והפקסימיליה שלו.
- (15) המקום והזמנים שבהם ניתן לעיין במסמכים הנוגעים לעסקה.²⁴⁹
לדו"ח העסקה יצורף נוסח כתב הצבעה לאסיפה הכללית.²⁵⁰
דו"ח העסקה ייחתם בידי החברה בציון שמות החותמים ותפקידם בה.
- על עטיפת דו"ח העסקה יובאו כל הפרטים שיש לכלול במודעה שתפורסם בשני עיתונים יומיים, בהתאם להוראות תקנה 4 לתקנות עיסקה עם בעל שליטה.
- 245 חשוב לציין, כי התקנות קובעות באורח חריג, כי אם התנגדו לאישור העסקה דירקטורים כלשהם, יש לציין את נימוקיהם. כן יש לפרט את שמות כל הדירקטורים שהשתתפו בדיוני הדירקטוריון ובדיוני ועדת הביקורת בדבר אישור עסקה, ולפרט מי מהם הוא דירקטור חיצוני של החברה. ראו תקנה 3(א)(9) לתקנות.
- 246 ראו סעיף 182 לחוק החברות. סעיף זה קובע לעניין המועד הקובע לבעלות במניה, כי בעלי המניות בחברה ציבורית הזכאים להשתתף ולהצביע באסיפה הכללית הם אותם בעלי המניות במועד שייקבע בהחלטה לזמן אסיפה כללית. זאת, בתנאי שמועד זה לא יעלה על 21 ימים לפני מועד הכינוס של האסיפה הכללית, ולא יפחת מארבעה ימים לפני מועד הכינוס.
- 247 סעיף 89(3) לחוק החברות קובע, כי שר המשפטים רשאי, בהתייעצות עם שר האוצר ועם הרשות לניירות ערך, לקבוע הוראות לעניין כתב הצבעה והודעות עמדה לחלק מבעלי המניות בחברות מסוימות, תוך מתן תשומת לב לשיעור זכויות ההצבעה או לשווי המניות שבהחזקתם.
- 248 סעיף 78(ב) לחוק החברות קובע, כי אם לא נכח באסיפה כללית בתום מחצית השעה מהמועד שנקבע לתחילת ההצבעה מניין חוקי, קרי – לפחות שני בעלי מניות שלהם 25% לפחות מזכויות ההצבעה, תידחה האסיפה בשבוע ימים, לאותו יום, לאותה שעה ולאותו מקום, או למועד מאוחר יותר, אם הדבר צוין בהזמנה לאסיפה או בהודעה על האסיפה.
- 249 ראו בעניין זה הוראות תקנה 5 לתקנות עיסקה עם בעל שליטה, המפרטת את נהלי העמדת מסמכים לעיונם של בעלי המניות.
- 250 ראו תקנה 3(ב) לתקנות עיסקה עם בעל שליטה. לעניין כתב הצבעה, ראו סעיף 87 לחוק החברות. יצוין, כי כתב הצבעה הוא מסמך שבאמצעותו יכול בעל מניות להצביע וליטול חלק באסיפה הכללית של החברה מבלי להשתתף בה בפועל. תנאי לכך הוא, שכתב ההצבעה יגיע לידי החברה עד למועד שנקבע להגשתו, בטרם כינוס האסיפה הכללית.

2.5.4 פרטי המודעה בעיתונים

2.5.4.1 המודעה, שאמור התאגיד לפרסם בשני עיתונים יומיים לפחות, הינה ללא ספק, מסמך מרכזי בביצוע עסקה עם בעל שליטה. שכן, במרבית המקרים וביחס למרבית המשקיעים, המודעה בעיתון היא הדרך העיקרית בה יכול מחזיק במניות החברה לדעת על עצם ביצוע העסקה עם בעל השליטה. מרבית המשקיעים מקרב הציבור אינה עוקבת אחר הודעות ודיווחים מיידיים הנמסרים לבורסה, אף שכיום – כאשר הבורסה מפעילה את אתר מאיה, המעדכן בזמן אמת כל מידע הנמסר לבורסה, גדלה לאין שיעור יכולת הציבור לעקוב אחר הנעשה בתאגידים הבורסאיים. מסיבה זו נדמה, כי יש מקום לשקול להרחיב את חובת הפירוט במסגרת המודעה בעיתון, באופן שתכלול עובדות ונתונים רבים יותר, וכי חלק ניכר יותר של דו"ח העסקה יפורסם באותן מודעות.

2.5.4.2 המודעה בעיתונות ביחס לעסקה, אמורה לכלול את הפרטים המנויים להלן:²⁵¹

- (א) שם החברה;
- (ב) תיאור תמציתי של העסקה ותנאיה העיקריים;
- (ג) שם בעל השליטה שיש לו עניין אישי בעסקה ומהות עניין זה.
- (ד) שמו של כל דירקטור שיש לו עניין אישי בעסקה ומהות עניין זה.
- (ה) מקום כינוס האסיפה הכללית בה תידון העסקה, מועדה, הרוב הנדרש בה, המועד לקביעת זכאות בעלי המניות להצביע באסיפה הכללית וכמות המניות המהווה את השיעור מכלל זכויות ההצבעה, אם נקבע בתקנות לפי סעיף 89(3) לחוק החברות, או שווי המניות, אם נקבע בתקנות כאמור.
- (ו) אם קבעה החברה, כי אסיפה נדחית תיערך במועד מאוחר מן הקבוע בסעיף 78(ב) לחוק החברות, יש לציין אותו מועד.
- (ז) המקום והזמנים בהם ניתן לעיין בדו"ח העסקה.

2.5.5 עסקה להעברת ניירות ערך או פעילות של תאגיד

2.5.5.1 עסקה עם בעל שליטה, שעניינה העברת ניירות ערך של תאגיד או העברת פעילותו של תאגיד, כולה או עיקרה, כאשר אותו "נכס" (ניירות ערך או פעילות) הינו מהותי לעסקי התאגיד או לפעילותו, מחייבת את התאגיד לכלול בדו"ח העסקה שני נושאים נוספים, על הרגיל:²⁵²

ראשית, יש לכלול בדו"ח העסקה תיאור של התאגיד בתקופה שתחילתה שנתיים

251 ראו תקנה 4 לתקנות עסקה עם בעל שליטה.

252 ראו תקנה 6(ב) לתקנות עסקה עם בעל שליטה. האמור בתקנה 6(ב) לא יחול אם חלקה של החברה בתאגיד זניח לעסקי החברה ולפעילותה, ועובדה זו תצוין בדו"ח.

דיני ניירות ערך

לפני ה-1 בינואר של השנה שבה הוא מוגש הדו"ח, וסיומה — סמוך למועד דו"ח העסקה.²⁵³

שנית, יש לכלול בדו"ח העסקה את הדו"חות הכספיים של התאגיד.²⁵⁴ הדו"חות הכספיים יהיו מבוקרים או סקורים, לפי העניין, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל או בהתאם לתקנים בין-לאומיים בביקורת.²⁵⁵

2.5.5.2 "נכס"²⁵⁶ ייחשב כמהותי לעסקי החברה או לפעילותה אם מתקיים אחד מבין ארבעת התנאים המנויים להלן:

(1) תנאי ראשון — חלקה של החברה בתאגיד מוכפל בהון העצמי של התאגיד, בצירוף סך כל ההלוואות לתאגיד, אשר מועברות במסגרת העסקה, מהווה 5% או יותר מההון העצמי של החברה.

(2) תנאי שני — חלקה של החברה בתאגיד, מוכפל ברווח של התאגיד, לפי דו"חות כספיים שנתיים אחרונים, מהווה 5% או יותר מהרווח של החברה.

(3) תנאי שלישי — חלקה של החברה בתאגיד, מוכפל ברווח של התאגיד, לפי דו"חות כספיים-ביניים אחרונים, מהווה 5% או יותר מהרווח של החברה.

(4) תנאי רביעי — שווי התמורה בעסקה מהווה 5% או יותר משווי החברה המחושב לפי ממוצע מחירי מניית החברה בבורסה. בששת החודשים האחרונים, או לפי מחיר מניות החברה בבורסה בסמוך לפני אישור העסקה בדירקטוריון, על פי הנמוך מביניהם.

2.5.5.3 אם התאגיד המבצע את העסקה עם בעל שליטה הינו בגדר "תאגיד מדווח"²⁵⁷ הוא נדרש, נוסף לכל האמור לעיל, לכלול בדו"ח העסקה שני נתונים נוספים:

ראשית — לכלול בו גם את הדו"ח התקופתי של התאגיד לשנה האחרונה

253 הדו"ח יכלול את תיאור התאגיד לפי הפירוט בתוספת השנייה לתקנות, ככל שפרטי התוספת השנייה נוגעים לתאגיד ומהותיים לעסקי התאגיד או לפעילותו.

254 הדו"חות הכספיים ייערכו על פי הקבוע בתקנה 56 לתקנות ניירות ערך (פרטי התשקיף, מבנהו וצורתו), התשכ"ט-1969. יצוין, כי דו"חות כספיים שנתיים יהיו ערוכים בהתאם לתקני חשבונאות בין-לאומיים, ודו"חות כספיים ביניים ערוכים בהתאם לתקנות דו"חות תקופתיים ומידיים או בהתאם לתקני חשבונאות בין-לאומיים.

255 יצוין, כי דו"ח רואה החשבון המבקר ייכלל בדו"ח עסקה, ויצוין בו גם כי הדו"חות אכן נערכו על פי תקנים חשבונאיים מקובלים וכי החתום עליהם הסכים מראש להכללתם בדו"ח. אם שפת הדו"ח אינה עברית, יש לכלול תרגום הדו"חות לעברית ואישור המתרגם על נאותות התרגום והסכמתו להכללת התרגום והאישור.

256 המונח "נכס" נקבע בתקנה 6 לתקנות כמתייחס לניירות ערך או לפעילות של התאגיד.

257 "תאגיד מדווח" הוא תאגיד שהציע ניירות ערך על פי תשקיף והם נסחרים בבורסה, וכנובע מכך — חלות עליו הוראות חוק ניירות ערך. ראו הגדרת המונח בסעיף 1 לחוק וכן ראו סעיף 36 לחוק.

פרק ו': חובות הגילוי והדיווח

שהסתיימה לפני מועד דו"ח העסקה, את הדו"חות הכספיים ביניים וכן – דו"חות מיידיים שפורסמו לאחר מועד הדו"ח התקופתי האחרון.²⁵⁸ שנית – לכלול בו גם את תיאור התאגיד, כמפורט בחלק הראשון לתוספת השנייה לתקנות.

2.5.6 עסקה עם בעל שליטה הכוללת תמורה בנכס אחר

2.5.6.1 במידה שהעסקה עם בעל השליטה כוללת העברת פעילות של תאגיד, שאינה מהווה את עיקר פעילותו, אך היא מהותית לעסקי התאגיד, אמור דו"ח העסקה להיות מפורט פחות מזה הנדרש עת מדובר בעיקר פעילות התאגיד, כפי שפורט לעיל. על כן, ניתן להסתפק במקרה כזה בתיאור התאגיד, בהתאם להוראות החלק הראשון של התוספת השנייה לתקנות.²⁵⁹

2.5.6.2 במידה שהעסקה עם בעל השליטה כוללת העברת נכס שאינו מהווה את עיקר הפעילות שלו ואף אינו מהותי לעסקיו, יכלול דו"ח העסקה תיאור של הנכס, לרבות הזכויות וההתחייבויות הנלוות לו או הכרוכות בהעברתו.

2.5.7 נכס שנרכש לפני העסקה

עסקה עם בעל שליטה, שבמסגרתה מועבר נכס שנרכש (או שנעשתה עסקה בזכויות בו) במהלך 24 חודשים לפני העסקה הנוכחית, יש לפרט את התמורה בעסקה הקודמת, את תנאיה ואת מועד רכישת הנכס.²⁶⁰ במידה שהתמורה אשר שולמה בעסקה הקודמת שונה מהותית מהשווי שנקבע לנכס לצורך העסקה הנוכחית, יפורטו השינויים ממועד העסקה הקודמת ועד למועד דו"ח העסקה, שיש בהם כדי להסביר את השינוי בשווי.²⁶¹

2.5.8 חוות דעת מקצועית

2.5.8.1 במידה ששווי התמורה בעסקה עם בעל שליטה נקבע בהסתמך גם על

258 ראו תקנה 6(ז)(1) לתקנות עיסקה עם בעלי שליטה. יצוין, כי הכללה כאמור יכול שתיעשה על דרך הפניה.

259 הפירוט יהיה ככל שהנושאים המפורטים בתוספת השנייה אכן רלוונטיים לתאגיד ומהותיים לעסקיו. ראו תקנה 7(א) לתקנות עיסקה עם בעלי שליטה. יצוין, כי התיאור יינתן לגבי התקופה שתחילתה שנתיים לפני ה-1 בינואר של השנה שבה מוגש דו"ח העסקה וסיומה סמוך למועד דו"ח עסקה או התיקון לדו"ח עסקה, לפי העניין. התיאור יתייחס אך ורק לנתונים מתוך דו"חות כספיים, אשר נערכו לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל או לפי תקני חשבונאות בינלאומיים, מבוקרים או סקורים, לפי העניין, ושלגביהם ניתנת חוות דעת בלתי מסויגת.

260 ראו תקנה 8 לתקנות עיסקה עם בעל שליטה.

261 השאלה בעניין זה היא מהו שווי "מהותי". נדמה, ששוני בשיעור (שרירותי) העולה על 20%-25% הוא אכן שוני "מהותי".

דיני ניירות ערך

חוות דעת מקצועית, יש לכלול אותה חוות דעת בדו"ח העסקה, אם מתקיים אחד התנאים להלן:

- (1) אם מדובר על עסקה של העברת נכס שהינו עיקר פעילות החברה או הוא מהותי לפעילותה, ואשר על כן נדרש צירוף דו"חות כספיים של התאגיד.
- (2) העסקה כוללת החלפת נכסים.²⁶²

2.5.8.2 חוות הדעת תכלול את פירוט העובדות, ההנחות, החישובים והתחזיות שעליהם הסתמך נותן חוות הדעת, המודל ששימש בחוות הדעת והנימוקים לבחירתו.

יש להעיר, כי בחודש אוקטובר 2003 פרסמה הרשות לניירות ערך הנחיות לעניין הערכות שווי וכללים בדבר צירופן לדיווחים על פי חוק ניירות ערך.

מדברי ההסבר להנחיות עולה, כי הרקע להוצאתן הוא השימוש ההולך וגובר בהערכות שווי לשם ביסוס עסקאות עם בעלי עניין ובעלי שליטה. מטרת ההנחיות לקבוע נהלי עבודה וליצור אחידות בפעילותם של מעריכי שווי. הדבר יגביר את הפיקוח והבקרה על הערכות השווי הניתנות לבקשת תאגידים-מדווחים, הערכות שלעתים, מעוררות תמיהה או ביקורת. הרקע לביקורת זו נבע, בין היתר, גם משוני מהותי שהתגלה בין הערכות שווי של אותן חברות או אותן פעילויות עסקיות בהפרש זמנים קצר יחסית.

ההנחיות קובעות, כי אם הסתמך התאגיד-המדווח על הערכת שווי של נכס, הון, התחייבות, התקשרות או פעילות, שהינם מהותיים לעסקי התאגיד, והערכת השווי שימשה או היוותה בסיס לקביעת ערכם של נתונים בדיווח של התאגיד, חובה על התאגיד לצרף לדיווח המתאים מטעמו, את הערכת השווי.²⁶³

2.5.8.3 חוות הדעת תכלול, בין היתר, את הפרטים האלה: חתימה אישית של נותן חוות הדעת, בציון שמו, תאריך החתימה והסכמה מראש של נותן חוות הדעת, לכך שהיא תיכלל בדו"ח העסקה. אם ניתנה התחייבות לשפות את נותן חוות הדעת בגין חוות דעתו, תצוין עובדה זו ויפורטו תנאי השיפוי וזהותו של נותן השיפוי. כן יש לציין לאיזה מועד נכון השווי שנקבע בחוות הדעת.²⁶⁴

262 ראו תקנה 9(א)(2) לתקנות עיסקה עם בעל שליטה.

263 אם קיימים פערים משמעותיים בין התחזיות שביסוד הערכת שווי לבין התוצאות בפועל, יש לתת על כך גילוי בדו"ח הדירקטוריון על מצב ענייני התאגיד, וזאת, בתקופה של שלוש שנים ממועד צירוף הערכת השווי לדיווח. אם קיימת תלות בין התאגיד לבין המעריך, יש לתת על כך פרטים ולהסביר מדוע בכל זאת נבחר מעריך זה ולא מעריך בלתי תלוי אחר.

264 ראו תקנה 9(ב) לתקנות עיסקה עם בעל שליטה. במידה שחוות הדעת אינה כוללת את כל הפרטים שפורטו לעיל, חובה על החברה להשלים אותם בדו"ח העסקה שתפרסם. ראו תקנות 9(ב)-(ג) לתקנות עיסקה עם בעל שליטה.

2.5.8.4 במקרה בו מועד חוות הדעת²⁶⁵ קדם ליום אישור העסקה בידי דירקטוריון החברה, ביותר מ-90 ימים, חייב התאגיד לציין בדו"ח את כל שלוש העובדות הבאות:

- (1) כי הדירקטוריון הסתמך על חוות דעת שתאריך תוקפה קודם ביותר מ-90 יום למועד אישור העסקה על ידי הדירקטוריון.
- (2) התקופה שחלפה מתאריך התוקף ועד למועד אישור העסקה על ידי הדירקטוריון.
- (3) השינויים שהתרחשו לאחר מועד חוות הדעת, אם בכלל, העשויים לשנות את שווי הנכס, כפי שנקבע בחוות הדעת. כן יש לפרט מה היו נימוקי הדירקטוריון להסתמכותו על חוות הדעת, על אף שינויים אלה.²⁶⁶

2.5.9 תיקון דו"ח העסקה לבקשת החברה

חברה רשאית לשנות פרט מן הפרטים הנכללים בדו"ח העסקה לאחר פרסומו. במקרה כזה עליה לפרסם תיקון לדו"ח באמצעות דו"ח מיידית,²⁶⁷ ולשלוח את התיקון לכל בעלי המניות, אליהם נשלח דו"ח העסקה. בנוסף, עליה לפרסם מודעה בשני העיתונים היומיים, שבהם פורסמה המודעה המקורית של דו"ח העסקה.²⁶⁸ אם הוגש התיקון פחות משלושה ימי עסקים לפני האסיפה הכללית, שאמורה לאשר את העסקה, יידחה מועד האסיפה הכללית בשלושה ימי עסקים לפחות.

2.5.10 מתן הוראות על ידי הרשות לניירות ערך

הרשות לניירות ערך רשאית לדרוש מהתאגיד, בתוך המועד שייקבע על ידה, הסבר, פירוט, ידיעות ומסמכים, בנוגע להתקשרות מושא דו"ח העסקה. כן רשאית היא להורות לחברה לתקן את הדו"ח, באופן ובמועד שייקבעו על ידי הרשות.²⁶⁹ סמכות הרשות לניירות ערך מוגבלת ל-21 יום לאחר מועד הגשת דו"ח העסקה, או דו"ח מתקן. במקרה, בו הורתה הרשות לניירות ערך לחברה לתקן את דו"ח העסקה, נדרשת החברה לפרסם את התיקון באופן דומה לפרסום המקורי של דו"ח העסקה, קרי – פרסום

265 הכוונה, למעשה, אינה למועד מתן חוות הדעת, אלא למועד שלגביו הוערך שווי הנכס מושא חוות הדעת.

266 אם מועד חוות הדעת קדם למועד כינוס האסיפה הכללית שתדון בעסקה, ביותר מ-90 ימים, יפורטו השינויים בנכס מתאריך התוקף ועד מועד הגשת דו"ח עסקה או התיקון לדו"ח עסקה, לפי העניין. ראו תקנות 9(ד)(3) ו-9(ה) לתקנות עיסקה עם בעל שליטה.

267 בהתאם לתקנה 11(ג), יחולו על דו"ח מיידית המפרט את התיקון, הוראות תקנה 10, המקנות סמכות לרשות לניירות ערך לדרוש פרטים, הבהרות או מסמכים בקשר לדו"ח המיידית המקורי של דו"ח העסקה.

268 המודעות יפורסמו ביום הגשת התיקון לדו"ח או ביום העסקים שלאחריו. במודעה יפורטו גם מועד האסיפה הכללית, העובדה כי נעשה תיקון לדו"ח עסקה, עיקרי התיקון וכן המקום והזמנים שבהם ניתן לעיין בתיקון. ראו תקנה 11(א)(3) לתקנות עיסקה עם בעל שליטה.

269 אם תינתן הוראה כאמור על ידי הרשות לניירות ערך, היא רשאית להורות גם על דחיית מועד האסיפה הכללית, למועד שיחול לא לפני עבור שלושה ימי עסקים ולא יאוחר מ-21 יום ממועד פרסום התיקון לדו"ח עסקה. ראו תקנה 10(ב) לתקנות עיסקה עם בעל שליטה.

דיני ניירות ערך

דו"ח מייד, משלוח לכל בעלי המניות אליהם נשלח דו"ח העסקה וכן פרסום מודעה בעיתונות.²⁷⁰

2.5.11 הפקדת דו"ח העסקה בידי הרשות לניירות ערך טרם פרסומו
2.5.11.1 גם ביחס לעסקה עם בעל שליטה, בדומה להצעת רכש, נקבעה בתקנות אפשרות חדשה, שלא היתה בעבר, להפקיד בידי הרשות לניירות ערך דו"ח עסקה מקדמי, וזאת, קודם לפרסומו בציבור. מועד ההפקדה יהא בתוך 14 יום ממועד אישור העסקה על ידי הדירקטוריון. תנאי נוסף להפקדה המוקדמת הוא, שהדו"ח המקדים יכלול את כל אשר אמור להיכלל בדו"ח העסקה, והוא יוגש כאשר הוא חתום, כנדרש מדו"ח העסקה שיפורסם.²⁷¹

2.5.11.2 עצם הפקדת דו"ח מקדמי בידי הרשות מחייב את התאגיד לפרסם דו"ח מייד (דו"ח תמציתי), שבו יתוארו עיקרי החלטת הדירקטוריון בעניין העסקה. מטרת הוראה זו ליידע את ציבור המשקיעים כי החברה כבר נקטה פעולות מקדימות לשם ביצוע עסקה עם בעל שליטה. פרסום דו"ח מייד כזה יאפשר לציבור לגלות עירנות בנושא זה, לעקוב אחריו ולאסוף מידע כהכנה לגיבוש דעתו, אם להסכים לעסקה, אם לא, באסיפה הכללית שתכונס לאישור העסקה.²⁷²

2.5.11.3 אם הרשות לניירות ערך תורה לחברה לבצע תיקונים לדו"ח המקדמי, על החברה לפרסם דו"ח מתקן בהתאם, וכן עליה להודיע על כינוס אסיפה כללית לאישור העסקה. ואולם, אם חלפו 21 יום ממועד הפקדת הדו"ח המקדמי בידי רשות ניירות ערך, וזו לא פנתה לחברה למתן הוראות לתיקון הדו"ח או למתן הבהרות וכד', רשאית החברה לפרסם את דו"ח העסקה.²⁷³

2.5.12 דו"ח מייד על תוצאות האסיפה הכללית
החברה מחויבת לפרסם דו"ח מייד על תוצאות האסיפה הכללית, בה נדונה העסקה עם בעל השליטה, וזאת לא יאוחר מיום מסחר אחד לאחר מועד כינוס האסיפה.²⁷⁴

270 במודעה יפורטו מועד האסיפה הכללית, העובדה כי בוצע תיקון לדו"ח בהוראת הרשות ויפורטו עיקרי התיקון. לרשות סמכות לפטור את החברה מביצוע חלק מהמטלות האמורות לעניין דרכי הפרסום של דו"ח התיקון.

271 יצוין, כי על דו"ח עסקה יחולו סמכויות הרשות לניירות ערך כאמור בתקנה 10(א), בשינויים המחויבים. ראו גם תקנה 12(א) לתקנות עסקה עם בעל שליטה. מטרת החתימה על הדו"ח המקדים היא להעמיד את מנהלי החברה ובעלי השליטה על חשיבות דו"ח זה ולמנוע כי התייחסות התאגיד אליו תהא כאל "טייטא" בלבד.

272 יצוין, כי בדו"ח התמציתי תציין החברה כי היא עומדת להגיש דו"ח עסקה לקראת אישור עסקה עם בעל שליטה באסיפה הכללית, ובו יצוין גם מועד האסיפה הכללית.

273 ראו תקנה 12(ד) לתקנות עסקה עם בעל שליטה. במידה שהחברה עדכנה או שינתה את הדו"ח המקדמי, עליה להודיע לרשות לניירות ערך על השינויים שערכה.

274 הדו"ח יכלול פרטים בדבר סך כל המניות שהשתתפו בהצבעה, מספר המניות שהצביעו בעד

2.5.13 דו"ח מידי על עסקה חריגה עם בעל שליטה שאינה טעונה אישור אסיפה כללית²⁷⁵

במקרה, בו מדובר על עסקה עם בעל שליטה שאינה טעונה אישור האסיפה הכללית, כאמור בסעיף 270(4) לחוק החברות, והעסקה אושרה על ידי ועדת הביקורת והדירקטוריון של החברה, תגיש החברה דו"ח מידי שמפורטים בו עיקרי העסקה וכן תמצית נימוקי הדירקטוריון וועדת הביקורת לאישור העסקה.

2.5.14 עיון ומשלוח מסמכים

החברה חייבת להעמיד לעיון בעל מניות, לפי בקשתו, במקום שתקבע, עותק מכל מסמך הנוגע לעסקה עם בעל שליטה. כמו כן תשלח החברה לבעל מניות, לפי בקשתו, עותק מהמסמכים האמורים וכן עותק מדו"ח העסקה.²⁷⁶

2.5.15 התוספת הראשונה לתקנות עסקה עם בעל שליטה

2.5.15.1 כללי

כפי שצוין לעיל, עוסקת התוספת הראשונה לתקנות במה שניתן להגדיר עסקאות "רגישות" ו"בעייתיות" יותר של עסקאות עם בעל שליטה.²⁷⁷ מדובר בארבעה סוגים של עסקאות:

הראשונה — עסקה של מתן הלוואה לבעל שליטה, או מתן הלוואה על ידי בעל השליטה לחברה;
השנייה — עסקה של תשלום שכר לבעל השליטה;
השלישית — השתתפות בהוצאות בעל השליטה;
והרביעית — תשלום על ידי החברה לבעל השליטה בה, בגין שירותים שהוא מעניק לה, לרבות שירותי ניהול.

2.5.15.2 עסקה של מתן הלוואה לבעל שליטה או מבעל השליטה לחברה דיווח בעניין עסקה שעניינה מתן הלוואה לבעל שליטה, או ממנו לחברה, יפרט את

ההצעה ונגדה ושיעורם של אלה מסך כל המניות שנמנו לצורך ההצבעה, תוך הבחנה בין בעלי עניין אישי בעסקה לבין אלה שאינם בעלי עניין אישי בעסקה.
275 ראו תקנה 14 לתקנות עסקה עם בעל שליטה. יצוין, כי תקנה 14(ב) עוסקת בעסקה עם בעל שליטה, שביצעה חברה ממשלתית.

276 ראו תקנה 5 לתקנות עסקה עם בעל שליטה. החברה תעמיד לעיון בעל מניות מסמכים, לרבות המסמכים אשר הוצגו בפני ועדת הביקורת והדירקטוריון במסגרת הליכי הדיון וקבלת ההחלטה בעניין העסקה. החברה רשאית לחייב את בעל המניות לשאת בעלויות צילום ומשלוח סבירות.

277 מעניין לציין, כי המונח "בעל שליטה" הוגדר באופן נפרד בתוספת הראשונה לתקנות עסקה עם בעל שליטה, באופן שהוא כולל גם "אחר" (קרי — אדם אחר או תאגיד אחר) — שלבעל השליטה יש עניין אישי בעסקה עמו. השוו עם הגדרת המונח "בעל שליטה" בסעיף 268 לחוק החברות, שהיא ההגדרה המחייבת ביחס לתקנות עסקה עם בעל שליטה, וכן השוו עם הגדרת המונח "שליטה" בסעיף 1 לחוק ניירות ערך.

דיני ניירות ערך

מועד מתן ההלוואה, את סכומה ותנאיה.²⁷⁸ כן יפורטו תנאי החוב בין בעל השליטה לבין החברה במועד קבלת ההלוואה, יפורטו מקורות המימון להלוואה (אם ניתנה על ידי החברה), ואם נקבע, שההלוואה תהפוך למענק, יש לפרט תנאים אלו.²⁷⁹

2.5.15.3 עסקה של תשלום שכר לבעל השליטה בעסקה עם בעל שליטה שהינה תשלום שכר בעבורו, יש לפרט את תואר המשרה והיקפה, את הגדרת התפקיד ואת הנושאים המטופלים במסגרתו, וכן את הכישורים המכשירים את בעל השליטה לביצוע התפקיד.²⁸⁰ אם יש לבעל השליטה משרות או עיסוקים נוספים, יש לפרטם. כמו כן יש לפרט כל אחד ממרכיבי השכר.²⁸¹ במקרה, בו מונה בעל השליטה למשרה בחברה, יצוין מי כיהן בתפקיד לפניו ומה היה שכרו, ואם נעשו שינויים ארגוניים הקשורים במשרה.²⁸² במקרה, בו השתנה שכרו של בעל השליטה, תפורט עלותו הכוללת של השכר לפני השינוי ולאחריו, וכן יצוין רכיב השכר ששונה.²⁸³

2.5.15.4 השתתפות בהוצאות בעל שליטה עסקה שהיא השתתפות בהוצאות בעל השליטה, מחייבת פירוט מהו סוג ההוצאות שבגינן משולמת ההשתתפות, ויצוין אם בעל השליטה מבקש אישור להחזר הוצאות, שהיו לו בפועל, או אישור להחזר הוצאות שיהיו לו בעתיד. כן יש לפרט אם ההשתתפות תהיה בסכום קבוע או בשיעור מהוצאות בעל השליטה בפועל או בדרך אחרת. במידה שנקבעה תקרת השתתפות, יש לציין.²⁸⁴

278 הביטוי "תנאי ההלוואה" מתייחס להצמדה, לריבית ולמועד תשלומה, למועד פירעון והתנאים לפירעון מוקדם, לבטחונות וערכויות. ראו סעיף 1(א) לתוספת ראשונה לתקנות עסקה עם בעל שליטה.

279 אם מדובר על עסקה למתן מסגרת אשראי, יש למסור על כך פרטים ויש לפרט את יתרות החוב למועד דו"ח העסקה.

280 מטרת הוראה זו לחייב את החברה לנמק ולהסביר לציבור המשקיעים מהם כישורי בעל השליטה ההופכים אותו למתאים למילוי אותו תפקיד. בדרך זו ניסה מחוקק המשנה להגביל במידת-מה את חופש הפעולה של התאגיד במינוי סרק לא ראויים של בעל השליטה. ייתכן שדרך יעילה יותר להשגת מטרה זו היא לקבוע כי חברה אינה רשאית למנות בעל השליטה לתפקיד בה, אלא בנסיבות מיוחדות (כגון רק בהתקיימותם של כישורים מיוחדים של בעל השליטה וכד').

281 הפירוט יכלול גם סכומים הנלווים לשכר וכן סכומי התחייבויות בשל סיום יחסי עובד-מעביד בעלותם הכוללת לחברה. אם משולמים לבעל השליטה תשלומים אחרים, בגין השתתפות בהוצאות, שכר או מתן שירותים, יש לפרט את עלותם לחברה.

282 במקרה כזה יש לפרט מה משך ההתקשרות עם בעל השליטה, ובאלו תנאים ניתן להפסיקה.

283 אם השכר כולל מענק, יפורטו הבסיס לקביעתו, הסכום המוצע לאישור והתנאים לקבלתו.

284 ראו סעיף 3 לתוספת ראשונה לתקנות עסקה עם בעל השליטה. כאשר ההשתתפות בהוצאות בעל השליטה הן בסכום משתנה, יש לפרט את דרך החישוב של סכום ההשתתפות ומנגנוני עדכון סכום ההשתתפות. כן יש לפרט את התנאים להשתתפות בהוצאות, אם נקבעו כאלה, אופן התשלום ומועדו.

2.5.15.5 תשלום לבעל שליטה בעד מתן שירותים, לרבות בגין מתן שירותי ניהול עסקה המהווה תשלום לבעל השליטה בגין שירותים שהוא מעניק לחברה, לרבות שירותי ניהול, מחייבת פירוט באשר לטיב אותם השירותים ולהיקפם.²⁸⁵ יש לציין מי מטעמו של בעל השליטה נותן את השירותים ותפורט עלותם לחברה, לפני ההתקשרות עם בעל השליטה ולאחריה.²⁸⁶ עוד יש לפרט מה משך ההתקשרות והתנאים להפסקתה, וכן תשלומים נוספים שהחברה משלמת לבעל השליטה כשכר, כהשתתפות בהוצאות או מתן שירותים אחרים ועלותם הכוללת לחברה.

2.5.16 התוספת השנייה לתקנות עיסקה עם בעל שליטה התוספת השנייה לתקנות עיסקה עם בעל שליטה רלוונטית לתיאור החברה במקרה בו חלות תקנות 6 ו-7 לתקנות עיסקה עם בעל שליטה, קרי – במקרה בו מדובר על "תאגיד מדווח", כהגדרת מונח זה בחוק (קרי – תאגיד שהציע ניירות ערך באמצעות תשקיף וניירות הערך שלו נסחרים בבורסה); או כאשר מדובר על עסקה עם בעל שליטה הכוללת העברת מה שהוגדר כ"נכס" בתקנות אלו (קרי – ניירות ערך או פעילות של התאגיד), שהינם מהותיים לעסקי התאגיד או מהווים את עיקר פעילותו. התוספת השנייה קובעת, כי הדיווח יכלול את תיאור התאגיד, פעילותו וסביבתו העסקית, את השפעתם של גורמים חיצוניים על פעילותו, את הון התאגיד והמחזיקים בו. כן יפורטו הקצאות ניירות ערך שלא בתמורה מלאה במזומנים, שבוצעו על ידי התאגיד וכן הסכמים מהותיים בהם התקשר התאגיד.

3. הדיווח האלקטרוני

3.1 כללי

3.1.1 בשנת 2002 החלה הרשות לניירות ערך בהטמעת מערכת הדיווח האלקטרוני, מערכת המיועדת לקליטה ולהפצה, דרך רשת האינטרנט, של מכלול הדיווחים הנדרשים מגופים הכפופים לפיקוחה, כגון תאגידים, קרנות נאמנות, חתמים, יועצי השקעות ומנהלי תיקים. תהליך זה הושלם בחודש נובמבר 2003, עת הושקה מערכת המגנ"א ("מערכת גילוי נאות אלקטרונית") והחל עידן הדיווח האלקטרוני של חברות בורסאיות וציבוריות בישראל.

3.1.2 הפרויקט נועד להעביר את כל מערכת הדיווח של התאגידים הבורסאיים בישראל לדיווח אלקטרוני, וזאת, תחת הדיווח שהתבצע בעבר באמצעות דואר, פקסימיליה או במסירה ידנית.

285 יש לפרט גם מי נתן עד כה אותם שירותים לחברה.
286 כן יש לפרט את הבסיס לקביעת התמורה, לפי היקף הזמן שיידרש, הנושאים שיטופלו, קיום ידע ספציפי או כישורים מיוחדים ויצוין בדו"ח העסקה אם התמורה הוגנת וסבירה לדעת החברה.

ביסוד הפרויקט עמד הרצון להתאים את מערכת הדיווח בנושא ניירות ערך בישראל להתפתחויות בעולם ולקידמה הטכנולוגית של האלף השלישי, וכן השאיפה להתאים את שוק ההון הישראלי לשווקים מתחרים בחו"ל. אכן, אין ספק, כי עם השלמת הפרויקט ויישומו בפועל, החל מחודש נובמבר 2003, ניצב שוק ההון הישראלי בקידמת הטכנולוגיה המודרנית, שכן גם בשווקים המתקדמים ביותר של ניירות ערך כיום, אין הדיווח האלקטרוני בגדר מובן מאליו.

3.1.3 מערכת הדיווח האלקטרוני מיועדת לטפל בכל סוגי הדיווחים, לרבות תשקיפים, דו"חות כספיים, דו"חות תקופתיים, דו"חות מידיים, דיווחים על שינוי אחזקות של בעלי עניין, מיפרטי הצעות פרטיות, הצעות רכש, דיווח על עסקאות עם בעלי שליטה, ועוד. דיווחים אלו מופצים עתה, בעידן הדיווח האלקטרוני, באמצעות אתר הפצה באינטרנט – לבורסה לניירות ערך,²⁸⁷ לציבור המשקיעים ולכל יתר צרכני שוק ההון: יועצי השקעות, אנליסטים, מנהלי תיקי ניירות ערך, ואחרים.

3.1.4 במסגרת מערכת המגנ"א יופעלו שני אתרי אינטרנט: "אתר הדיווח", אליו יגישו הגורמים המדווחים את דיווחיהם. "אתר ההפצה", בו ימצא המידע לשימוש הציבור הרחב.

3.2 תכלית הפרויקט

הפרויקט (המרשים) של הקמת מערכת דיווח אלקטרוני נועד לקצר במידה ניכרת את משך הזמן הנדרש להפצת מידע בשוק ההון. יתר על כן, הדיווח האלקטרוני יאפשר נגישות מיידית לציבור רחב יותר, הפצה שוויונית של מידע למשקיעים ולפעילי שוק ההון. כן הוא יקנה כלים נוחים, המשותפים לכל, לביצוע ניתוחים והערכות לניירות הערך השונים הנסחרים בבורסה לניירות ערך בתל אביב.

3.3 מערכת המגנ"א

3.3.1 הדיווח האלקטרוני מתבצע על ידי מערכת ממוחשבת, שכינויה – מגנ"א (מערכת גילוי נאות אלקטרונית), אשר תשמש לקליטת דיווחי הגורמים המדווחים, ולהפצתם.²⁸⁸

3.3.2 במסגרת המערכת הוקמו שני אתרי אינטרנט: האחד, מיועד לקלוט את המסמכים המוגשים לרשות על ידי הגורמים המדווחים השונים; השני, יהיה פתוח לעיון הציבור ויוצגו בו דיווחי הגורמים המדווחים.²⁸⁹

287 ראו סעיף 44ב לחוק. יש לציין, כי הסעיף קובע כי הרשות לניירות ערך תעביר את הדיווח האלקטרוני לבורסה לניירות ערך בתל אביב, ולכן רואים בדיווח האלקטרוני לרשות לניירות ערך גם מילוי חובת ההגשה לבורסה.

288 ראו תקנה 1 לתקנות הדיווח האלקטרוני.

289 ראו הגדרת המונחים "אתר הדיווח" ו"אתר ההפצה" בתקנה 1 לתקנות הדיווח האלקטרוני.

3.3.3 מהות המידע ואופן העברתו מצריכים שימוש בטכנולוגיה מתקדמת לאבטחת מידע ומשום כך אמורים נציגי התאגידים-המדווחים לשגר את דיווחיהם באמצעות "אתר דיווח" מאובטח, אשר יזהה משתמשים מורשים, ויקבל מהם דיווחים חתומים. שימוש ב"מפתח פרטי"²⁹⁰ יאפשר העברה של דיווחים באופן אמין, מדויק, מאובטח ואותנטי – לפחות באותה רמה של חתימה ידנית הנהוגה היום.²⁹¹

3.3.4 הרשות לניירות ערך הוסמכה לקבוע כללים לעניין הליכי הרישום, אופן הדיווח, דרישות החומרה והתוכנה המשמשות לצורך הדיווח האלקטרוני, מבנה הטפסים דרך העיון והפצת המידע.²⁹²

3.3.5 בשל מורכבות המערכת נקבע, כי המעבר מדיווח נייר לדיווח אלקטרוני ייעשה באופן הדרגתי. המעבר ההדרגתי נועד לאפשר הטמעה טובה של המערכת, על כל רכיביה.²⁹³ תקופת ההטמעה נמשכה כשלושה חודשים בלבד (מחודש אוגוסט ועד לחודש אוקטובר 2003), כאשר כבר בחודש נובמבר 2003, הוחל בדיווח אלקטרוני כדיווח חובה וכדיווח המחייב, ותם עידן הנייר בדיווחי החברות הבורסאיות והציבוריות בישראל.

3.4 תקנות ניירות ערך (חתימה ודיווח אלקטרוני), התשס"ג–2003
בחודש אפריל 2003 פורסמו תקנות ניירות ערך (חתימה ודיווח אלקטרוני), התשס"ג–2003 (להלן: "תקנות דיווח אלקטרוני"). תקנות אלה נועדו להסדיר את דרכי הדיווח לרשות לניירות ערך ואת אופן ביצוע החתימה על המסמכים, אשר יוגשו בדיווח אלקטרוני.²⁹⁴

3.5 תחילת דיווח אלקטרוני של תאגיד מדווח

3.5.1 בהתאם להודעת יושב ראש הרשות לניירות ערך מחודש יוני 2003, החלה

290 כדי להזדהות בפני מערכות האבטחה, וכדי לחתום על הדיווחים המועברים לרשות, יהיו חייבים המדווחים להשתמש ברכיב אלקטרוני, שבו מוטבע "מפתח פרטי". את הרכיב האלקטרוני ימסור "מאשר החתימה האלקטרונית" לנציג המדווח. ראו בעניין זה גם את תקנות ניירות ערך (מאשר חתימה), התשס"ג–2003, המסדירות את נהלי אישור ומינוי "מאשר חתימה", וקובעות את דרכי פעולתו וסמכויותיו.

291 מערכת הדיווחים אמורה לבדוק אוטומטית את החתימה האלקטרונית של המדווח עם כל קבלה של דיווח חדש.

292 ראו סעיף 44 לחוק.

293 בהתאם להודעת יו"ר הרשות לניירות ערך מיום 30.6.03, הרי שתקופת ההטמעה החלה ב-3.8.03. ראו י"פ 5203, תשס"ג (7.7.03), בעמ' 3259.

294 יצוין, כי בחודש אפריל 2003 פרסם יו"ר הרשות לניירות ערך הודעה ולפיה לעניין תחילת רישום מורשי חתימה אלקטרונית, מועד תחולת התקנות על תאגידים מדווחים ועל מדווחים שאינם גורמים מדווחים (כמשמעותם בתקנות 13–14 לתקנות הדיווח האלקטרוני) ביום 27.4.03. ראו י"פ 5173, תשס"ג (8.4.03) בעמ' 2062.

דיני ניירות ערך

תקופת ההטמעה של מערכת הדיווח האלקטרוני בחודש אוגוסט 2003, אשר נמשכה, כאמור, עד לתום חודש אוקטובר 2003.²⁹⁵ במהלך תקופת הטמעה היה מחוייב התאגיד-המדווח בדיווח אלקטרוני לרשות ניירות ערך, במקביל ונוסף על הדיווח בנייר.²⁹⁶

3.5.2 בחודש נובמבר 2003 הודיע יו"ר הרשות לניירות ערך, כי החל עידן הדיווח האלקטרוני כדיווח חובה והושקה מערכת המגנא.²⁹⁷ יצוין, כי תחילת הפעילות נעשתה באמצעות העברת נתוני הפתיחה של התאגיד לרשות לניירות ערך באמצעות דיווח אלקטרוני.²⁹⁸ בתקופת המעבר (שהתמשכה כשבועיים ימים בלבד בחודש נובמבר 2003) הגישו התאגידיים את נתוני הפתיחה שלהם, לשם תחילת ביצוע הדיווח האלקטרוני. ואולם, כאמור, מחודש נובמבר 2003 והודעת הרשות לניירות ערך על תחילת דיווח אלקטרוני חובה, חלה החובה לעבור לדיווח האלקטרוני. ממועד זה הדיווח המחייב והקובע – הוא הדיווח האלקטרוני, ולא הדיווח באמצעות נייר. במועד זה נפתח גם "אתר ההפצה" לעיון הציבור הרחב ולשימוש.

3.6 רישום לראשונה של מורשי חתימה אלקטרונית לתאגיד מדווח
בחודש אפריל 2003 פורסמה הודעת יושב ראש הרשות לניירות ערך בנושא תקנות חתימה ודיווח אלקטרוני, ובה נקבע כי תחילתן של התקנות בעניין המועד לתחילת רישום מורשי חתימה אלקטרונית הוא מיום ה-27 באפריל 2003.²⁹⁹ בהתאם לכך, נדרשו הגופים המדווחים³⁰⁰ להעביר טופסי רישום ופרטי מורשי החתימה האלקטרונית מטעמם לאישורה של רשות ניירות ערך, החל מיום 27 באפריל 2003 ועד ליום 11 במאי 2003.³⁰¹

לאחר שהתקבלה בקשת התאגיד-המדווח לרישום נציג או נציגי התאגיד כמורשי חתימה אלקטרונית שלו, אמור היה בעל התפקיד לפנות למשרדי הגורם שמונה לשמש

295 ראו י"פ 5203 תשס"ג (7.7.03) בעמ' 3259.

296 ראו תקנה 21(א) לתקנות הדיווח האלקטרוני. כן היה רשאי התאגיד המדווח, במשך תקופת ההטמעה, לדווח באופן אלקטרוני דיווחי אימון ותרגול. יצוין, כי במהלך תקופת ההטמעה של המערכת, היה הדיווח המחייב דיווח הנייר המוגש לרשות לניירות ערך, והוא בלבד.

297 ראו הודעת יו"ר הרשות מיום 16.11.03.

298 נתוני הפתיחה כוללים: מסמכי התאגדות של התאגיד, פרטים על בעלי עניין בתאגיד ועל אחזקותיהם, פרטי נושאי משרה בכירה במסגרת התאגיד, פרטי בעלי המניות, פרטי ההון הרשום, ההון המונפק וניירות ערך נוספים של התאגיד, פרטי המניות הרדומות בהון התאגיד ופרטי רואה החשבון המבקר.

299 ההודעה פורסמה ב"פ 5173, (8.4.03) בעמ' 2062.

300 תחילתן של התקנות היא ביחס לתאגידיים מדווחים, ולמדווחים שאינם גורמים מדווחים כמשמעותם בתקנות 13 ו-14 לתקנות הדיווח האלקטרוני.

301 ראו תקנה 20(א) לתקנות הדיווח האלקטרוני.

כגורם מאשר.³⁰² שם אמור מאשר החתימה לזהות את המורשה ולצייד אותו באמצעי החתימה ותעודה אלקטרונית המשמשים לצורך הדיווח האלקטרוני.³⁰³

3.7 אישור וחתימה על דיווח אלקטרוני

3.7.1 תקנות הדיווח האלקטרוני קובעות, כי מי שחתימתו נדרשת על מסמך המוגש לרשות לניירות ערך יוכל לחתום אלקטרונית בעצמו, אך רשאי הוא, לחלופין, להסמיך מורשה חתימה אלקטרונית מטעם התאגיד. במקרה, בו נדרשת חתימה של יותר מאדם אחד על אותו מסמך, יסמך כל מי שחייב לחתום, על פי הדין, על המסמך בשם התאגיד, מורשה חתימה אלקטרונית אחד מטעם התאגיד.³⁰⁴

3.7.2 חשוב, עם זאת, להבהיר ולהדגיש כי, בכל מקרה, הגורם המסמך (הנדרש לחתום על פי הדין) הוא האחראי לתוכן המסמך החתום בשמו. במילים אחרות, הסמכת מורשה חתימה אלקטרוני אינה מעבירה את האחריות לתוכן המסמך או לעצם הדיווח (ולכל מחדל אחר הכרוך בדיווח, כגון איחור בדיווח, דיווח שגוי או מטעה וכד') מכתפי זה שאמור לחתום על המסמך על פי הדין, אל כתפי המורשה לחתימה אלקטרונית. במובן זה ברור, כי המורשה אינו אלא כלי, אמצעי, לביצוע הפעולה של דיווח אלקטרוני. האחריות נותרת על כתפי המרשה, אשר הסמיך את המורשה לחתום במקומו על מסמכי התאגיד.³⁰⁵

3.7.3 סייג חשוב לחתימה-באמצעות-אחר, כמוגדר בתקנות הדיווח האלקטרוני, מתייחס למסמכים חשבונאיים של התאגיד: התקנות אוסרות בלשון ברורה על רואה החשבון של התאגיד להסמיך מורשה חתימה אלקטרונית לחתום בשמו על שורה של מסמכים חשבונאיים.³⁰⁶

(1) דו"חות כספיים של התאגיד או סקירת רואה החשבון המצורפת לדו"חות כספיים ביניים.

(2) דו"ח רואה חשבון, המבקר את הדו"חות הכספיים או סקירת רואה חשבון ביחס לדו"חות הכספיים של התאגיד-המדווח.

(3) דו"ח או סקירה של רואה חשבון המצורפים לדו"חות הכספיים, המוגשים

302 הגורם המאשר מוגדר בחוק ובתקנות כ"מאשר חתימה". ראו סעיף 44 לחוק ותקנה 1 לתקנות הדיווח האלקטרוני. ראו בעניין זה גם את תקנות ניירות ערך (מאשר חתימה), התשס"ג-2003.

303 תוקף האישור שנתנה הרשות לצורך פנייה למאשר חתימה הוא למשך 14 ימים מיום מתן האישור – סעיף 20 (ב) לתקנות הדיווח האלקטרוני.

304 ראו תקנה 2(א) לתקנות הדיווח האלקטרוני.

305 יצוין, כי על מורשה החתימה האלקטרוני מוטלת אחריות נפרדת ועצמאית, כאמור בתקנות 8(ד) ו-8(ה) לתקנות הדיווח האלקטרוני, אך כזו שאינה גורעת מאחריותו המקורית של המרשה, שהסמיך אותו.

306 ראו תקנה 2 לתקנות הדיווח האלקטרוני.

דיני ניירות ערך

במסגרת דיווח על עסקה של החברה עם בעל שליטה בה, או במסגרת דיווח על הצעה פרטית של ניירות ערך.

(4) דו"ח או סקירה של רואה חשבון מבקר על דו"ח כספי של חתם.

(5) אישור רואה חשבון של תאגיד־מנפיק, המצורף להודעה בדבר כוונה לפרסם תשקיף.

3.7.4 כל הדו"חות האמורים לעיל יכול שיוגשו באמצעות המערכת האלקטרונית, ואולם דיווח כזה לא ייחשב למחייב. הנוסח המחייב יהיה זה שיוגש באמצעות נייר, בדרך המסורתית.

אם יבחר, בכל זאת, רואה החשבון להגיש מסמכים אלה באמצעות מערכת המגנ"א, עליו להגישם גם בכתב. והסיבה לכך ברורה: מדובר במסמכים חשבונאיים בעלי חשיבות גבוהה במיוחד, ועל כן מצא מחוקק המשנה לסייג את הקידמה הטכנולוגית ולהעדיף תחתיה את הדיווח באמצעות הנייר.

3.7.5 זאת ועוד, אם יוגשו מסמכי רואה החשבון הנזכרים לעיל באמצעות דיווח אלקטרוני, נדרש מורשה החתימה האלקטרונית להצהיר, כי וידא שהדו"ח המוגש לרשות זהה לחלוטין לדו"ח רואה החשבון החתום במקור.³⁰⁷ רואה החשבון אשר חתם על הדו"ח יגיש, מצידו, הצהרה לרשות, שלפיה הוא מאשר כי הדו"ח שנכלל בדו"חות הכספיים והמופיע באתר ההפצה של הרשות, זהה לדו"ח שנחתם בידו והועבר לגורם המדווח.³⁰⁸

3.7.6 ככלל, יש לשמור במשרד הראשי של התאגיד־המדווח כל מסמך שדווח לרשות לניירות ערך בדיווח אלקטרוני. כן יש לשמור את הוראת ההסמכה שניתנה למורשה החתימה האלקטרונית.³⁰⁹

3.8 אופן הדיווח האלקטרוני

3.8.1 דיווח אלקטרוני ייחשב כאילו הוגש ונמסר לרשות ניירות ערך במועד בו הוא ייקלט במערכת המגנ"א.³¹⁰ יודגש בעניין זה, כי לקראת השקת מערכת המגנ"א, אכן התקינה הרשות לניירות ערך כללים ברורים ומפורטים לעניין נהלי הדיווח במערכת המגנ"א, רישום מורשה חתימה אלקטרונית, ביצוע בפועל של הדיווח האלקטרוני,

307 הבדיקה תיעשה אל מול דו"ח רואה החשבון החתום במקור, השמור במשרדי הגורם־המדווח ובמשרד רואה החשבון. ראו תקנה 2(ד) לתקנות הדיווח האלקטרוני.

308 ראו תקנה 3(א) לתקנות הדיווח האלקטרוני. אישור כאמור יינתן בתוך שלושה ימים (לכל היותר) ממועד פרסום דו"חות כספיים באתר ההפצה.

309 ראו תקנה 4 לתקנות הדיווח האלקטרוני.

310 ראו תקנה 10(א) לתקנות הדיווח האלקטרוני. אישור קליטת המסמך יהווה אישור הגשה לרשות לניירות ערך, והוא יישלח לכתובת הדואר האלקטרוני של מורשה החתימה האלקטרונית. כן יופיע אישור זה באתר הדיווח של מערכת מגנ"א.

התחברות לאתר הדיווח, משלוח דיווחים שונים לאתר הדיווח של הרשות, וכן קבלה והורדה של נתונים מאתר ההפצה של הרשות.³¹¹

3.8.2 יודגש, כי האחריות להגשה תקינה של מסמך בדיווח אלקטרוני מוטלת כולה על הגורם המדווח. משום כך, אם לא ייקלט הדיווח מסיבה כלשהי, לרבות בשל וירוס מחשב או כל פגם בקובץ המדווח המונע קליטה תקינה, ולרבות כל תקלה אחרת במחשב של הגורם המדווח, המונע ממנו דיווח במועד שנקבע על פי הדין, תהא האחריות לכך על הגורם המדווח לבדו.³¹²

3.9 מורשה חתימה אלקטרונית

3.9.1 אם בחר תאגיד³¹³ להסמיך מורשה חתימה, עליו למנות לפחות שני נושאי משרה בכירה שישמשו כמורשי חתימה אלקטרונית מטעמו.³¹⁴

3.9.2 גם מינוי מורשה החתימה האלקטרונית אינו מסיים את ההליך, שכן מינוי כזה כפוף לאישור הרשות לניירות ערך לכך שאותו מורשה חתימה אכן יורשה לפעול במסגרת מערכת הדיווח האלקטרוני – המגנ"א.³¹⁵

3.9.3 על הגורם המדווח ליידע את הרשות לניירות ערך ואת מאשר החתימה שהנפיק את התעודה האלקטרונית, בדבר ביטול מינויו או שינוי בפרטיו של מורשה החתימה האלקטרונית,³¹⁶ או בדבר שינוי בתפקידו בתאגיד המדווח של המורשה.

311 ראו בעניין זה – כללי רישום, חתימה, דיווח והפצה במגנ"א, שהותקנו בשנת 2003.

312 לעניין זה קובעות התקנות, כי תקלה זמנית או קבועה במחשב המדווח לא תהווה הצדקה לעיכוב או לדחייה בהגשת המסמכים. ראו תקנה 10(ד) לתקנות הדיווח האלקטרוני. ברור, כי על אף הוראה זו הרי שאם יתברר שתקלה באתר הדיווח של הרשות לניירות ערך היא אשר מנעה דיווח במועד מטעם תאגיד, הרי שספק אם יש לראות בתאגיד דווקא אחראי לאיחור בדיווח. במיוחד נכון הדבר אם אירעה התקלה ביום האחרון לדיווח, והתאגיד דיווח מיד לאחר תיקון התקלה באתר.

313 יצוין, כי תקנות 13–15 לתקנות הדיווח האלקטרוני מסדירות את הכללים למינוי מורשה חתימה אלקטרונית לגבי מציע של ניירות ערך שאינו תאגיד מדווח, דוגמת מציע בהצעת רכש, או בהצעת מכר של ניירות ערך וכד'. ראו בעניין נהלי מינוי ופעולת מורשה החתימה האלקטרונית, גם את תקנות ניירות ערך (מאשר חתימה), התשס"ג–2003.

314 ראו תקנה 5(א) לתקנות דיווח אלקטרוני. להגדרת הביטוי "נושא משרה בכירה" ראו תקנה 1 לתקנות הדיווח. יצוין, כי בהתאם להוראת תקנה 5(ב) לתקנות הדיווח האלקטרוני הרי שחתם או נאמן לתעודות התחייבות רשאים להסתפק במינוי נושא משרה בכירה אחד בלבד, וזאת, בשל ההיקף הנמוך יחסית של הדיווחים מטעמם, בהשוואה לתאגיד מדווח.

315 לעניין הליך הבקשה לרשות לניירות ערך לאישור המורשה מטעם התאגיד, ראו תקנה 6 לתקנות הדיווח האלקטרוני.

316 גם במקרה זה רשאי יו"ר הרשות או עובד מוסמך להתיר, בנסיבות מיוחדות, את הגשת ההודעות בדרך שונה מהקבוע בתקנות. את המידע יש למסור באמצעות דיווח אלקטרוני, לא יאחר ממועד כניסת המידע לתוקף. ראו תקנה 7(א) סיפא וכן תקנה 7(ג) לתקנות הדיווח האלקטרוני.

3.9.4 על מורשה החתימה מוטלות מספר חובות, וביניהן החובה להצמיד את חתימתו ולהעביר את הדיווח רק לאחר שוידא כי הוא מוסמך לחתום על המסמך כחותם יחיד בשם הגורם המדווח. הוא נדרש לוודא שהמסמך, שעליו מצורפת חתימתו האלקטרונית, זהה למסמך שצורף להסמכתו לצורך הדיווח האלקטרוני.³¹⁷

3.9.5 יודגש, כי אחריותו של מורשה החתימה האלקטרונית הינה אחריות אישית, ולכן אף אם הוא יסמך אדם אחר להשתמש באמצעי החתימה שלו, לא יפטור אותו הדבר מאחריותו האישית לכך שהמסמך הנחתם אכן זהה למסמך שצורף להסמכתו, וכי הדיווח נעשה בהתאם לטפסים המתאימים.

3.10 עיון ושימוש במידע המופץ בדיווח אלקטרוני

3.10.1 כפי שהובהר לעיל, הרשות לניירות ערך מפעילה כיום במסגרת מערכת המגנ"א, שני אתרי אינטרנט מקבילים: באתר האחד – יגישו הגורמים המדווחים את דיווחיהם, ושמו – "אתר הדיווח". באתר השני – ימצא המידע לשימוש הקהל הרחב, ושמו – "אתר ההפצה".³¹⁸

3.10.2 מאחר שתכלית הדיווח האלקטרוני לשתף את כלל ציבור המשקיעים במידע המדווח על ידי התאגידים הבורסאיים ולעשות זאת באופן שוויוני, הרי שהכניסה ל"אתר ההפצה" והעיון במידע המופיע בו, פטורים מתשלום.³¹⁹ עם זאת, אדם המבקש לא רק לעיין בנתונים המתפרסמים באתר, אלא גם לשמור אותם ולהוריד אותם למחשבו, עשוי להידרש לשלם אגרה, במידה שכמות המידע שיבקש להוריד תעלה על נפח מסוים, אשר ייקבע.³²⁰ הוא הדין במי שיבקש להוריד ולשמור נתונים לשם מכירת המידע, הצגתו או הפצתו.

3.10.3 התקנות מדגישות, כי מידע המופץ, שלא על ידי רשות ניירות ערך, על בסיס נתונים שהורדו מאתר ההפצה, יהיה על אחריותו המלאה והבלעדית של מפיצו.³²¹ הטעם לכך ברור, שכן מידע זה יכול שיהיה חלקי, שגוי או בלתי מדויק.

317 דיווחיו יהיו בהתאם לטופס הדיווח המתאים שיופיע באתר הדיווח, אך נקבע כי אי קיומו של טופס דיווח מתאים אינו גורע מחובת הדיווח, החלה על הגורם המדווח. ראו תקנה 8(ב) לתקנות הדיווח האלקטרוני.

318 ראו תקנה 1 לתקנות הדיווח האלקטרוני המגדירות את שני האתרים. ראו באופן דומה תקנה 1 לתקנות ניירות ערך (מאשר חתימה), התשס"ג-2003.

319 ראו תקנה 16(א) לתקנות הדיווח האלקטרוני.

320 ראו תקנה 16(ג) לתקנות הדיווח האלקטרוני. יש להבהיר, כי התקנות אינן מורות מהי דרגת הסף שמעבר לה תיחשב כמות המידע לחורגת מ"היקף סביר", כאמור בתקנה 16(ג), ועניין זה יישאר ככל הנראה נתון לשיקול דעתם של מפעילי אתר ההפצה מטעם הרשות לניירות ערך.

321 ראו תקנה 17(א) לתקנות הדיווח האלקטרוני.

3.10.4 לשם מניעת הטעיה, חייב כל מפיץ של מידע כאמור לכלול הבהרה, בהבלטה מיוחדת, שהמידע המופץ על ידו נעשה באופן עצמאי ועל אחריות המפיץ וכי אין מדובר במידע רשמי של הרשות לניירות ערך. עוד ייאמר באותה הבהרה, כי המידע המלא והמחייב הוא זה הנכלל בדיווח שהוגש לרשות לניירות ערך והמופיע באתר ההפצה.³²²

3.11 עונשין

הפרת הוראותיהן של תקנות הדיווח האלקטרוני מהווה עבירה פלילית שדינה – מאסר של עד שישה חודשים או קנס כאמור בסעיף 61(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977.³²³

3.12 פטור מתחולת הוראות הדיווח האלקטרוני

3.12.1 תקנות הדיווח האלקטרוני קובעות, כי שני סוגי מסמכים יוגשו תמיד בדרך המסורתית – נייר, ולא באמצעות דיווח אלקטרוני: האחד – בקשת פטור מגילוי פרט בתשקיף,³²⁴ והשני – בקשת פטור מגילוי פרט בדו"ח כלשהו.³²⁵ החברה תגיש בקשה זו, ומסמכים הנוגעים לה, שלא באמצעות דיווח אלקטרוני. הבקשה תוגש למשרדי הרשות לניירות ערך בירושלים באמצעות דיווח על גבי נייר בלבד.

3.12.2 זאת ועוד, תקנות הדיווח האלקטרוני מאפשרות ליו"ר הרשות לניירות ערך לפטור – במקרים מסוימים – מדיווח אלקטרוני, אם הוא סבור, כי הדבר דרוש לשם שמירה על ענייניו של ציבור המשקיעים בניירות ערך. פטור כזה יכול שייעשה ביחס לתאגיד-מדווח מסוים, או ביחס לנושא מדווח מסוים (ואז יחול לגבי כל התאגידים המדווחים באותו נושא), ומלשון התקנות משתמע שפטור כאמור צריך להיות קצוב בזמן.³²⁶

4. המלצות ועדת ברנע לעניין חובות הדיווח

4.1 כללי

בחודש מארס 2001 פרסמה ועדה ציבורית, בראשות פרופ' אמיר ברנע, את מסקנותיה בנושא מודל הדיווח ביחס לעסקי החברה, הן במסגרת התשקיף והן במסגרת הדיווחים התקופתיים והשוטפים.³²⁷ המלצות הוועדה נגעו למודל הדיווח בתשקיף, אך לא פחות

322 ש.ם.

323 ראו תקנה 24 לתקנות הדיווח האלקטרוני. יצוין, כי סעיף 61(א)(1) לחוק העונשין קובע קנס של 9,600 ש"ח (נכון לחודש נובמבר 2003).

324 בקשה על פי סעיף 19(א) לחוק.

325 בקשה על פי סעיף 36(א) לחוק. ראו תקנה 26(ב) לתקנות הדיווח האלקטרוני.

326 ראו תקנה 26(א) לתקנות הדיווח האלקטרוני.

327 ראו "דו"ח הוועדה לבחינה מחודשת של מודל הדיווח על עסקי החברה בתשקיף ובגזרותיו"

מכך — למודל הדיווח במסגרת הדיווחים התקופתיים והשוטפים של התאגיד הבורסאי. ניתן אף לומר, כי עיקר המלצות הוועדה נוגעות דווקא, ועשויות להשפיע דווקא, על הדיווח התקופתי, ופחות על מבנה התשקיף. זאת, משום שההמלצה העיקרית והכולטת ביותר שיצאה תחת ידי ועדת ברנע היתה — להשוות את רמת הדיווח התקופתי והיקפו, לזה הנכלל בדיווח במסגרת התשקיף.³²⁸

ועדת ברנע קבעה, ובצדק, כי מחד גיסא כולל התשקיף המקובל בישראל ערב-רב של פרטים, שחלקם כלל אינו חשוב באמת לשיקולי המשקיע הסביר. מנגד, הדיווחים השוטפים הם, במקרים רבים, כלליים מדי, אינם מפורטים, והם מתמצים בהסברים כלליים של דירקטוריון החברה באשר למצב עסקי החברה, תוך הפניה לדו"חות הכספיים, ותו לא.³²⁹

פערי מידע אלו בין התשקיף לבין הדיווחים השוטפים מביא את ועדת ברנע למסקנה ברורה, כי אין הם רצויים ועל כן יש להשוות את רמת הדיווח במסגרת הדו"חות התקופתיים והשוטפים לרמת הדיווח בתשקיף.

לאור כל זאת, ואגב אימוץ הדין האמריקאי בעניין זה ואימוץ רמת הדיווח הנהוגה בארה"ב,³³⁰ המליצה ועדת ברנע על — "השוואת היקף הגילוי הנדרש בתשקיף עם היקף הגילוי הנדרש בדו"חות התקופתיים, באופן שעיקר האינפורמציה הכלולה בתשקיף תתעדכן בדו"חות התקופתיים באופן שוטף".³³¹

4.2 המלצות ועדת ברנע החלות הן על תוכן הדו"חות התקופתיים והן על תוכן התשקיף:

ועדת ברנע המליצה שורה של המלצות באשר לדיווחי התאגיד במסגרת התשקיף, אך הן חלות גם על הדיווח השוטף והתקופתי.³³² העיקריות שבהמלצותיה הן —

1. אימוץ עקרון המהותיות, כעיקרון מנחה בכל נושא הדיווחים, באופן שיפטור חברות מדיווח אודות נושאים לא-מהותיים.³³³
2. הדיווח באשר לנכסי החברה ופעילותה, יחולק על פי תחומי הפעילות של החברה.³³⁴

(להלן: "דו"ח ועדת ברנע") (ירושלים, ניסן התשס"א, מארס-2001). יצוין, כי יתר חברי הוועדה, מלבד יושב הראש — פרופ' אמיר ברנע, היו — פרופ' יצחק סוארי, עו"ד דוד חודק, רו"ח דליה לב, רו"ח משה פרץ, רון לובש, פרופ' אבי משולח, צבי שכטר ורו"ח יהלי שפי.

328 ראו שם, בעמ' 1.

329 ראו שם, בעמ' 35-36.

330 יצוין, כי הסטנדרט הנוכחי של הגילוי והדיווח בארה"ב עוצב במידה רבה בעקבות המלצות ועדת מומחים שהוקמה שם בראשית שנות ה-90' על ידי לשכת רואי החשבון (AICPA) — ועדת ג'נקינס (Jenkins) — ואשר פרסמה את המלצותיה בשנת 1994.

331 ראו דו"ח ועדת ברנע, לעיל הערה 327, בעמ' 1.

332 להרחבה בנושא המלצות ועדת ברנע, באשר לתוכן התשקיף, ראו פרק ז' לספר זה.

333 ראו דו"ח ועדת ברנע, לעיל הערה 327, בעמ' 2.

334 דיווח כזה יכלול גם חלוקה ופירוט של הכנסות התאגיד והרווח התפעולי שלו בכל תחום פעילות. ראו שם, בעמ' 20. עוד מוצע, כי תפורט הסביבה בה פועלת החברה בכל אחד מתחומי

3. הרחבת הדיווח כאשר למידע לא-חשבונאי (Non-Financial Information).
4. הרחבת הדיווח בנושא השקעות בנכסים לא-מוחשיים, מחקר ופיתוח (מו"פ), עובדים והון אנושי, והרחבת הדיווח על תרומת השקעות אלו לתאגיד.

המלצת ועדת ברנע, כאמור, להשוות את רמת הדיווח בדו"ח התקופתי של החברה לתשקיף, משמעותה – החמרה והכבדה ניכרת של חובות הדיווח השוטף של החברה. למעשה, המליצה ועדת ברנע להפוך את הדו"ח התקופתי של התאגיד-המדווח למעין תשקיף, על כל המשתמע מכך. כך, למשל, מחילה הוועדה בהמלצותיה את חובת הדיווח והפירוט המקיפה של התשקיף, על הדו"ח התקופתי.³³⁵ הוועדה מנמקת, כי כך ייקל על התאגיד הליך ההנפקה, שכן מרבית עבודת הדיווח כבר תיעשה במסגרת הדו"ח התקופתי.

ניתן להתבונן על הדברים בדרך שונה מדרכה של ועדת ברנע. המלצותיה אמנם צפויות להקל על התאגידים במלאכת הכנת התשקיף העתידי. ואולם, הדבר יחייב את התאגיד, כל תאגיד, גם כזה שלא ביקש כלל להציע ניירות ערך חדשים לציבור, להכין תשקיף-זוטא. מעמסה זו הינה כבדה ביותר וראוי לתהות אם יש הצדקה להכבדה כזו. כאשר לדו"ח ביניים של החברה, המוגש במהלך השנה הקלנדרית, הרי שיש להתייחס בו רק לשינויים שאירעו במהלך הרבעון, שאליו מתייחס הדו"ח, ביחס לדו"ח הקודם שפרסם התאגיד.

השאלה שחייבת להישאל, בהקשר להמלצות ועדת ברנע, היא, אם ההכבדה הניכרת שתוטל על התאגידים הבורסאיים באמצעות הרחבת חובת הדיווח השוטף, הינה מוצדקת ויעילה. שאלה נוספת המתבקשת היא, אם אמנם יש מקום להפוך כל דיווח תקופתי למעין תשקיף. לא רק שמדובר בהוצאה כספית ניכרת מצד התאגיד המדווח. מדובר גם בגיוס הנהלתו לעיסוק נרחב (ואולי אף נרחב מדי) בסוגיות הנוגעות לדיווח לציבור, על חשבון עיסוקה בניהול עסקי החברה ובפיתוחם. יש למצוא, אכן, את נקודת האיזון הראויה בין דיווח מקיף, מפורט וענייני, לבין הכבדה מוגזמת על התאגיד המדווח. ספק רב אם הכיוון בו צעדה ועדת ברנע אכן שומר על איזון עדין זה.

הפעילות, יפורטו הגורמים החיצוניים המשפיעים על פעילותה וייעשה ניסיון להעריך את ההשפעה הצפויה של אירועים והתפתחויות בסביבת פעילותה של החברה, לרבות התפתחויות טכנולוגיות או כלכליות, מצב בטחוני, שינויי חקיקה ותקינה, או מגמות חברתיות מהותיות, שעשויות להשפיע על עסקי החברה. ראו שם, בעמ' 22.

335 ראו שם, בעמ' 33.

5. חוק סארבנס-אוקסלי – Sarbanes-Oxley Act

5.1 כללי

בשלהי שנת 2001 נדהם עולם העסקים מקריסת חברת הענק האמריקאית אנרון (Enron), שהיתה הקריסה הגדולה מעולם של חברה מסחרית. זמן קצר לאחריה, התמוטטו חברות נוספות, אף הן איתנות-לכאורה, כגון וורלדקום (WorldCom) ואחרות. ההלם הכללי והלחץ הציבורי שבעקבותיו, האיץ בארה"ב הליכי חקיקה מזורזים ביותר, שבסופם הוצג ב-30 ביולי 2002, כתשעה חודשים בלבד לאחר חשיפת פרשת אנרון, התיקון לחוק ניירות הערך האמריקאי. התיקון לחוק נושא את שם של שני יוזמיו – פול סארבנס ומייקל אוקסלי, שהובילו את חקיקתו של ה-Sarbanes-Oxley Act (להלן: "חוק סארבנס-אוקסלי").³³⁶

יש לראות בחוק זה ניסיון תחיקתי לשקם את אמון הציבור בכלל, וציבור המשקיעים בניירות ערך בפרט, הן במוסד ראיית החשבון, הן בחברות הציבוריות והבורסאיות והן בדיווחיהן. המהירות (ויש שיאמרו – החופזה) בה התקבל החוק, תעיד על מידת הלחץ ועל מידת הרצון להשיב את היציבות, את הביטחון והאמון לגורמים האמורים. אמון ויציבות אלה נפגעו קשות לאחר גילוי מעשי המירמה וההונאה השיטתיים, בהם נטלו חלק ממנהלי חברות, עובדיהן הבכירים, רואי החשבון החיצוניים שלהן ויועציהן השונים.

5.2 תמצית החוק

בתמצית ייאמר, כי החוק קובע הוראות אשר נועדו להגביר את מידת הפיקוח, הבקרה והשליטה (מה שמכונה – Corporate Governance), שאמורים להפעיל מנהלי החברה באשר לעריכת הדו"חות הכספיים של החברה, ולניהול ענייניה הכספיים-פיננסיים בכלל.

בצד הטלת אחריות וחבות, קובע החוק החדש הוראות עונשיות קשות מאוד, המעמידות את העבירות עליו לשוות ערך, מבחינת רמת הענישה, לעבירות של מירמה, הונאה וכדומה.

חלק ניכר מהוראות החוק לא נכנסו לתוקף באופן מיידי, אלא לאחר תקופת "התאקלמות" של השוק ושל התאגידים הבורסאיים, או לאחר ביצוע תיקוני חקיקה הנדרשים לשם יישום הוראות החוק. ואמנם, חלק מההוראות נכנס לתוקף רק בשלהי שנת 2003, ומיעוטן – ייכנסו לתוקף במהלך שנת 2004.³³⁷

336 לדיון בפרשת אנרון, בלקחיה ובהשלכותיה על עולם החשבונאות, ראו רו"ח י' גב, רו"ח ד"ר א' סולגניק ועו"ד א' שרף, "פרשת אנרון: שיקולי מדיניות במבט רגולטורי" רואה החשבון נא(2) 123.

337 על מנת שייושם בפועל, נדרשה הרשות לניירות הערך בארה"ב לקבוע שורה של כללים (למעלה מ-20, על פי הערכה), אשר יאפשרו את יישומו של החוק החדש, וחלקם הושלם רק במהלך שנת 2003.

בנושאים מסוימים קובע החוק הוראות פרטניות וברורות, הניתנות ליישום מידי, בעוד בנושאים אחרים נדרשת חקיקת משנה, לרבות מצד הרשות לניירות הערך האמריקאית, ה-SEC.

אף שמדובר בחוק אמריקאי, תהא לו תחולה על כל התאגידים הזרים הנסחרים בארה"ב, לרבות חברות ישראליות רבות הרשומות למסחר בבורסות בארה"ב, בעיקר בבורסת נאסד"ק ובבורסת ניו יורק.³³⁸

5.3 עיקרי הוראות חוק סארבנס-אוקסלי

5.3.1 רואה חשבון מבקר

דיווח רואה החשבון המבקר

חוק סארבנס-אוקסלי קובע, כי חובה על רואה החשבון של התאגיד לדווח לוועדת הביקורת ולקיים עמה דיון בנושאים המבוקרים על ידו. רואה החשבון המבקר ידווח לוועדת הביקורת באופן שוטף, בין היתר, על החלופות האפשריות באשר לדיווח החשבונאי והצגת הנתונים הכספיים של החברה בדו"חותיה.

החוק דורש מרואי החשבון של התאגיד לספק חוות דעת לא רק בדבר המספרים הנקובים בדו"חות הכספיים, כפי שהיה מקובל עד כה, אלא הם נדרשים גם לספק חוות דעת אודות הנאותות והיעילות של ביקורת הפנים בתאגיד. מדובר, אם כן, בהגברה משמעותית של האחריות האישית של רואה החשבון החיצוני.³³⁹

5.3.2 צירוף הצהרת CEO ו-CFO לדו"חות הכספיים

כל דו"ח כספי וכל דו"ח תקופתי יכלול הצהרה (Certification) של מנהלי החברה, קרי – מנהל העסקים הראשי (CEO) ומנהל הכספים הראשי (CFO), בדבר נכונות הדו"ח הכספי, העדר פרטים מטעים בו, וכי כל המידע המהותי אכן נכלל בהם.

שניים אלו יחתמו על כל דו"ח כספי ויאשרו בהצרתם, כי קיימת בחברה מערכת של ביקורת פנימית מאורגנת ומסודרת. על המנהלים לאשר, כי הם אחראים לקביעת מערכת של נהלים וכללי בקרה בקשר לגילוי נאות. כן עליהם לאשר, כי מסרו לוועדת הביקורת של החברה כל מידע הנוגע לקיומם של פגמים או ליקויים בבקרה הפנימית בחברה. עוד נדרשים המנהלים לאשר, כי הדו"ח הכספי עומד בדרישות החוק ומשקף

338 בחודש אוקטובר 2002 הודיע יו"ר הרשות לניירות ערך בארה"ב (SEC), כי אין בכוונת הרשות לפטור חברות זרות מתחולת הוראות החוק. יצוין, כי בהתאם להודעת ה-SEC, ההוראות בעניין הדו"חות הכספיים יחולו על חברות זרות (שעמן נמנות מרבית החברות הישראליות הנסחרות בארה"ב), רק החל מהדו"חות השנתיים של שנת 2005.

339 ראוי להפנות בעניין זה להוראות סעיפים 154–170 לחוק החברות בישראל המסדירות את דרכי מינויו, פיטוריו, קביעת שכרו ופעילותו של רואה החשבון המבקר של החברה. חלק מהוראות חוק החברות בישראל כבר קובעות, במידה מסוימת, את ההוראות האמורות בחוק סארבנס-אוקסלי. במיוחד ראו בהקשר זה את סעיפים 160, 163, 164, ו-168 לחוק החברות בישראל, המסדירים את סמכויותיו של רואה החשבון כלפי התאגיד והמחייבים אותו לפעול באורח עצמאי ובלתי תלוי.

דיני ניירות ערך

באופן נאות את מצבה הכספי של החברה, ואת תוצאות פעילות החברה בתקופה המדווחת.³⁴⁰

רכיב חשוב נוסף בהצהרות האמורות של המנהלים, הינו הצהרה כי הם מסרו לרואי החשבון המבקרים (החיצוניים) של התאגיד וכן לוועדת הביקורת של החברה, כל מידע הנוגע לכשל או לפגם במערכת הבקרה הפנימית של התאגיד, וכן כל מידע הנוגע להונאה או מירמה.

ברור לכל, כי הצהרות (Certifications) אלו של מנהלי החברות, מגבירות במידה רבה מאוד את נטל האחריות המוטל עליהם. במובן זה לא תהא זו הגזמה לומר, כי חוק סארבנס-אוקסלי יצר רפורמה משמעותית ביותר באחריות מנהלים באשר לדיווח הכספי של התאגידים. שכן, אם בעבר יכלו מנהלי התאגידים להוציא מידם כליל את כל נושא הדיווח הכספי, ולראות ברואי החשבון המבקרים את הכתובת היחידה והבלעדית האחראית לנכונות הדיווחים, הרי שמעתה ואילך המצב שונה בתכלית.

יתר על כן, חוק סארבנס-אוקסלי יוצר מהפכה משמעותית גם בדרישות ובכישורים הנדרשים ממנהל בכיר בתאגיד בורסאי. ידע חשבונאי והבנה ממשית ועמוקה בענייני כספים אינם עוד בגדר מותרות עבור המנהל, אלא כישורים הכרחיים. הוראות החוק החדש מעידות, כי מנהל לא יוכל עוד להתגונן בטענה, כי אינו מביין בענייני כספים, שכן חייב הוא לבדוק ולהצהיר כי בדק ווידא כי הדיווח הכספי של החברה אכן תואם את מצבה הכספי והעסקי הנכון והמדויק של החברה. נובע מכך, כי העדר כישורים והבנה בעניינים פיננסיים לא יוכלו לשמש הגנה מקום בו ברור שהנתונים היו ניתנים לבירור ולבדיקה על ידי המנהל. ואמנם, כתוצר ישיר של קביעת החובות המוטלות על המנהלים כאמור, קובע חוק סארבנס-אוקסלי עונשים חמורים על הפרת הוראות אלו.³⁴¹

ראוי להעיר בהקשר זה, כי, כאמור, הוראות החוק בעניין זה (סעיפים 302 ו-906 לחוק החדש) חלות גם על תאגידים ישראליים שמניותיהם נסחרות בבורסות בארה"ב, בהיותם מה שמוגדר שם "תאגידים זרים" (Foreign Private Issuers). על חברות אלו חלות בעיקר ההוראות לעניין הדיווח השנתי.

340 ראו Sarbanes Oxley Act, Sec 906, Sec 302. לשם השוואה, חוק ניירות ערך בישראל קובע, כי דירקטוריון החברה הוא המאשר את הדו"חות השנתיים וכי יו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל ובעל התפקיד הבכיר בתחום הכספים בחברה, הם אשר יחתמו על הדו"חות הכספיים. ראו תקנה 9(ה) לתקנות הדיווח. ראו גם את תקנה 46 לתקנות ניירות ערך (דו"חות תקופתיים ומיידיים), הקובעת, כי דו"חות ביניים ומיידיים יחתמו על ידי יו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל ונושא המשרה הבכיר ביותר בתחום הכספים, או בידי דירקטור שהדירקטוריון הסמיך, במקום כל אחד מאלה לצורך חתימה על הדו"ח.

341 מבחינת הענישה נקבעו שתי חלופות: במקרה של עבירה בודד, יוטל קנס של עד 5 מיליון דולר ועד 20 שנות מאסר. במקרה של עבירה בודדעין – קנס של עד מיליון דולר ועד 10 שנות מאסר.

5.3.3 דירקטור חיצוני ובלתי תלוי — "דירקטור עצמאי"
החוק קובע, כי דירקטור שיכהן בוועדת ביקורת לא יהיה "אדם קשור" (Affiliated Person) לחברה, במישרין או בעקיפין, ולא יקבל גמול נוסף על שכר דירקטורים. "אדם קשור" הוא מי שבאופן ישיר או עקיף שולט, נשלט או מצוי תחת שליטה משותפת ביחד עם החברה.
"שליטה" מוגדרת שם כיכולת לכוון את פעילות ההנהלה והמדיניות של החברה, בין באמצעות זכויות הצבעה ובין בדרך אחרת. כאשר לדרך מינויו קובע החוק, כי הוא ימונה בדרך בה מתמנים כל יתר הדירקטורים ה"רגילים".

5.3.4 הרכב הדירקטוריון
החוק קובע, כי חובה שלפחות אחד מחברי הדירקטוריון יהיה מומחה בתחום הכספי-פיננסי. חוק סארבנס-אוקסלי מסמיך את הרשות לניירות הערך האמריקאית (SEC) למנוע את כהונתם של אנשים מסוימים בנושאי משרה.

5.3.5 ועדת ביקורת (Audit Committee)

5.3.5.1 תפקידי ועדת הביקורת
חוק סארבנס-אוקסלי מהווה אבן-דרך מבחינת הגדרת תפקידה וסמכותה של ועדת הביקורת בדין האמריקאי, שכן הוא מגביר במידה רבה את סמכויותיה. החוק הופך את ועדת הביקורת למעורבת, יותר מאי-פעם בעבר, בפיקוח ובבקרה אחר הנעשה בחברה, ועל כן — אולי אף מעורבת, בעקיפין, בניהול החברה. זאת, בשל השפעת ועדת הביקורת, על פי החוק החדש, על הדיווח הכספי של התאגיד.
החוק מגביר את חובותיה של ועדת הביקורת וקובע, כי תפקידה לפקח ולבחון כל נושא הנוגע לענייניה הכספיים של החברה, ובכלל זה — הדו"חות הכספיים. הוועדה אחראית למינוי ולקביעת הגמול לרואה החשבון המבקר של החברה.³⁴² היא אחראית להתקשרות עם המבקרים והיא גם זו שצריכה לאשר התקשרות למתן שירותים שאינם נוגעים לביקורת (מה שמכונה — Non-Audit Services).

לוועדה סמכות לשכור שירותיהם של יועצים חיצוניים (כגון עורכי דין או רואי חשבון) לשם מילוי תפקידה.³⁴³
הוועדה אחראית ומפקחת על פעילותו של רואה החשבון החיצוני, והאחרון נדרש לדווח לוועדה על מדיניותה החשבונאית של החברה ועל מדיניותו שלו, על

³⁴² לשם השוואה, הדין בישראל קובע, כי הדירקטוריון הוא המאשר את הדו"חות הכספיים וכי אין הוא רשאי להאציל סמכות זו לוועדות הדירקטוריון. עוד יצוין, שבהשוואה לחוק סארבנס-אוקסלי, הרי הדין הישראלי קובע כי רואה חשבון מבקר ימונה על ידי האסיפה הכללית ושכרו ייקבע על ידי האסיפה או הדירקטוריון.

³⁴³ ראו באופן דומה סעיף 266 לחוק החברות הישראלי.

דיני ניירות ערך

התכתבויות וחלופת מסמכים בינו לבין הנהלת החברה, ועל דרכי דיווח חלופיות לגבי הנתונים המופיעים בדו"חות הכספיים.

5.3.5.2 הרכב ועדת הביקורת

ועדת הביקורת, כך מורה החוק החדש, תכלול "דירקטורים עצמאיים" בלבד, קרי — כאלה שאינם קשורים לתאגיד. יתרה מזאת, חובה למנות כחבר ועדה אדם אחד לפחות המוגדר "מומחה פיננסי".³⁴⁴

5.3.6 אמצעי בקרה פנימיים

נושא משרה חייב להצהיר על אחריותו ליצירה ולשמירה על מערכת דיווח פנימית בחברה וכן על יצירת מערכת לביקורת פנימית בחברה. תפקיד מערכת הבקרה הפנימית לדאוג לאמינות הדו"חות הכספיים ולשמירה על קיום דרישות הדין. כמו כן נועדה מערכת זו לשמור על שקיפות בארגון.³⁴⁵

יצוין, כי בנושא הבקרה הפנימית, הוראות חוק סארבנס-אוקסלי אינן מפורטות, אלא כלליות. על כן מנחה החוק את הרשות לניירות הערך האמריקאית (SEC) לקבוע כללים לעניין חובת התאגידיים לצרף לדו"חותיהם השנתיים הצהרות בדבר ביצוע נהלי בקרה פנימית.

5.3.7 דיווח וגילוי מיידי

החוק החדש קובע, כי יש לדווח, בדיווח מיידי ובאופן ברור, אודות כל מידע מהותי באשר למצבה הכספי או התפעולי של החברה.

5.3.8 אחריות עורך הדין

חוק סארבנס-אוקסלי מגביר את חובות הפיקוח והדיווח גם של עורך הדין של התאגיד הבורסאי: החוק קובע, כי עורך דין יהיה מחויב לדווח למנכ"ל או ליועץ המשפטי הפנימי של החברה על כל הפרה מהותית של דיני ניירות ערך או של חובות האמון כלפי החברה, אשר נתגלו לו ואשר בוצעו על ידי החברה או על ידי מי מעובדיה.³⁴⁶

344 יצוין, כי משמעות המונח המעורפל "מומחה פיננסי" תיקבע על ידי הרשות לניירות ערך בארה"ב. לשם השוואה להוראות האמורות, ניתן להזכיר את הוראת חוק החברות בישראל. החוק קובע, כי ועדת הביקורת תורכב משלושה חברים, כאשר שניים מהם הם הדירקטורים החיצוניים, וכאשר יו"ר הדירקטוריון אינו רשאי להיות חבר בוועדה. יצוין, כי אין בחוק החברות בישראל דרישה לעניין כישורים או מומחיות בתחום הכספים. עם זאת, ראו בהקשר זה את הוראת סעיף 279 לחוק החברות.

345 ראוי להזכיר, כי החוק האמריקאי החדש אינו מזכיר מוסד הקיים על פי הדין בישראל: מנגנון של מבקר פנימי, הממונה על ידי הדירקטוריון, בהתאם להמלצת ועדת הביקורת. מעמדו, סמכויותיו ותפקידיו של המבקר הפנימי, מוגדרים בחוק החברות בישראל.

346 ברור, כי קביעת חובה זו עלולה לחשוף את עורך הדין של החברה לתביעות כגין רשלנות מקצועית במידה שהוא לא יתרה במועד בפני הנהלת התאגיד על הפרת הדין כאמור.

אם יינקטו צעדים לשם תיקון הפרת הדין, כאמור, נדרש עורך הדין לדווח על כך לוועדת הביקורת.

5.3.9 אימוץ כללי התנהגות (קוד אתי)

החוק מציע יישום של קודי אתי על ידי כל חברה שנסחרת בבורסה, שיתייחס, בין היתר, לנושאים של ניגוד עניינים ולעמידה בדרישות הדין. הקוד יהיה גלוי בפני הציבור ויכלול מנגנון אכיפה וגילוי למקרים בהם דירקטורים, עובדים או נושאי משרה, לא פעלו בהתאם לקוד.³⁴⁷ זאת ועוד, החוק החדש קובע הוראות לעניין דיווח בדבר אימוץ קוד התנהגות בקרב אנשי הכספים הבכירים בחברה, לרבות שינויו או ביטולו. על הקוד לכלול כללים עבור אנשי הכספים בחברה, בדבר המדיניות החשבונאית הנבחרת, כללי דיווח במועד לרשות לניירות ערך, ועוד.

5.3.10 הקמת המוסד לפיקוח

ביטוי בולט להפקת לקחי פרשת אנרון, ניתן למצוא בקביעה נוספת של חוק סארבנס-אוקסלי, שלפיה יוקם מוסד לפיקוח. תפקידו יהיה פיקוח על פעילותן של פירמות רואי החשבון המבקרות את התאגידים הציבוריים בארה"ב. מוסד זה שיפעל בשיתוף, ולמעשה – כזרועה הארוכה של הרשות לניירות ערך בארה"ב, יערוך רישום של כל פירמות רואי החשבון המבקרות את התאגידים הציבוריים. המוסד לפיקוח יהיה מוסמך לחייב את פירמות רואי החשבון לדווח לו באורח שוטף ולמסור לו פרטים מלאים על החברות המטופלות על ידם, שכר הטרחה שנגבה מהחברות, ועוד.

כן מוסמך המוסד לקבוע תקני ביקורת, לפרסם כללי אכיפה וענישה של רואי חשבון, שיפרו את הוראות הדין, ולקבוע דרישות דיווח שונות מפירמות לראיית החשבון.

אין ספק, כי הקמת המוסד לפיקוח מעידה על ההכרה בכך שמצב בו פועלות פירמות של רואי החשבון, המבקרות תאגידים בורסאיים, בלא כל פיקוח ובקרה עליהן, אינו רצוי. בהעדר בקרה ממעל, אכן התאפשרו מעשי ההטעיה והתרמית שנחשפו בפרשת אנרון, בהם שימשה פירמת רואי החשבון של חברה זו שחקן מפתח.

5.3.11 הוראות נוספות

שתי הוראות מעניינות וחדשניות נוספות בחוק החדש ראויות לאיזכור: האחת, ההוראה האוסרת על מתן הלוואות על ידי החברה לנושאי משרה בה, בין במישרין ובין בעקיפין (כגון באמצעות חברה-בת וכדומה). זאת, למעט חריגים בודדים.

³⁴⁷ מעניין לציין, כי הדין בישראל כלל אינו דן בנושא אתיקה וכד', אם כי הוא עוסק באופן אישור עסקאות שיש בהן ניגוד עניינים. נוסף לכך, קיימת על פי הדין בישראל, כידוע, חובת אמון של בעלי שליטה ודירקטורים.

דיני ניירות ערך

השנייה, ההוראה המאפשרת לחייב את מנהלי החברה להשיב לחברה סכומי בונוסים ומענקים שקיבלו (לרבות אופציות ומניות שקיבלו, ולרבות השבת כספי רווחים שנצמחו להם עקב מכירת ניירות ערך של החברה), אם חויבה החברה לבצע הצגה מחדש (Restatement) של דו"חותיה הכספיים עקב גילוי אי סדרים בחברה.

5.4 ביקורת על החוק

5.4.1 קשה להעלות על הדעת התנגדות חריפה וביקורתית יותר מזו לה זכה חוק סארבנס-אוקסלי. רבים טענו, כי החוק נוסח והוכן בחיפזון רב עקב הביקורת הציבורית המתרחבת, בעקבות חשיפת שורת מעשי ההונאה והתרמית, שרובם נגעו לדרך הצגת הנתונים הכספיים של החברות בדו"חותיהן. יוזכר, כי בחלק מהפרשות שנחשפו בכלי התקשורת בוצעו ההונאות בסיוע, במידה כזו או אחרת, גם מצד רואי החשבון של התאגיד.

5.4.2 בשל הלחץ הציבורי, נאלץ המחוקק האמריקאי לפעול במהירות יתר, שסופה — כך טוענים המבקרים — רק להכביד על מלאכת הביקורת החשבונאית, בלי לשפרה.

5.4.3 אחת הטענות המרכזיות שהועלו כלפי המחוקק האמריקאי וכלפי הרשות לניירות ערך האמריקאית (ה־SEC) בהקשר לחוק החדש, היתה, כי לחברות ולפירמות לראיית החשבון לא ניתן זמן נאות להיערך לקראת עמידה בדרישות החדשות. יוזכר, כי החקיקה דורשת כי החברות יתאימו עצמן לתנאים החדשים כבר החל בדו"חות השנתיים לשנת 2003.

5.4.4 טיעון ביקורתי נוסף כנגד החוק מתייחס לכך, שהחקיקה החדשה צפויה להגדיל במידה ניכרת את ההוצאות הכספיות של התאגידי הנסחרים, במיוחד בגין תשלומים מוגדלים לרואי החשבון ולעורכי הדין. זאת, לא רק בשל העבודה המוגברת, אשר תידרש מהם על פי החוק, אלא גם בשל הגברת נטל האחריות המקצועית, אשר יוטל עליהם מעתה ואילך.

מעבר לכך נטען, כי החוק יגביר את עיסוקם של מנהלי החברה בדו"חות הכספיים ויגרום להם להקדיש זמן רב מדי לנושאים שוליים, כגון דרך הצגת התוצאות העסקיות בדו"חות, תחת שיטפלו בענייני התאגיד הבווערים עצמם. מנגד, ניתן לומר, כי החוק עשוי להגביר את אמון הציבור במערכת החשבונאית וברואי החשבון החיצוניים. הוא אף עשוי להגביר את אמון הציבור בדיווחי החברות הבורסאיות.

5.4.5 נושא נוסף שזכה אף הוא לקיתונות של ביקורת הוא הגברת האחריות על נושאי המשרה הבכירים בחברה, ובמיוחד ה־CEO (שבחברות רבות הוא המקבילה למנכ"ל, ולעתים — ליו"ר הדירקטוריון, בחברות ישראליות) ושל מנהל הכספים הראשי בחברה, ה־CFO. הגברת אחריות זו עלולה להרתיע רבים מלמלא תפקידים אלו.

על טיעון זה ניתן לומר, כי דברים דומים נאמרו בעבר גם כאשר להגברת אחריותם של דירקטורים בחברות ציבוריות. יחד עם זאת, לא נראה, שיש לתאגידים בורסאיים בעיה לאייש את הכסאות סביב שולחן הדירקטוריון, וזאת, על אף ההלכות שהחמירו את חובת הזהירות ואת נטל האחריות המוטל על דירקטורים. משום כך ספק רב, אם הגברת נטל האחריות על מנהלי החברות אכן תרתיע אותם באמת, ותמנע מהם לאייש את אותן משרות. עם זאת, תוצאה אפשרית וצפויה בהחלט של החמרת נטל האחריות האמור, היא העלאת פרמיות הביטוח בגין אחריות מנהלים בחברות הבורסאיות.

5.4.6 לגבי התאגידים הישראליים הנסחרים בארה"ב, קיימת בעיה של סתירה אפשרית בין ההוראות: להמחשה — רואה החשבון של התאגיד מתמנה, לפי הדין הישראלי, על ידי האסיפה הכללית של בעלי המניות. חוק סארבנס-אוקסלי קובע, לעומת זאת, כי סמכות המינוי הופקעה מהאסיפה הכללית ועברה לוועדת הביקורת. חברות ישראליות הנסחרות בארה"ב (וחלקן אף רשומות למסחר כפול, בתל אביב ובניו יורק) — ואמורות למלא את שתי מערכות הדינים גם יחד — עלולות להיקלע לבעיה, כאשר בניסיון לרצות את שתי המערכות יבצעו הליך כפול: אישור בוועדת הביקורת (כנדרש לפי החוק האמריקאי) ולאחר מכן אישור של האסיפה הכללית (הנדרש לפי החוק הישראלי). לא ברור מה יקרה אם פורום אחד (אסיפה כללית) לא יסכים עם החלטת הפורום האחר (ועדת ביקורת).

5.4.7 לעניין חובת הרוטציה בתפקיד רואה החשבון (רוטציה שמשמעותה החלפת פירמת רואי החשבון של החברה בכל חמש שנים), ניתן לטעון, כי הרוטציה הנדרשת היא דווקא בתוך המשרד המטפל, ולא בהכרח העתקת הטיפול למשרד אחר. אין זה בטוח כלל, שאכן רוטציה תוך-משרדית עדיפה על רוטציה בין-משרדית, שכן אין ספק, שחשיבה ביקורתית ונקודת הסתכלות שונה באמת יושגו ביתר קלות דווקא כאשר הרוטציה תהא בין משרד אחד למשנהו, ולא בתוך המשרד.³⁴⁸

6. חובת הגילוי ביחס ל"מידע רך"

6.1 מהו "מידע רך" ובמה חשיבותו

מידע צופה פני עתיד, מכונה לעתים גם "מידע רך", משום שהוא אינו ודאי והוא קשה לאימות ברור וחד-משמעי. זהו מידע אשר נוצר רק כתוצאה משילוב של הערכות, תחזיות, ניתוח והסקת מסקנות. שילוב זה אינו מדויק, רחוק מלהיות מדעי וטומן בחובו סיכון אינהרנטי, בסיסי, המאפיין אותו.

מידע רך יכול להיות מסוגים שונים: החל בתחזית בדבר מכירות או הכנסות

348 יתר על כן, אם יתגלו ליקויים בטיפול חשבונאי, עם הרוטציה התוך-משרדית, סביר להניח שמגמת המשרד תהיה לחפות על הליקויים, בעוד שסביר פחות שהדבר יקרה בין משרד אחד למתחרהו.

עתידיות של החברה; עבור בהערכת סיכויים בהצלחת הליכים משפטיים בהם מעורבת החברה, הערכת הצלחתו של מהלך תחיקתי, אשר עשוי להשפיע על עסקי החברה או על רווחיותה, או חוות דעת מקצועית (במיוחד של עורך דין) הנוגעת – למשל – להיבטי מס או לשאלה משפטית מרכזית הנוגעת לעסקי החברה, חוקיות פעולותיה וכד'; וכלה בתחזית פיננסית ממש, קרי – תחזית הנוגעת לרווח או להפסד הצפויים לחברה ברבעונים הבאים.

הבעיה הטמונה ב"מידע הרך" היא, שמידע זה כולל גם מידע סובייקטיבי, המושפע לא רק מנקודת מבטו של המתבונן, המנסה להעריך את אשר יקרה בעתיד, אלא גם מרחשי ליבו, ולעתים – מענייניו האישיים.

לא אחת נובעת התחזית מרצונו של התאגיד-המדווח לשפר את דימויו בעיני ציבור המשקיעים (וכתוצר ישיר מכך – לשפר את ביצועי המניה בבורסה), או את דימויה של הנהלת החברה ולהאדיר את הישגיה. יתר על כן, לעתים עומדת בבסיס התחזית אמונה או תקווה, שאינה מבוססת בהכרח על עובדות, או לחלופין – מתעלמת היא מעובדות מסוימות, שאינן מתיישבות עם התחזית האופטימית. בכך טמונה הסכנה בפרסום תחזית ובקבלת האמור בה כאמת מוחלטת. משום כך, יש להיזהר באימוץ המידע הצופה פני עתיד וראוי להתייחס אליו בבחינת "כבדהו וחשדהו".

נוסף על בעיית הסובייקטיביות הטמונה, לעתים, ב"מידע רך", כאמור לעיל, ניתן להצביע על שתי בעיות נוספות הטמונות בעצם הפרסום של "מידע רך" או צופה-פני-עתיד:

הבעיה הראשונה היא הסכנה, כי פרסום המידע יסכל התפתחות עסקית חשובה. הבעיה השנייה היא הסיכון הטמון לתאגיד-המדווח ולהנהלתו, ובחשיפתם בפני תביעות של משקיעים.

הדוגמא הטובה ביותר לסכנה הראשונה לעיל, היא מידע הנוגע לכוונת התאגיד לרכוש או להשתלט על תאגיד אחר (במיוחד תאגיד מתחרה) או לחלופין – כוונתו להתמזג עימו. הצורך לפרסם מידע כזה, עוד בטרם נכרת החוזה בין הצדדים, או אף בטרם נחתם מסמך כוונות או זכרון דברים ראשוני, מציב את הנהלת התאגיד המדווח בפני דילמה של ממש: אם יימנע מפרסום, עשוי מאן דהוא מבין המשקיעים שבציבור לטעון, לאחר שיפורסם המידע, כי הנהלת התאגיד מנעה מציבור המשקיעים מידע מהותי.³⁴⁹ לעומת זאת, אם תפרסם את המידע, עלולה הנהלת התאגיד, כמו ידיה, לסכל את המשא והמתן, שלעתים קרובות הינו שביר, עדין, ורב-תנודות ותהפוכות.

349 האשמה זו עלולה להימצא חמורה ביותר, אם יתברר – כפי שמתחוויר לא אחת – כי בתקופה שבה נוהל המו"מ הסודי, כבר טיפסה מניית החברה באחוזים ניכרים, ככל הנראה בשל שימוש לא חוקי במידע פנים על ידי מקורבים. ציבור המשקיעים חש, במצב דברים זה, תחושת רמייה והטעיה, שאינה משוללת יסוד. העובדה, כי במקרים רבים מאוד עומדת הרשות לניירות ערך חסרת אונים וכלל אינה מצליחה לשים ידה על עושי השימוש במידע פנים, מותירה את ציבור המשקיעים עם תחושת אפלייה מוצדקת.

ראוי להפנות בהקשר זה להוראת תקנה 36(א) לתקנות הדיווח המחייבת תאגיד מדווח לגלות לציבור המשקיעים מידע הנוגע ל-"ארוע או ענין החורגים מעסקי התאגיד הרגילים... ואשר יש להם או עשויה להיות להם השפעה מהותית על התאגיד..." (ההדגשה אינה במקור).

הוראה זו עלולה להתפרש כמחייבת את התאגיד לדווח, בנסיבות מסוימות, גם על משא ומתן לביצוע מיזוג, או לרכישת חברה מתחרה וכד'. עמימותה של הוראה זו מותירה להנהלת התאגיד את שיקול הדעת אם אכן לדווח על משא ומתן כזה, אף בטרם נחתם החוזה. זאת, בשל מהותיות העסקה והשפעתו הפוטנציאלית של מיזוג כזה על התאגיד, על עסקיו העתידיים ועל שווי ניירות הערך שלו. הצד השני של הקניית שיקול הדעת לתאגיד, מתי ועל מה לדווח לציבור המשקיעים, הוא שהתאגיד והנהלתו חשופים לתביעות פוטנציאליות מצד משקיעים. אלה עלולים לטעון, בדיעבד, כי מידע מהותי (בקשר למיזוג או לעסקה מהותית אחרת) הוסתר מהם שלא כדין, והדבר גרם להם נזקים.

יצוין בעניין זה, כי המלומד ידלין סבור שהוראת תקנה 36 לתקנות הדיווח מחייבת דיווח מיידי ביחס לכל משא ומתן שלא במהלך העסקים הרגיל. מצאנו לחלוק על פרשנותו, וזאת לנוכח הוראת תקנה 36(ב) לתקנות הדיווח, המתירה לתאגיד לעכב על פי שיקול דעתו דו"ח מיידי, אם הפרסום עלול לסכל (לדעת התאגיד) את ביצוע העסקה או להרע את תנאיה.³⁵⁰

על כן נדמה, כי מסקנתו של ידלין, כאילו החוק הישראלי מרע את מצבו של התאגיד הישראלי בהשוואה לתאגיד הזר, האמריקאי למשל, אינה נכונה.³⁵¹ אופן ניסוחה (המוצלח) של תקנה 36 לתקנות הדיווח דווקא מותיר די גמישות ודי שיקול דעת להנהלת התאגיד-המדווח להחליט מתי וכיצד לפרסם "מידע רך", בלא שייגרם נזק לתאגיד; וכל זאת – בלא שיש צורך באישורה של הרשות לניירות ערך לכך, אלא בנסיבות המיוחדות המתוארות בתקנה 36.

הפסיקה האמריקאית, אשר דנה בנושא דיווח אודות מידע רך, התלבטה ושינתה עמדתה באשר לקו הגבול בו עוברת חובת הדיווח ביחס למידע רך: בפרשת *Greenfield v. Heublein* משנת 1984 קבע בית המשפט לערעורים בארה"ב, כי פרסום מידע באשר למגעים ראשוניים למיזוג, עלול, למעשה, לבלבל את המשקיע הסביר ולהטעותו, ולא בהכרח יסייע לו בקבלת החלטות.³⁵² נקבע שם, בעקבות הלכות קודמת של בתי

350 ראו התייחסות לכך בפרשת עדי אייל: ת"פ (ת"א) 6030/00 מדינת ישראל נ' עדי אייל (לא פורסם). בפסק הדין מציין השופט בנימיני (אז בבית משפט השלום בתל אביב), כי המחוקק אכן מתיר לתאגיד להשהות דיווח על משא ומתן, שעשויה להיות לו השפעה מהותית על התאגיד ועל מחיר מניותיו (משום כך מסיק בית המשפט כי קיים צורך מוגבר בהימנעות משימוש במידע פנים בתקופת ההשהיה). ראו שם, בסעיף 53 לפסק הדין.

351 ראו ע' ידלין, "גבולות האחריות המשפטית בגין מצגי-שווא בשוק המשני" משפטים כז 249, בעמ' 296.

352 ראו *Greenfield v. Heublein Inc.*, 742 F.2d 751 (1984).

דיני ניירות ערך

המשפט בארה"ב,³⁵³ כי רק משלב מתקדם יותר של המו"מ למיזוג, נוצרת חובת הדיווח. ליתר דיוק, קן הגבול עובר כאשר מושג הסכם לגבי מחיר העסקה ומבנה המיזוג, "מבחן המחיר-מבנה" — "price and structure".

לעומת זאת, ארבע שנים מאוחר יותר, בפרשה הידועה — פרשת Basic, המיר בית המשפט העליון בארה"ב את מבחן המחיר-מבנה של העסקה במבחן אחר, מעורפל בהרבה אך מרכזי בדיני ניירות ערך — מבחן המהותיות.³⁵⁴ לפי ההלכה שנקבעה בפרשת Basic, מידע בדבר מיזוג או השתלטות על חברה אחרת יכול להפוך למהותי, וככזה — למחייב דיווח לציבור, גם בטרם הוסכם מחיר העסקה או המבנה שלה (דרך ביצועה).³⁵⁵

ברור, אם כן, כי גם בארצות הברית רחוקות הדעות, שהובעו בפסיקה בנושא זה, מלהיות אחידות. עם זאת ההלכה מפסק הדין המנחה בפרשת Basic היתה, כי בשל חשיבותו הבלתי-מוטלת-בספק של מיזוג לחייה של כל חברה, הרי שגם מידע ראשוני בלבד ביחס למיזוג עשוי להחשב כ"מידע מהותי", וזאת לנוכח "העוצמה" הצפויה של האירוע (המיזוג) ביחס להמשך פעילותה של החברה.³⁵⁶

באופן דומה נפסק, כי מידע בקשר למיזוג אפשרי של חברה קטנה עם חברה אחרת, הינו מידע מהותי. זאת, על אף שדובר במשא ומתן ראשוני בלבד, אשר כלל לא היה ברור אם ישליל ומשום כך אף לא התעוררה החובה לדווח עליו לרשויות ולציבור.³⁵⁷ באותו מקרה נפסק, כי בשל חשיבותו העצומה של המיזוג לחייה ולעצם קיומה של החברה, הופך המידע אודות מיזוג אפשרי זה למהותי כבר בשלב הראשוני של המו"מ למיזוג.³⁵⁸

353 למשל *Staffin v. Greenberg*, 672 F.2d 1196 (1982).

354 ראו *Basic Inc. v. Levinson*, 485 U.S. 224, 99 L. Ed. 2d. 194 (1988).

355 אין ספק, כי מבחן המהותיות, אף אם הוא נכון יותר מבחינה עניינית בסוגיה זו (ואני אישית איני משוכנע בכך), הינו ללא ספק קריטריון מעורפל וקשה ליישום. זאת, במיוחד בנסיבות בהן מדובר במשא ומתן מסחרי, בו יש עליות ומורדות, שינויים והתפתחויות שונים. ניסיון להחליט — ללא קריטריון ברור — מהו קן הגבול, וחשוב מכך — מתי הוא נחצה בפועל, ויוצר חבות דיווח, הינו בעייתי ביותר. דווקא בנושא מעורפל ממילא — מידע רך — מוטב לאמץ קריטריון ברור לדיווח, כגון זה שנקבע בפרשת גרינפילד, של מחיר עסקה — מבנה עסקה, ולא להיגרר למבחן כה קשה ליישום, כמבחן המהותיות. להרחבה בנושא עקרון המהותיות, ראו בפרק ג' לספר זה.

356 ראו *Basic*, *supra note 354*, at pp. 208–209. ראו גם א' אברמזון, "תחזיות ומידע רך" בחברה

ציבורית — החובה לגלות ועקרונות האחוריות המשפטית" משפטים כג 55, בעמ' 63.

וראו גם *U.S. v. Newman*, 664 F.2d 12 (1981). במקרה דנן הורשע ברוקר אשר עשה שימוש, ביחד עם אחרים, במידע פנימי שהגיע לידיעתם במסגרת עבודתם בחברות השקעה מהגדולות בעולם. המידע התייחס למיזוגים צפויים, כאשר העבריינים נהגו לרכוש ניירות ערך של החברות המעורבות במיזוגים, בטרם נודע הדבר בציבור הרחב. לאחר פרסום מידע זה בציבור, ועליית שערי ניירות הערך הנוגעים בדבר, היו מוכרים העבריינים את ניירות הערך ברווח ניכר.

357 ראו *SEC v. Geon Industries, Inc.*, 531 F. 2d 39 (1976) at pp. 47–48.

והשוו *Flynn v. Bass Bros. Enterprises Inc.*, 744 F. 2d 978 (1984).

358 ראו *Geon*, *supra note 357*, at p. 47.

מנגד, ניתן לטעון, כי כאשר המשא ומתן למיזוג מצוי רק בראשיתו, וטרם נקבעו העקרונות הבסיסיים לעסקה, אזי אין המידע אודות המיזוג בגדר "מידע מהותי" ואין, על כן, כל איסור על אנשי פנים לבצע פעולות בניירות הערך של החברות הנוגעות לעניין.³⁵⁹

ברור, עם זאת, כי ההכרעה בנושא מהותיות המשא ומתן תלויה גם בנתונים הנוגעים לחברות המתמזגות, כגון – גודלה של כל אחת מהן, באיזו מידה המיזוג מהותי לעסקיהן, איזה נתח שוק משותף יהא להן בעקבות המיזוג וכד'.
הבעיה השנייה הטמונה בפרסום מידע רך היא, כאמור לעיל, בחשיפת הנהלת התאגיד לתביעות מצד משקיעים מהציבור. הללו עלולים לטעון, בדיעבד, כי הסתמכו על מידע צופה-פני-עתיד, שפרסם התאגיד, ואשר לא התממש, כולו או חלקו.

אכן, יחסם של התאגידים-המדווחים, כמו גם של ציבור המשקיעים, לדיווח של "מידע רך" הוא אמביוולנטי, דו-משמעי: מחד גיסא, מעוניין התאגיד לשתף את ציבור המשקיעים בתוכניות העתידיות, בחזונו העסקי ובאסטרטגיה העסקית שלו לעתיד לבוא. גם ציבור המשקיעים מעוניין להיות מודע לתוכניות אלו, ולו משום שיש בהן כדי לגלות להם איזו הנהלה עומדת בראש החברה, אם יש לה חזון, אם יש לה שאיפות משמעותיות של התפתחות וצמיחה, או שמא מטרתה היחידה לשרוד, ללא בעיות מיותרות, את הכהונה והתפקיד.

מאידך גיסא, טומן הדיווח של "מידע רך" סיכונים, בעיות ומהמורות לא-פשוטות, הן עבור הנהלת התאגיד והן עבור ציבור המשקיעים, שכן מדובר במידע שאינו ודאי. התאגיד ישקול היטב אם לפרסם תחזיות, השערות, הערכות ותוכניות, שייתכן כי יתבדו או לא ייצאו אל הפועל, ואזי ייחשב כמי שהונה את ציבור המשקיעים. זה האחרון אמור לשקול היטב אם יש לתת אמון באותו מידע צופה-פני-עתיד, בשל החשש ממניפולציה, מאחזות עיניים ומפיזור הבטחות שווא, שאין מאחוריהן אלא גדלות-לב של מנהלי החברה. ראוי, על כן, שהמשקיע הסביר יתייחס למידע הרך ולמידע הצופה-פני-עתיד בזהירות רבה ואף בחשדנות.

יתרה מזאת, תאגיד אשר יפרסם "מידע רך" ברוחב-יד, בפזרנות או בחוסר זהירות, עלול למצוא עצמו מתמודד עם בעלי מניותיו בין כתלי בית המשפט, שכן המשקיעים עלולים לראות עצמם מוטעים מדיווח אופטימי, צופה פני עתיד, שלא התממש.³⁶⁰ משום כך נדרשת לא רק זהירות רבה בעצם ההחלטה אם לפרסם מידע עתידי, אלא גם

359 ראו Arthur Fleischer Jr., "Securities Trading & Corporate Formation Practices: The Implication of The Texas Gulf Sulphur Proceedings" 51 *Virginia L. Rev.* 1271 (1965) at p. 1290.

360 מעבר לכך, קיימת חשיפה להליכים פליליים, בגין עבירת התרמית בניירות ערך, שכן תאגיד אשר יפרסם מידע מטעה עלול להיות מואשם בתרמית על פי סעיף 54(א)(1) לחוק (במשמעות של "הנעת" ציבור המשקיעים). ראו ביקורת על כך במאמרו של ע' ידלין, לעיל הערה 351, בעמ' 289, במיוחד שם בהערת שוליים 122.

נדרשת זהירות יתרה בניסוח אותו דיווח. פרסום מידע כזה חייב לכלול הבהרות באשר לאי-ודאותו, תוך ציון גורמי הסיכון ופירוט אילו אירועים או התרחשויות עתידיות עלולות לטרוף את הקלפים ולשמוט את הבסיס תחת ההערכה, התחזית או התוכנית העתידית.

יש להעיר, כי לעתים "המידע הרך" אינו מפורסם על ידי התאגיד עצמו, אלא על ידי אנליסטים או עיתונאים, ובמקרה כזה השאלה היא באיזו מידה התאגיד סמך את ידו (ואולי אף שיתף פעולה, בחשאי או בגלוי) עם האנליסט, או עם העיתונאי. במידה שאכן היה שיתוף פעולה כזה הרי שהתאגיד עלול להיחשב כמי שנטל חלק פעיל בפרסום אותו "מידע רך" או צופה פני עתיד. משמעות הדבר היא, כי ייתכן שבמקרה כזה תחול על התאגיד גם החובה לעדכן את התחזית, במידת הצורך.³⁶¹ לעתים הסיוע של הנהלת התאגיד לפרסום "מידע רך" אינו ישיר אלא עקיף, אך עובדה זו אינה שוללת אפשרות שהנהלת התאגיד פעלה להטעיית ציבור המשקיעים:

"Liability may follow where management intentionally foster a mistaken belief concerning a material fact, such as its evaluation of the company's progress and earning prospects in the current year".³⁶²

במחלוקת הנטושה בין המצדדים לבין המתנגדים לפרסום מידע רך,³⁶³ נראית ראוייה ונכונה עמדת המצדדים בפרסום המידע הרך, אך זאת במגבלות שיבטיחו — מחד גיסא, שמירת עניינו של ציבור המשקיעים (שיהיה חשוף למידע ערכי זה); אך מאידך גיסא — הבטחת פרסום אחראי, שקול וזהיר, אשר לא יטעה את ציבור המשקיעים ולא יחשוף את הנהלות התאגידים הבורסאיים לתביעות משפטיות. במובן זה נראה, כי הן כללי Safe Harbour, כפי שיפורטו להלן, וכן המלצות ועדת ברנע, שיפורטו אף הן בהמשך, אכן עונים על האיזון המתבקש בין האינטרסים המתנגשים הללו.

נדמה, כי ההנמקה להצדקת פרסומו של מידע רך ושל מידע צופה פני עתיד, כפולה: ראשית — המידע הזה אכן קיים וזמין, ושנית — לא כולם נהנים ממנו. מידע רך, המבוסס על הערכות, תחזיות וניתוחים המשולבים בהשערות או בהנחות שאינן ודאיות, הוא כלי עבודה מרכזי וחשוב לכל הנהלה של תאגיד. הוא גם בעל חשיבות רבה עבור אנליסטים, מנהלי תיקי השקעות וכמובן — המשקיעים מהציבור. משום כך ברור, כי מידע כזה אכן קיים, אלא שבדרך הרגילה חשופים לו ומודעים לו רק מתי מעט, המקורבים להנהלת החברה ולבעלי השליטה בה. הללו בוחרים, כאוות

361 ראו דיון מעניין בנושא מידת מעורבות התאגיד בפרסום דו"ח אנליסטים כזה בפרשת Elkind v. Liggett & Myres Inc., 635 F. 2d 156 (1980) at p. 164.

ראו גם Electronic Specialty Co. v. International Controls Corp., 409 F. 2d 937 (1969).

362 ראו Elkind v. Liggett, supra note 361 at p. 164.

363 ראו התייחסות למחלוקת זו במאמרו של א' אברמזון, לעיל הערה 356, בעמ' 65–70.

נפשם, עם מי לחלוק מידע ערכי וחשוב זה: לעתים, מדובר בעיתונאי כלכלי, המסקר את החברה בעיתון נפוץ ואשר כנגד שותפות במידע יידע להוקיר תודה, בדרכו־שלו, להנהלת התאגיד המוצלחת והמצליחה. לעתים, זהו אנליסט מוביל בבית השקעות ידוע, המסקר את תחום פעילותה של החברה ואשר ייחשף למידע שרק מקורבים שותפים לו.

וציבור המשקיעים? הוא ייאלץ — כל עוד לא תחול החובה לפרסום "מידע רך" — להסתפק בדו"חות המיידיים, המגלים לו — בלשון חסכונית, יבשה ואף סתמית — את אשר כבר נכתב בעיתונו של אותו עיתונאי־מקורב. יש, על כן, אינטרס ציבורי אמיתי בהחלת חובת הפרסום על "מידע רך", כפוף לכך שהפרסום ייעשה באופן זהיר ואחראי, תוך הבהרת אי הוודאות הטמונה במידע זה והסכנות הכרוכות בהסתמכות עליו.

6.2 כללי "נמל מבטחים" (Safe Harbour)

דווקא בשל ההכרה בסיכון הטמון בפרסום הדיווח העתידי, לצד ההכרה בחשיבותו עבור המשקיע הסביר, אומצו בארה"ב כללי "נמל מבטחים" (Safe Harbour), הקובעים כללי אחריות מופחתת ביחס לדיווח הצופה פני עתיד. בהקשר זה נחקק בארה"ב בשנת 1995 ה־Securities Litigation Reform Act, אשר אכן הסדיר את כללי Safe Harbour.³⁶⁴

יודגש, כי גם החקיקה האמריקאית אינה מחייבת ואינה כופה פרסום "מידע רך". כל שהיא עושה, באמצעות החקיקה החדשה דנן, הוא לעודד פרסום זה, אגב הענקת "רשת ביטחון" מסוימת לתאגיד המפרסם מידע כזה. במילים אחרות, גם כיום, פרסום "מידע רך", צופה פני עתיד, בארה"ב הינו במידה רבה מידע שרשאי התאגיד לפרסם, אם רצונו בכך, ובמרבית המקרים הוא אינו חייב לעשות כן.

כללי Safe Harbour מגדירים "מידע צופה פני עתיד" (Forward Looking Statements) כאחד מסוגי המידע הבאים:

1. הצהרה (Statement) הכוללת תחזית באשר להכנסות, לרווחים או להפסדים (לרבות — באשר למניה), לדיבידנדים, למבנה ההון של החברה ולהשקעות שביצעה, או לנתונים כספיים אחרים.
2. הצהרה בדבר ביצועים כלכליים או פיננסיים עתידיים.
3. הצהרה בדבר תוכניות או יעדי החברה לגבי פעילותה העתידית.

364 הוראות אלו אף עוגנו בחוק ניירות הערך האמריקאי: סעיף 27A ל־1933 Securities Act וכן — Sec. 21E ל־1934 Securities Exchange Act. ההגנות מפני אחריות על פרסום מידע צופה־פני־עתיד עוגנו בתקנות לחוקים האמורים — Securities Act of 1933 Rule 175. כן ראו — Rule 3b-6 ל־1934 Securities Exchange Act.

דיני ניירות ערך

4. כל דו"ח וחוות דעת המתייחסים לאחד הנושאים דלעיל, וכל השערה או הנחה העומדות ביסוד ההצהרות המפורטות לעיל.

כללי Safe Harbour קובעים, כי תאגיד שדיווח מידע צופה-פני-עתיד, לא יחוב באחריות, אף אם המידע יתברר בדיעבד כמוטעה, אם יחולו אחד התנאים המפורטים להלן:

תנאי אחד – המידע העתידי הוגדר ככזה בדיווח ונלוותה לו אזהרה, שציינה את הגורמים העלולים לגרום לכך שהתחזית או ההערכה העתידית, לא יתממשו.

תנאי שני – המשקיע (התובע את התאגיד) לא יצליח להוכיח, כי המידע העתידי נמסר על ידי התאגיד בידיעה שהוא כוזב או מטעה.³⁶⁵
תנאי שלישי – המידע העתידי אינו "מהותי".³⁶⁶

בשלהי שנת 2000 הותקנה בארה"ב תקנה המכונה "תקנת הגילוי ההוגן" (Regulation of Fair Disclosure), שמטרתה למנוע גילוי סלקטיבי של "מידע רך" רק לאנליסטים, לעיתונאים ולאנשי שוק ההון. הרקע להתקנת תקנה זו הוא ההכרה במציאות, שבה "מידע רך" רב-ערך הודלף לאנשי שוק ההון, כגון אנליסטים, עיתונאים, משקיעים מוסדיים ואחרים המקורבים לתאגידים הבורסאיים. לעתים, נעשה הגילוי ממש בערבו של יום בטרם פורסם דו"ח מיידי רשמי של התאגיד. תקנת הגילוי ההוגן אוסרת גילוי סלקטיבי כזה וקנה המידה לאבחנה במידע שאסור לפרסמו הינו קריטריון המהותיות.³⁶⁷

כהנחיה להכרעה בשאלת מהותיות המידע התייחסה התקנה האמורה להנחיית ה-SEC (הרשות לניירות ערך בארה"ב) המכונה "SAB-99" (SEC's Staff Accounting Bulletin No. 99). הנחיית SAB-99 איפיינה באופן כללי ובלתי ממצה, מספר אירועים שהינם חשובים לחיי כל תאגיד, ואשר כל אחד מהם מהווה אירוע "מהותי".³⁶⁸

6.3 המלצות ועדת ברנע לעניין "מידע צופה-פני-עתיד" ("מידע רך")
בחודש מארס 2001 פרסמה ועדה ציבורית, בראשות פרופ' אמיר ברנע, את מסקנותיה בנושא מודל הדיווח ביחס לעסקי החברה, הן במסגרת התשקיף והן במסגרת הדיווחים התקופתיים והשוטפים.³⁶⁹ כפי שפורט בסעיף 4 לפרק זה לעיל, נגעו המלצות הוועדה

365 ראו בעניין זה *Wielgos v. Commonwealth Edison Co.*, 892 F. 2d 509 (1989).

366 לדיון בסוגיית המהותיות, ראו פרק ג' לספר זה.

367 לדיון נרחב בסוגיית המהותיות, ראו פרק ג' לספר זה.

368 בין אירועים אלו ניתן למנות: שינויים במבנה השליטה בתאגיד או שינוי בהנהלה; נתונים הנוגעים לרווח, הפסד או מכירות; מיווג, הצעת רכש, רכישות או שיתופי פעולה או שינוי מהותי אחר בנכסי החברה; מוצרים חדשים או גילויים חדשים הקשורים לחברה וכן שינוי משמעותי הנוגע ללקוחות חדשים; ארועים הנוגעים להון החברה, לרבות איחוד הון, הגדלת הון, רכישה עצמית של מניות החברה, שינוי בזכויות הצמודות למניות החברה, החלפת רואה החשבון של החברה וכן פירוק או כינוס נכסים.

369 ראו דו"ח ועדת ברנע, לעיל הערה 327. להרחבה בנושא המלצותיה, ראו בסעיף 4 לפרק זה

למודל הדיווח בתשקיף, אך לא פחות מכך — למודל הדיווח במסגרת הדיווחים התקופתיים והשוטפים של התאגיד הבורסאי.

במסגרת זו התייחסה ועדת ברנע, בין היתר, גם לסוגיית חובת הגילוי ביחס למידע-צופה-פני-עתיד: הוועדה המליצה, כי בדרך כלל לא תהיה חובת דיווח ביחס למידע הצופה-פני-עתיד, למעט בשלושה מקרים (בהם תחול חובת דיווח):

מקרה ראשון — המידע מתייחס להשלכות עתידיות של אירועים שכבר התרחשו, השלכות שעדיין אינן משתקפות בדיווחי החברה (מה שמכונה — "מידע פרוספקטיבי").³⁷⁰

מקרה שני — מידע איכותי עקרוני לגבי אסטרטגיה עסקית, וכן תוכניות או מהלכים של התאגיד, החורגים מ"מהלך עסקים רגיל" והצפויים להשפיע — באופן מהותי — על מצב עסקי התאגיד ועל תוצאות פעילותו, בטווח הקצר או הארוך.³⁷¹ מקרה שלישי — מידע הקיים בחברה, אשר לפיו התוצאות העסקיות של החברה, בעתיד-הנראה-לעין, שונות באופן מהותי מהתוצאות שדווחו.³⁷²

מנגד, לא המליצה הוועדה לחייב דיווח של מידע עתידי, הנגזר מההשלכות שיהיו לאירועים שטרם התרחשו או שהתרחשותם אינה ודאית.³⁷³ ועדת ברנע המליצה עוד, כי המידע העתידי יהיה בעיקר איכותי ולא כמותי, וההנמקה לכך ברורה: מידע צופה-פני-עתיד, יתקשה להיות מגובה בנתונים מדויקים, ועל כן עיקר הדיווח מסוג זה יהא מילולי, לא מספרי. להנהלת התאגיד-המדווח ישמור מרחב גדול של שיקול דעת להחליט מתי וכיצד לפרסם מידע עתידי, ולא פחות חשוב — כיצד לנסחו.

אכן, ועדת ברנע שדנה בנושא זה, כאמור, המליצה — כמקשה אחת עם יתר המלצותיה בתחום הדיווח העתידי — להמליץ, כי תחול אחריות מופחתת, בדומה לזו החלה מכח כללי "נמל מבטחים" (Safe Harbour) הנהוגים בארה"ב.³⁷⁴

(לעניין המלצות הוועדה בנושא הדיווח התקופתי) וכן ראו בפרק ז' לספר זה, ובו פירוט המלצות הוועדה לעניין תוכן התשקיף.

370 ראו דו"ח ועדת ברנע, לעיל הערה 327, בעמ' 1.

371 ראו שם, בעמ' 15.

372 ראו שם, בעמ' 2.

373 ראו שם, בעמ' 15.

374 ראו שם, בעמ' 14.